

TUTKIMUSRAPORTTI
KÖYLIÖ, YTTILÄN OTTA
KOEKAIVAUS 6.6. – 22.6.2005

MUURITUTKIMUS KY

Hannele Lehtonen
Sari Mäntylä
Kari Uotila
2005

ABSTRAKTI

KÖYLIÖ YTTILÄN OTTA

Rautakautisen muinaisjäännösalueen koekaivaus

PK 1134 10 SÄKYLÄ

$x = 6778107,73 - 6778108,99$ $y = 1573555,80 - 1573730,20$ $z = 46-44$ m mpy

Muuritutkimus ky

Kaivauksenjohtaja: FT Kari Uotila

Koekaivaus oli osa Köyliö-seuran organisoimaa EU-rahoitteista Yttilän Otta tutuksi –esiselvityshanketta. Sen yhtenä päätarkoituksena on luoda kokonaiskuvaa Köyliön arkeologisesta tutkimustilanteesta sekä koekaivauksin selvittää Yttilän Ottan muinaisjäännösalueeseen liittyvää problematiikkaa. Ko. alueella on useita kymmeniä pitkänomaisia kuopanteita, jotka on tulkittu rautakautisiksi ruumishautauksiksi. Aluetta ei kuitenkaan ole tieteellisin kaivauksin tutkittu. Kevään kuluessa kävi kuitenkin ilmi, että nk. puhelinkeskuksen tontille, siellä nykyisin sijaitsevan kesäasunnon pihapiiriin, oli suunnitteilla vesijohtolinjaus. Tontti sijaitsee aivan kuopannealueen tuntumassa, ja sieltä oli Seija Sarkin vuonna 1973 suorittamissa koekaivauksissa havaittu mahdollisia löydöttömiä ruumishautoja. Koekaivausten painopiste siirrettiin tälle alueelle.

Vesijohtolinjalle (alue A) avattiin kolme koaluetta – A1, A2 ja A3. Näistä A1 sijoitettiin sivuamaan Seija Sarkin vuoden 1973 kaivausalueetta. Tutkimuksen lähtökohtana oli selvittää, onko suunnitellun vesijohtolinjan alueella kiinteitä muinaisjäännöksiä, niiden laatu ja ajoitus. Tarkoituksena oli myös tavoittaa Sarkin kaivausalueen raja ja todentaa havainnot mahdollisista ruumishautauksista. Kaikkiaan tutkittu alue oli 93,7 m².

Suurimmalla koalueella A1 ei havaittu mitään rakenteita tms. merkkejä kiinteistä muinaisjäännöksistä. Maakerrokset olivat monessa kohdissa täysin sekoittuneet mm. alueen pohjoisreunalle vedetyn sähkökaapelin vuoksi. Alueilla A2 ja A3 havaittiin selkeästi ympäröivästä hiekkamaasta erottuvia, ulkonäöltään ruumishautausta muistuttavia värjäymiä kaikkiaan neljä kappaletta. Näistä yhdestä löytyi vasikan luita. Ruumishautatulkintaan olisivat sopineet värjäymien suunta sekä pääsääntöisesti muoto. Sen sijaan värjäymistä ei löydetty mitään evidenssiä hautaamisesta ja muutkin havainnot viittaavat siihen, että kyseessä on jotain aivan muuta. Näin värjäymien funktio jäi epäselväksi. Lisäksi alueella A2 oli resenteiksi tulkitut kaksi kivirakennetta ja hevosen hautaus sekä muita uudempia tai ajoitukseltaan epäselviksi jääneitä kuoppia ja värjäytyneen maan alueita.

Kuopannealueelle avattiin koalue (alue B), joka oli suuruudeltaan 35 m². Koalue sijoitettiin siten, että sen sisään jäi kaksi kuopannetta, joiden funktio ja mahdollisesti myös ajoitus oli tarkoitus selvittää. Työhypoteesina oli myös saada selkeää käsitystä kuopanteiden välisestä alueesta. Koaluetta B ei kuitenkaan ehditty tutkia pintamaan poistoa enempää. Alueella suoritettiin kuitenkin yleiskartoitus; kuopanteita voitiin havaita kaikkiaan 51 kpl. Niiden pituus vaihtelee 2-4,5 metrin ja leveys 1-2 metrin välillä. Paikoin on nähtävissä, että niemeltä on otettu soraa, joten joitakin kuopanteita lienee myös tuhoutunut. Osaan kuopanteista on kohdistunut myöhempää kaivelua.

Löydöt: KM 35225: 1-21

Ajoitus: rautakauden loppu? / historiallinen aika

Tutkitun alueen laajuus: 93,7 m²

Kenttätyöaika: 6.6. – 22.6.2005

Tutkimuskustannukset: Köyliö-Seura, Yttilän Otta tutuksi –hanke, 24 400 euroa

Tutkimusraportti: Hannele Lehtonen, Sari Mäntylä ja Kari Uotila 9.11.2005 Museoviraston arkeologian osaston arkistossa

Artikkeli: Mäntylä, Sari & Lehtonen, Hannele 2005. Kurssitusta ja kaivauksia Köyliössä. *ArkeologiaNyt* 3/2005: 15-17.

SISÄLLYSLUETTELO

ARKISTOTIEDOT.....	2
PERUSKARTTAKOPIO.....	3
1. JOHDANTO.....	4
2. MITTAUS-, KAIVAUS- JA DOKUMENTOINTIMENETELMÄT	5
3. YTTILÄN OTTAN ALUE JA SEN TUTKIMUSHISTORIAA	6
4. ALUEEN A (NK. PUHELINKESKUKSEN TONTTI) TUTKIMUKSET.....	8
4.1. Tutkimusalue	8
4.2. Koealue A1: kaivaushavainnot ja löydöt.....	8
4.3. Koealue A2: kaivaushavainnot ja löydöt.....	9
4.4. Koealue A3: kaivaushavainnot ja löydöt.....	11
4.5. Yhteenveto alueen A havainnoista ja tuloksista	13
5. ALUEEN B (KUOPANNEALUE) KARTOITUS JA TUTKIMUKSET	14
6. KAIVAUKSIIN LIITTYNUT KURSSI JA SEMINAARI	15
7. YHTEENVETO JA LOPPUPÄÄTELMÄT	15
LIITE 1. Luettelo raporttiin liittyvistä kartoista ja kartat	17
LIITE 2. Yksikötiedot.....	29
LIITE 3. Luettelo raporttiin liittyvistä mustavalkonegatiiveista	42
LIITE 4. Luettelo raporttiin liittyvistä diapositiiveista.....	45
LIITE 5. Luettelo maanäytteistä.....	47
LIITE 6. Luettelo hiilinäytteistä.....	49
LIITE 7. Yttilän Otta tutuksi –hankkeen hankesuunnitelma	50
LIITE 8. Valokuvat.....	56

ARKISTOTIEDOT

Muuritutkimus ky
Tutkimusraportti, Museoviraston arkeologian osaston arkisto

Tutkimuksen laatu: Koekaivaus
Kenttätyöaika: 6.6. - 22.6.2005

Kunta: Köyliö
Kylä: Yttilä

Maanomistajat: Yht. 878: 1
Kylän yhteismaa
319-401-1-1052
Lepola
Jouko Okker
Sampsantie 3 C 9
21530 Paimio

Peruskarttalehti
Sijainti: PK 1134 10 SÄKYLÄ
x= 6778107,73 – 6778108,99
y= 1573555,80 – 1573730,20
z= 46-44 m mpy

Löydöt (diar. 15.9.2005): KM 35225:1-21

Mustavalkonegatiivit: F 136406-136487

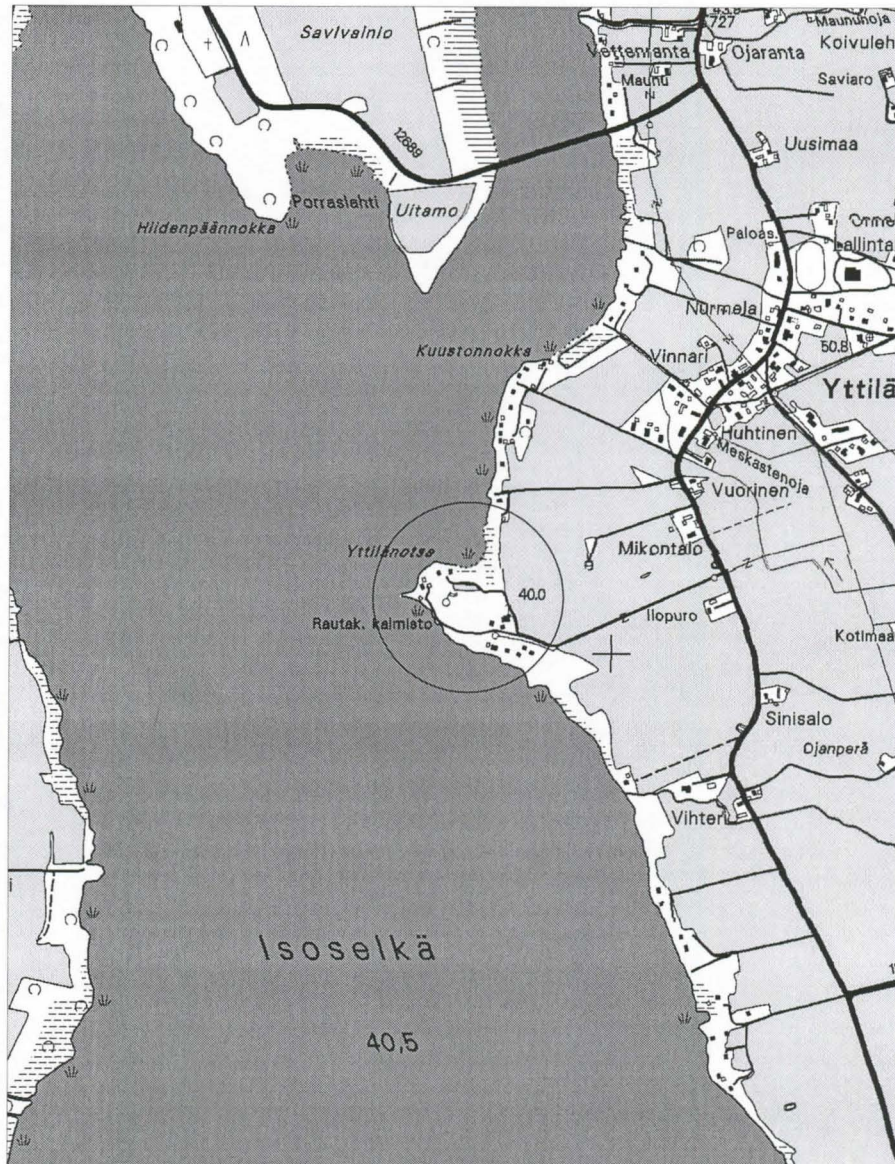
Diat: 55889-55919

Aikaisemmat raportit: H.J. Heikelin muistiinpanoja
Inventointi, Unto Salo 1953
Tarkastus, Anna-Liisa Hirviluoto 23.2.1967
Koekaivaus, Seija Sarkki 1973 (raportti 1974)
Tarkastus, Anna-Liisa Hirviluoto & Tuula Heikkurinen-Montell 15.11.
1991
Inventointi, Esa Laukkanen 1996

Aikaisemmat löydöt: KM 13340 (kivikirveen terä)
KM 18700 (rautakoukku)
KM 19331:1-10 (kaivauslöydöt 1973)

Tutkimusraporttiin liittyy: 15 sivua tekstiä
52 liitesivua
82 mustavalkonegatiivia
31 diapositiivia
11 karttaa
25 mustavalkovalokuvaa

Köyliö, Yttilän Otta

Ote peruskartasta PK 1134 10 SÄKYLÄ

1. JOHDANTO

Keväällä 2005 käynnistyi Köyliö-seuran hanke ”Yttilän Otta tutuksi”, jonka yhtenä päätarkoituksena on luoda kokonaiskuvaa Köyliön arkeologisesta tutkimustilanteesta sekä koekaivauksin selvittää Yttilän Ottan muinaisjäännösalueeseen liittyvää problematiikkaa. Kyseessä on EU-rahoitteinen esiselvityshanke ts. sillä haluttiin kartoittaa mahdollisuuksia ja edellytyksiä jatkoselvittelyihin ja laajempiin kaivaustutkimuksiin. Yksi osa hankekonseptia oli herättää paikallisten kiinnostus omaan historiaansa, ja hankkeeseen sisältyi koekaivauksen lisäksi myös kurssitusta sekä alueen muinaisuutta käsittelevä seminaari. Kaikki edellä mainitut olivat kaikille avoimia ja maksuttomia. Hankesuunnitelma on liitteenä 7.

Kohdetta etsittiin aluksi Köyliön Vanhakartanon alueelta, mutta tämän suunnitelman kariuduttua kohteeksi valikoitui Yttilän Ottan alue, jossa on useita kymmeniä pitkänomaisia kuopanteita. Ne on tulkittu rautakautisiksi ruumishautauksiksi. Aluetta ei kuitenkaan ole tieteellisin kaivauksin tutkittu. Kevään kuluessa kävi kuitenkin ilmi, että nk. puhelinkeskuksen tontille, siellä nykyisin sijaitsevan kesäasunnon pihapiiriin, oli suunnitteilla vesijohtolinjaus. Em. tontti sijaitsee aivan kuopannealueen tuntumassa, ja sieltä oli Seija Sarkin vuonna 1973 suorittamissa koekaivauksissa havaittu mahdollisia löydöttömiä ruumishautoja. Koska lisätutkimuksien tarve oli ilmeinen, siirtyi koekaivausten painopiste tälle alueelle.

Vesijohtolinjalle (alue A) avattiin kolme koealuetta – A1, A2 ja A3. Näistä A1 sijoitettiin sivuamaan myös Seija Sarkin vuoden 1973 kaivausaluetta (Kartta 2). Tutkimuksen lähtökohtana oli selvittää, onko suunnitellun vesijohtolinjan alueella kiinteitä muinaisjäännöksiä sekä niiden laatu ja ajoitus. Tarkoituksena oli myös tavoittaa Sarkin kaivausalueen raja ja todentaa havainnot mahdollisista ruumishautauksista. Kaikkiaan tutkittu alue oli 93,7 m².

Vaikka alueen A tutkimukset priorisoitiin, avattiin myös kuopannealueelle koealue (alue B), joka oli suuruudeltaan 35 m² (Kartta 1). Koealue avattiin siten, että sen sisään jäi kaksi kuopannetta, joiden funktio ja mahdollisesti myös ajoitus oli tarkoitus selvittää. Työhypoteesina oli myös saada selkeää käsitystä kuopanteiden välisestä alueesta. Aluetta B oli tarkoitus käyttää ”vaihtoalueena”, mikäli vapaaehtoiskaivajia tulisi paljon.

Hankeen arkeologisesta osuudesta ts. kurssista ja kaivauksista vastasi Muuritutkimus ky, FT Kari Uotilan johdolla. Suunnittelu- ja kaivausprosessin aikana oltiin tiiviissä yhteistyössä Museoviraston tutkijoiden Leena Koiviston ja Tuula Heikkurinen-Montellin kanssa.

Käytännön työt aloitettiin jo toukokuun kahdella viimeisellä viikolla alueen yleiskartoituksella ja koekaivausalueiden merkitsemisellä. Mittaryhmänä toimi FM Janne Hymylä ja arkeologian opiskelija Tuija Väisänen. Kaivauskohteiden raivaustyön ja alueiden avaamisen suorittivat Museoviraston muinaisjäännösten hoitoyksikön työntekijät Markku Hali, Jouko Kiuru, Reijo Salmi ja Jarmo Punto, joka toimi työnjohtajana. He suorittivat myös kaivausten jälkeen kaivausalueiden täytön ja alueiden ennallistuksen.

Kaivaukset suoritettiin 6.6. – 22.6. 2005 välisenä aikana. Kaivauksen johtajana toimi FT Kari Uotila. Kenttätöiden johtamisesta ja dokumentoinnista vastasivat HuK Hannele Lehtonen ja FM Sari Mäntylä. Kaivauksilla työskentelivät myös arkeologian opiskelijat Johanna Männistö, Timo Muhonen ja Ulla Moilanen eripituisissa jaksoissa. Köyliö-seuran toimesta kaivauksille palkattiin lukiolaiset Elina Kynnysmaa, Heikki Näpärä, Johanna Pihala, Jenna Ruokolainen, Teemu Seppänen, Toni Setänen ja Kaisa Valli. He työskentelivät heille kullekin määritellyn tuntimäärän

puitteissa; palkattuja työtunteja he tekivät yhteensä 303 tuntia. Edelleen kaivauksille oli mahdollisuus osallistua kaikkien halukkaiden kuntalaisten ja arkeologian harrastajien. Talkootyötä kaivauksilla tekivät eri pituisina jaksoina Rauni Halonen, Saana Kauko, Alpo Ketonen, Asser Lehtoranta, Arto Orre, Terttu Orre, Eeva Rintama, Kalevi Salmi, Mirja Salmi, Lauri Sund, Isto Vatanen ja Lauri Viinikkala. Myös moni lukiolainen teki ylimääräisiä talkootunteja. Yhteensä talkootyötunteja tehtiin n. 407 tuntia. Kaivauksen käytännön järjestelyissä saatiin apua sekä Köyliö-seuralaisilta että kyläläisiltä. Kaivausten taukotilana toimi kunnan rantasauna, jonka Köyliö-seura vuokrasi kaivausten ajaksi.

Tutkimuksen jälkityöt ja raportointi tehtiin syys-lokakuussa 2005. Kaivauskertomuksen kirjoittivat Hannele Lehtonen ja Sari Mäntylä, joka myös luetteloi valokuvat ja löydöt apunaan arkeologian opiskelija Ulla Moilanen. Kartat piirsivät puhtaaksi arkeologian opiskelijat Timo Muhonen ja Mikko Moilanen ja viimeisteli Hannele Lehtonen.

2. MITTAUS-, KAIVAUS- JA DOKUMENTOINTIMENETELMÄT

Ennen kaivausten alkua suoritettiin Yttilän Ottan alue yleiskartoitus ja samalla merkittiin kaivausalueet (Kartta 1). Valtakunnallisen koordinaatiston toi paikalle Timonex Ky gps-paikantimella. Mittaukset suoritettiin takymetrillä suoraan valtakunnalliseen koordinaatistoon. Näin myös korkeusmittaukset tehtiin suoraan m mpy. Kiintopisteinä käytettiin seuraavia pisteitä, jotka on esitetty kartassa 1. Gps-paikantimella tuodut pisteet sijaitsevat seuraavissa kohteissa: Piste KP101 sijaitsee nurmikentän keskellä olevassa kivessä (X=6778118.8159, Y=1573563.10, Z=45.51). Piste KP102 sijaitsee puhelinkeskusrakennuksen koillispuolella rajakivessä (X=6778109.1059, Y=1573735.90, Z=43.66) ja piste KP103 rannalla kivessä noin 146 metriä saunarakennuksen etelänurkasta kaakkoon (X=6778049.6359, Y=1573585.88, Z=41.19).

Näitä pisteistä apuna käyttäen tehtiin kaivausalueiden läheisyyteen nk. apupisteitä: Piste 102 sijaitsee sudenkuopan koillispuolella kivessä (X=6778103.2059, Y=1573607.52, Z=45.28). Piste 103 on harjun reunalla kivessä noin 135 metriä saunarakennuksen etelänurkasta kaakkoon (X=6778078.00, Y=1573601.25, Z=46.57). Piste 104 on kuopannealueen vieressä kulkevan polun varrella kivessä (X=6778097.5459, Y=1573579.22, Z=45.97). Piste 105 sijaitsee niityn pohjoisosassa olevan metsikön reunassa kivessä, joka on noin 33 metriä kesäasunnon luoteisnurkasta pohjoiseen (X=6778118.1259, Y=1573679.70, Z=43.96). Piste 201 on harjun reunalla kivessä noin 98 metriä saunarakennuksen etelänurkasta kaakkoon (X=6778092.2459, Y=1573562.91, Z=46.91). Piste 301 sijaitsee tien ja harjun välissä kivessä noin 88 metriä saunan etelänurkasta kaakkoon (X=6778093.2059, Y=1573547.01, Z=41.88). Piste 302 sijaitsee rannan ja tien välissä kivessä noin 62 metriä saunarakennuksen etelänurkasta kaakkoon (X=6778113.1459, Y=1573527.81, Z=41.65). Piste 303 sijaitsee saunarakennuksen etelänurkan kivessä (X=6778166.6459, Y=1573501.75, Z=41.74).

Vesijohtolinjalle eli tutkimusalueelle A tehtiin kaikkiaan kolme koealuetta, jotka nimettiin alueiksi A1, A2 ja A3 (Kartta 2). Suurin alue A1 sijoitettiin tontin rajaa ja em. pellon reunaa seuraten, ja se oli suunnaltaan ENE-WSW. Alue myös sivusi Seija Sarkin vuoden 1973 koekaivausaluetta. Edelleen linjalle tehtiin kaksi koealuetta, A2 ja A3 suuntaan SW-NE. Koealueita A2 ja A3 laajennettiin kaivausten edetessä havaintojen mukaan siten että esim. kaikki tumman, värjäytyneen maan alueet saatiin tutkittua kokonaisuudessaan. Havaittuja pitkänomaisia, ulkomuodoltaan ruumishautausta muistuttavia, värjäytyneen maan täyttämiä kuoppia kutsutaan tässä lyhyesti värjäymiksi.

Kaivaus suoritettiin yksikkökaivauksena ts. luonnollisissa kerroksissa. Jokainen kerros / rakenne tms. sai oman tunnuksensa. Kaivauksen aikana havainnot kustakin yksiköstä dokumentoitiin kaivausta varten laaditulle yksikkölomakkeelle ja takymetrimittauksin. Tiedot yksiköistä on koottu liitteeseen 2.

Takymetriä käytettiin niin ikään piirtämisessä. Kahtena päivänä takymetriä tarvittiin Muuritutkimuksen muissa tutkimuskohteissa, ja tällöin käytettiin vaaituskonetta ja tarvittavat kartat piirrettiin käsin. Kiintopisteenä käytettiin takymetrillä siirrettyä pistettä, jonka korkeus on 44,02 m mpy. Kartat on piirretty puhtaaksi AutoCad –ohjelmalla. Dokumentointia suoritettiin myös valokuvaamalla ja videokuvaamalla.

Turve- ja humuskerros poistettiin lapioin. Tämän jälkeen kaivaminen suoritettiin lastoin. Selviä täytemaa- ja peltokerroksia tai sekoittuneita kerroksia poistettiin myös lapiolla. Kaikki maa seulottiin ja kaikki värjäymät ja rakenteet kaivettiin puhtaaseen maahan asti.

Löydöt mitattiin pääsääntöisesti paikalleen takymetrillä. Alueelle A oli luotu myös koordinaatisto, jossa normaaliin tapaan x kasvoi pohjoiseen ja y itään. Paalujen numerointi noudatti kuitenkin valtakunnallista koordinaatistoa esim. paalu 90/697 on valtakunnallisessa koordinaatistossa $x=6778090,00$ $y=1573697,00$. Koordinaatistoa käytettiin lähinnä alueella A1, joka oli paaluin jaettu 2×2 m:n ruutuihin: alueella A1 löytöjä tallennettiin ruudun ja yksikön tarkkuudella. Ruudun tunnus otettiin lounaispaalusta. Kaivauksen aikana tallennettiin myös resentejä ja/tai rakenteisiin liittymättömiä löytöjä, joita ei jälkityövaiheessa luetteloidu. Arkeologian osaston kokoelmiin liitettiin kaikki mahdollisesti esihistoriallisina pidettävät löydöt sekä kaikki kaivausvaiheessa ajoitukseltaan ratkaisemattomiksi jääneisiin rakenteisiin selvästi liittyvät löydöt. Luetteloidimatta jätettiin selvästi modernit löydöt, kaikki alueen A1 pohjoissivun sekoittuneesta maasta tulleet löydöt sekä raportointivaiheessa resenteiksi osoittautuneiden/tulkittujen rakenteiden löydöt. Myöskään resenteiksi tulkittuja puu- ja luujäänteitä ei luetteloidu.

Kaivausten aikana otettiin 26 maanäytettä kasvijäänneanalyysijä varten (Liite 5). Maanäytteet toimitettiin analysoitaviksi dosentti Terttu Lempiäiselle. Yksi maanäytteistä toimitettiin geologi Jan Wahlbergille. Kahdesta eläimen hautauksesta näytteenomaisesti tallennetut luut tunnisti arkeo-osteologi Auli Tourunen. Edelleen radiohiiliajoituksia varten näytteitä otettiin 10 kpl (Liite 6). Kolme näytettä lähetettiin ajoitettavaksi Helsingin yliopiston Luonnontieteellisen keskusmuseon ajoituslaboratorioon.

3. YTTILÄN OTTAN ALUE JA SEN TUTKIMUSHISTORIAA

Yttilän Otta on Köyliönjärven itärannalla oleva osin jyrkkärantainen niemi. Rantatörmän päällä on tasainen kenttä. Maaperä on hiekkaa. Yttilän Ottan alue kuuluu Köyliön valtakunnallisesti arvokkaaseen maisema-alueeseen. Alueella on myös pieniä ketolaikkuja, jotka on määritelty paikallisesti arvokkaaksi perinnemaisemaksi. Kasvillisuudesta mainittakoon mm. nuokkukohokki, ketoneilikka, keltamatarata, mäkitervakko ja pölkkyruoho. Aivan niemen rannassa on nykyisin kunnan uimaranta ja rantasauna. Alue on Museoviraston muinaisjäännösten hoitoyksikön hoitokohde.

Yttilän Ottan tiedetään vuosisatojen ajan olleen juhannusjuhlien viettopaikka ja se on sitä edelleen. Paikkaan liittyy myös erilaisia kansantarinoita. Rantatörmän järven puoleisella reunalla on pääosin katajaa kasvava alue, jossa on näkyvissä useita kymmeniä eri suuntaisia kuopanteita (Kartta 1). Kuopanteiden pääosin pitkänomainen muoto on antanut pohjaa tulkita ne ruumishautaukseen

liittyviksi vajoamiksi. Yttilän Otta on aiemmin tunnettu nimellä Hiisiniemi, jonka on myös nähty viittaavan kalmiston olemassa oloon. Kuopanteita on kutsuttu myös ryssänhaudoiksi. Alueella on myös sudenkuoppa.

Köyliö ja näin ollen myös Yttilän Ottan alue on inventoitu vuosina 1953 (Unto Salo) ja 1996 (Esa Laukkanen). Inventointikertomusten mukaan jo 1880-luvulta on olemassa tietoja, että niemellä olevasta pellostä olisi löytynyt hauraita pronssiesineitä, jotka sittemmin olisivat joutuneet hukkaan. Unto Salo mainitsee inventointinsa liitekartassa esineiden olleen pronssisormuksia. Samaisessa pellossa olisi myös kirkkoväärti August Vähätalon antaman tiedon mukaan ollut vielä vuonna 1915 näkyvissä nelikulmaisen, hirsistä tehdyn rakennuksen jäänteitä. Museoviraston arkistosta löytyy kaksi valokuvaa, jotka ovat peräisin professori J.J. Mikkolalta. Toisen valokuvan kuvateksti mainitsee pellon, ”josta on löydetty pronssisia renkaita ja solkia”.

Itse kuopanteita on tutkittu arkeologisesti minimaalisen vähän, ja tiedot niistä ovat vähäisiä ja hajanaisia. Paikalla ovat aikoinaan käyneet ainakin H.J. Heikel, Alfred Hackman ja Ville Luho. Ilman vuosilukutietoja olevien Heikelin muistiinpanojen mukaan ”eräästä kuopasta lienee maist. Hackman myös tavannut ruumisarkun jäännöksiä saamatta esiin mitään muuta.” Heikel kuvaa edelleen, että ”eräästä tällaisesta kuopasta olisi niinkään pitänyt löytyä luuranko jonkinlaisen maanalaisen pyöreistä mukulakivistä, ladotun 'arkun' sisältä”. Heikel oli myös itse kaivellut paria kuoppaa. Toisessa kuopassa maa oli ”liikuteltua” aina 1,5 metrin syvyyteen ja sieltä täältä löytyi hiilen siruja. Toiseen kuopan kohdalla koskematon maa tuli esiin jo 20 cm:n syvyydellä, eikä mitään löytynyt. Heikel epäilee Yttilään liittyvää, paikkakunnalla olevaa sitkeää kalmistotraditiota ja miettii kuopanteiden ainakin osittain olevan myöhempiä. Selitykseksi hän tarjoaa läheisessä Kankaanpään kylässä olevien sotilaiden ”sapööriharjoitus töitä”. Heikel kertoo myös paroni Cedercreutzin tiedonannon, jonka mukaan Yttilän niemi olisi 1830-luvulla ollut varattuna kolerahautausmaaksi, mutta paroni ei tiennyt oliko niemi tähän käyttöön otettu.

Arkistosta löytyy edelleen vailla vuosilukua oleva muistiinpanolappu, jossa viitataan Kustaa Killiseen, ja jossa kerrotaan kauppias Vinnarin kaivaneen yhden haudan löytämättä muuta kuin hiiliä. V. Salminen mainitsee vuodelta 1905 olevassa Köyliön pitäjän historiassa jo edellä mainitun tiedon mukulakivistä hautojen pohjilla.

Unto Salon inventointikertomuksessa mainitaan, että Ville Luho kaivoi yhden kuopanteista vuonna 1953 ja tulkitsi sen vähälöytöiseksi ruumishaudaksi. Tulkinnan perustelut jäävät epäselviksi. Mitään löytöjä ei edellä mainituista tutkimuksista ole tallennettu. Ville Luho on kuitenkin toimittanut Kansallismuseon kokoelmiin vuonna 1972 rautakoukun (KM 18700), jonka hän ilmoittaa löytyneeksi Yttilän Ottasta koekuopasta. Tarkempia löytötietoja ei mainita.

Kevään 2005 aikana alkoi tutkijoiden korviin tihkua kertomuksia siitä, että kuopannealueella olisi suoritettu aikojen saatossa aarteensintää; näin ollen osa kuopanteista tai niissä näkyvistä kuopista lienee tämän toiminnan tulosta. Paikkakuntalaisia on kertomusten mukaan tähän toimintaan mahdollisesti innostanut Kirkkokarin ja Vanhakartanon alueen kaivaukset ja niistä saadut löydöt. Tarkkaa ajankohtaa aarteensinnälle ei osattu kuitenkaan sanoa. Mitä ilmeisimmin löydöt ovat tämän toiminnan tuloksena olleet vähäiset; ainakaan niistä ei kertomuksia ollut. Paikalla käyneet arkeologit ovat olleet montaa mieltä siitä, ovatko kuopanteet ylipäänsä hautoja vai jotain aivan muuta, mutta joku seikka paikassa on saanut aarteensintäjien kohdistamaan toimintansa juuri sinne. Arkistolähteissä käy ilmi, että traditio paikan kalmistoluonteesta on Köyliössä ollut vahva.

Kuopannealueen itäpuolella tehtiin koekaivauksia Seija Sarkin johdolla vuonna 1973, kun paikalle rakennettiin uutta puhelinkeskusta. Sarkki havaitsi alueella kuusi n. 2 x 0,80-1 m:n kokoista

tumman maan aluetta, joista neljä oli lähes pohjois-etelä suunnassa ja kaksi lähes länsi-itä suunnassa (Kartta 2). Nämä tulkittiin ruumishautoiksi. Päätelmä perustui lähinnä värjäymien ulkomuotoon, sillä niitä ei kaivettu pohjaan asti. Tämä siksi, että suunnitellun rakennuksen paikkaa suostuttiin siirtämään muutamia metrejä eikä rakennuksen lopullisen paikan kohdalta löydetty merkkejä kiinteästä muinaisjäännöksestä. Löytöinä alueelta saatiin savitiivistettä sekä rautakuonaa; viimeksi mainittua löydettiin myös hautojen pintakerroksista.

4. ALUEEN A (NK. PUHELINKESKUKSEN TONTTI) TUTKIMUKSET

4.1. Tutkimusalue

Tutkimusalue A sijaitsee n. 80 metriä kuopannealueen itäpuolella. Matkaa Köyliönjärven rantaan on n. 100 metriä (Kartta 1). Vesijohtolinjaus liittyi tontilla olevaan, lähinnä lomakäytössä olevaan rakennukseen ts. koealueet sijaitsivat tämän rakennuksen pihapiirissä, sen tasatulla pihanurmikolla (Kuvat 1 ja 2). Tontilla on niin ikään iso tiilinen puhelinkeskuksen rakennus ja siihen liittyvä masto. Piha-alue rajautuu pohjoisessa kesannolla olevaan peltoalueeseen, jossa kaivausten aikana oli laidunnuksessa ylämaankarjaa. Koekaivausalueet sijoitettiin vesijohtolinjausta seuraten (Kartta 2).

4.2. Koealue A1: kaivaushavainnot ja löydöt

Koealue A1 (Kartta 3 ja Kuva 3) oli kooltaan 3x22,40 metriä ts. 67,2 m². Pintamaa (K100) poistettiin koko alueelta. Alueen koon vuoksi sitä ei lähdetty heti kaivamaan koko laajuudeltaan, vaan alueen länsipäätä lähdettiin syventämään lastoin kaivamalla 3x6 m:n alalta. Jo pintakerroksia kaivettaessa laidunalueeseen rajautuva pohjoispuoli vaikutti sekoittuneelta. Syvemmälle kaivettaessa maa oli selvästi sekoittunutta (K110); siinä oli sekaisin hiekkaa, peltomaata ja savea ja osa löydöistä oli varsin resenttejä (vuorivilla tms.). Alueen länsinurkkaan tehtiin koepisto, josta paljastui muovinen kaapeliputki. Sekoittuneen maan raja on merkitty karttaan 3 ja se oli selvästi näkyvissä. Alueen etelälaidalla pintamaan alta tuli näkyviin ohut kerros vaaleaa hienoa hiekkaa (K108). Sen alta tuli tummanruskea hiekkakerros (K105), joka oli hyvin homogeeninen. Sama kerros havaittiin myös muilta tutkimusalueilta. Kyseessä on piha-alueelle tuotu täyttö- ja tasauskerros. Tämän alta tuli näkyviin punaruskeaa hienoa hiekkamaata (K106), jota havaittiin myös muilla koealueilla. Paikoin voimakkaankin punainen väri on luontainen; hiekkaa on syntynyt punaisesta hiekkakivestä. Etelälaidaltaan koealue sivusi Seija Sarkin vuoden 1973 kaivausaluetta. Alueen rajaa ei ehditty kaivaa näkyviin, koska alueiden 2 ja 3 havainnot priorisoitiin suhteessa käytettävissä olevaan aikaan. Kaivetulla hiekkamaaosuudella ei kuitenkaan havaittu likamaa-alueita.

Alueen itäpäässä ruudussa 104/726, puhelinkeskuksen maston vieressä, lähdettiin kaivamaan syvemmälle n. 2x2 m:n koekuoppaa KU1 (Kartta 3). Sen länsiprofiili on dokumentoitu karttaan 5. Pintamaan (K100) poiston jälkeen näkyvissä peltomultakerros (K101), joka oli paikoin varsin savista, ja tämä n. 10-20 cm:n kerros kaivettiin pois lapioin. Alueen pohjoisnurkassa oli karkeaa soraa. Peltokerroksen alta tuli esiin musta, tiivis humuskerros (K102), jonka paksuus oli n. 2-5 cm; kerrosta ei ollut havaittavissa länsiosassa. Sen alla oli ohut kerros vaaleaa savensekaista hiekkaa (K107). Seuraava kerros (K103) oli tummanruskeaa hiekkaa, jonka seassa oli savea; kyseessä oli koko piha-alueella havaittu täyttö- ja tasauskerros (vrt. K105). Sen paksuus oli n. 15-20 cm. Kuten alueen länsipäässä, täyttömaakerroksen alta tuli esiin punaruskeaa hiekkaa (K104), mutta se oli karkeampaa kuin alueilla A2 ja A3. Punaruskean hiekan alta saatiin esiin erittäin hienoa, melkein savimaista hiekkaa (K109). Tämän kerroksen syvyyttä pyrittiin vielä tutkimaan kaivamalla

pohjoisnurkkaan lapiolla n. 1x1 m:n syvennys, mutta vielä n. puolen metrin kaivamisen jälkeen sama hiekkamaa jatkui. Kyseessä lienee vanha meren tai järven pohja.

Koekuopasta KU1 länteen kaivettiin toinen koekuoppa KU2 ruutuun 102-104/722 ts. 3 x 2 m kokoinen ala (ks. kartta 3). Heti alkuvaiheessa havaittiin, että mastoon liittyvä maadoituskaapeli oli tuhonnut eteläisen osan alueesta ja paikalle oli kaapelia kaivettaessa tuotu täytöksi soraa (K112). Pintakerroksen K100 alla oli musta tiivis humuskerros K102, jonka alla oli vaalea savensekainen hiekka K107. Kerroksen K107 paksuus oli noin 4-8-cm. Seuraava kerros oli muillakin alueilla tavattu täyttö- ja tasauskerros K103, joka oli savensekaista ruskeaa hiekkää. Tämän alla oli punaruskean hiekkakerros K104, jonka paksuus vaihteli 10-40 cm välillä. Kerros oli sekoittunut luonnollisen hiekkakerroksen K109 kanssa.

Alueen A1 löydöt olivat pääsääntöisesti resenttejä ja sekoittuneista kerroksista johtuen vailla kontekstia. Koekuopasta KU2 löydettiin sekoittuneesta tummasta maasta (K111) pala rautakauden lopun keramiikkaa (KM 35225:4) sekä alueen länsipäästä (ruutu 98/708) täyttömaakerroksesta (K105) pala piitä (KM 35225:1). Löydöistä mainittakoon myös muutamat palaneen saven ja luun sekä kuonan palat sekä pala kvartsia (KM 35225:2). Punaruskeasta hiekasta (K104) ei löytöjä tullut.

4.3. Koealue A2: kaivaushavainnot ja löydöt

Koealue A2 avattiin ensin 2x2 metrin suuruisena, mutta siihen tehtiin laajennuksia, kaikkiaan 4x2 metriä (Kartat 2 ja 4 sekä Kuva 4). Kaikkiaan kaivettua alaa oli näin 12 m². Alueella oli turve- ja humuskerroksen (K200) alla ohut, vaalea hiekkakerros (K201), josta löytyi paljon resenttiä materiaalia, kuten nauvoja. Kyseessä oli n. 2-5 cm:n paksuinen täyttemaakerros, joka lienee kulkeutunut paikalle tontilla tapahtuneen rakennustoiminnan yhteydessä. Profiilissa kerros erottui enää heikosti. Tämän hiekkakerroksen alla oli n. 15-20 cm:n paksuinen tummanruskea täyttö- ja tasauskerros (vrt. alue A1), jonka seassa oli savea (K202). Tästä kerroksesta löydettiin muutama palaneen saven/tiilen pala ja pahoin ruostunutta rautaa (naulan kanta?). Täyttemaakerroksen alta tuli esiin punaruskeaa hienoa hiekkää (K205), jota oli koko koekuopan alueella. Seuraavassa kuvailtujen värjäymien / rakenteiden ulkopuolella kyseessä oli tämä puhdas hiekkakerros.

Alueen A2 pohjoisnurkassa havaittiin täyttömaakerroksen (K202) alaosassa muutamia isoja kiviä. Syvemmälle kaivettaessa saatiin esiin koko alueen nurkan kattava kiveys R203, joka osittain jatkui profiileihin. Kivien yhteydessä oli värjäytyntä hiekkää (K204). Rakenne dokumentoitiin kentällä viitenä kivikertana (Kartta 6). Ensimmäinen kivikerta ts. pinta oli muodoltaan lähinnä suorakaide: kiviä oli levinnyt n. 160 x 140 cm laajuiselle alueelle, mahdollisesti myös myöhemmän toiminnan seurauksena. Ensimmäisen kivikerran kivien välissä oli täyttömaa K202. Syvemmälle kaivettaessa rakenteen muoto muuttui pyöreämmäksi (Kuva 5). Rakenteen halkaisija oli n. 115 cm (Kartta 6: R203_4). Kiviaineksen koko oli vaihteleva, n. 5-25 cm. Osa kivistä vaikutti palaneilta, mutta kivien välissä oleva likamaa K204 oli melko heikkoa ja sen yhteydestä löydettiin vain pari hiilenpalaa. Likamaa rajautui syvemmälle kaivettaessa selvästi kivien yhteyteen ja loppui heti pohjalla olleiden muutaman ison kiven alla (Kuva 6). Rakenteesta ei tullut mitään löytöjä. Pintakivistä pohjaan laskettuna rakenteen syvyys oli n. 50 cm.

Alueen 2 länsinurkassa oli styroksia ja erilaista rakennusjätettä sisältänyt resentti kuoppa, K212, joka oli rikkonut WSW-ENE –suuntaisen tummanruskeana erottuvan värjäymän H208 (Kartta 4). Värjäymä tuli näkyviin heti täyttömaakerroksen (K202) alta, n. 30 cm:n syvyydestä. Aluksi värjäymän H208 rajat olivat hyvin epäselvät, koska sen vieressä, osittain yhtenevänä oli toinen, epämääräisemmän muotoinen värjäytyneen maan alue K213 (Kartta 4). Syvemmälle kaivettaessa voitiin varmistua, että kyseessä oli kaksi erillistä aluetta. Värjäymä K213 pieneni nopeasti. Kun oli

kaivettu kymmenisen senttiä, se oli näkyvissä reilun metrin pituisena kapeana läikkänä, jonka kohdalla oli kaksi suurempaa kiveä (Kartta 7: H208a). Kivien poistamisen jälkeen tumma maakin loppui ja alta tuli puhdasta punaruskeaa hiekkaa. Koko värjäymän paksuus oli n. 20 cm.

Värjäymä H208 oli pintatasossaan kooltaan peräti n. 225 x 70 cm ja sen päät olivat pyöristyneet (Kartta 7: H208a ja Kuva 9). Syvemmälle kaivettaessa se lyheni ja kapeni selvästi, ja muoto oli selvemmin suorakaide (Kartta 7: H208b-c). Koko oli alemmilla ”tasoilla” n. 170-175 x 50-60 cm. Värjäymän sisällä oli tummemman maan alueita ja varsinkin sen eteläsivun reunat olivat paikoin voimakkaammin näkyvissä. Ko. reunassa oli ruskea osin humuspitoinen alue. Maassa oli paikoin myös savilinssejä. Tumman/mustan maan alueet värjäymän sisällä vaihtelivat voimakkaasti ts. yhtenäistä likamaa-alueita pinnasta pohjaan ei voinut erottaa. Tumma maa oli osin multamaista, jonkin orgaanisen aineen hajoamisen tuloksena. Kyseessä ei ollut selkeä nokimaa. Lähellä värjäymän pohjatasoa tummin maa keskittyi WSW-päähän ja keskelle (Kuva 10). Em. alueita kuvaa hyvin sana epämääräinen. Noin 35 cm:n kaivamisen jälkeen näytti värjäymän pohja tulevan vastaan ts. näkyviin tuli puhdasta hiekkaa. Noin 10-15 cm:n puhtaan hiekan kerroksen alta tuli kuitenkin näkyviin taas värjäytynyttä maata, joka nimettiin erilliseksi yksiköksi H214 (Kartta 7: H208c ja Kuva 11). Tämän värjäymän vahvuus oli n. 5-10 cm. Värjäymän H208/H214 syvyys oli kaikkiaan n. 55-60 cm.

Löytöinä värjäymästä H208/H214 saatiin joitakin paloja palanutta savea ja kuonaa (KM 35225:6-12). N. 35 cm:n syvyydeltä löydettiin kaksi n. 10 cm:n pituista puun palaa, jotka vaikuttivat resenteiltä.

Alueen A2 kaakkoissivustalla oli useampia tumman maan läikkiä, joiden rajat selvenivät vasta syvemmälle kaivettaessa ja aluetta laajennettaessa (Kartta 4, Ks. myös Liite 2: yksiköt). Lähes kaakkoisprofiilin suuntaisesti kulki SSW-NNE –suuntainen kapea värjäytyneen maan alue H206, jonka pinnassa oli kooltaan 150 x 40-25 cm (Kuva 5). Sen NNE-pää hävisi nopeasti syvemmälle kaivettaessa eikä muukaan osa läikistä ollut kovin syvä, n. 17 cm. Värjäymä ei ollut myöskään täysin selvärajainen (vrt. alueella A3 havaitut värjäymät). Värjäymän sivustalta, profiilin vierestä löydettiin pala kvartssia (KM 35225:5). Värjäymän NNE-päässä, aivan profiilin vieressä havaittiin vielä pieni tumman maan läikkä, joka oli n. 15 cm syvä. Sen funktio ja liittyminen H206:teen jäi epäselväksi, koska se tuli selkeästi näkyviin vasta kun H206 oli kaivettu pohjaan.

Alueen itänurkassa oli myös n. 100 x 50 cm kokoinen, profiileihin jatkuva tummemman maan alue, joka nimettiin yksiköksi H211 (Kartta 4). Se oli vahvuudeltaan n. 17 cm. Maa oli värjäytynyttä hiekkaa, ei nokista. Mitään löytöjä ei tullut.

Värjäymän H206 SSW-pään rikkoi toinen tumman maan alue H207. Tältä raja-alueelta tuli esiin heti täyttömaakerroksen jälkeen palamattomia luujäänteitä (Kartta 4 sekä Kuvat 7 ja 8). Laajennuksen ja muutaman sentin kaivamisen jälkeen voitiin havaita, että kyseessä on ison eläimen hautaus. Hautauksen suunta oli SSE-NNW ja hautakuopan koko n. 150 x 55-60 cm. Jo kenttävaiheessa voitiin eläin tunnistaa hevoseksi; luut olivat säilyneet melko hyvin ja hautauksesta löydettiin myös kymmenkunta pahoin ruostunutta hevosenkenkänalua. Luut eivät olleet järjestyksessä ts. raajojen luita löytyi itse ruhon alta. Hautauksen pinta oli n. 30 cm nykyisestä maanpinnasta. Itse hautaus oli n. 25 cm syvä, ensimmäisistä luuhavainnoista pohjaan mitattuna.

Hevosen hautauksen vuorostaan rikkoi alueen etelänurkassa ollut hyvin tummaa maata ja kiviä sisältänyt kuoppa R210 (Kartta 4), joka alkoi tulla esiin pian pintamaan poiston jälkeen ts. jo tummanruskeasta täyttöhiekkakerroksesta. Kuopassa oleva maa oli hyvin mustaa likamaata, jota voisi kuvata pikimäiseksi. Aivan pinnassa oli myös profiilissa havaittavissa pala pikeä ja sitä tuli

myös muualta alueelta joitakin paloja. Paikoin seassa oli erotettavissa nokea ja hiiltä. Kivet olivat laadultaan ja kooltaan erittäin varioivia. Osa kivistä oli selvästi kuumuudessa rapautuneita (Kuva 12). Rakenne jatkui profiileihin. Muodoltaan pyöreästä kuopasta oli näkyvissä vähintään puolet; kaivetun alueen suurin leveys oli n. 155 cm. Mitään löytöjä ei tullut. Kuopan pohja oli n. 65 cm:n syvyydessä nykyisestä maanpinnasta.

Yksiköt H206, H207 ja R210 olivat suhteessa toisiinsa siten, että kuoppa R210 oli rikkonut hevosen hautauksen H207. Tässä rajapinnassa oli palaneita luita, joten näyttäisi siltä, että kuopassa 210 olisi tulta pidetty paikan päällä. Kuoppa K210 on näin ollen hevosen hautausta nuorempi. Hevosen hautaus taas oli rikkonut värjäymää H206. Syvemmälle kaivettaessa havaittiin, että kyseessä oli vain värjäymän pintakerrokset: värjäymän H206 SSW-pää löytyi hevosen hautauksen alta ja on siis sitä vanhempi.

4.4. Koalue A3: kaivaushavainnot ja löydöt

Alueen A3 koko oli aluksi 2x2 metriä, mutta sitäkin laajennettiin kaivausten edetessä (Kartat 2 ja 4). Kaikkiaan tutkittu pinta-ala oli 14,5 m².

Noin 5 cm paksun pintamaakerroksen (K300) alta tuli näkyviin myös alueilla A1 ja A2 havaittu ruskea täyttömaakerros (K301). Täyttömaakerroksen paksuus oli n. 15-20 cm ja alta tuli punaruskeaa hiekkaa (K302), jossa voitiin erottaa kolme pitkänomaista värjäytyneen maan läikkää (Kartta 4). Ne tulivat näkyviin noin 30 cm:n syvyydestä heti täyttömaakerroksen jälkeen ja erottuivat selvästi ympäröivästä vaaleammasta hiekkamaasta tummanruskeana likamaana. Ensimmäiseksi havaittiin värjäymät H303 ja H304 alueen länsiosassa (Kuvat 13 ja 14). Osittain niiden päältä, kaivausalueen läpi, kulki n. 12-13 cm:n levyinen suora kaivanto (K305), jonka täyttömaana oli ruskeaa hiekkaa. Kaivanto oli hiekkakerroksen pinnasta laskien vain n. 5 cm syvä, mutta mahdollisesti se alkoi jo täyttömaakerroksesta ja olisi näin ollen resenti.

Värjäymä H303 oli esiin tullessaan kooltaan n. 150 x 50 cm ja sen suunta oli lähes länsi-itä (Kartta 8: H303a). Länsipäässä oli pyöreähkö latte kivi, jonka yläpinta oli osittain ruskeassa täyttömaakerroksessa. H303:n itäpäässä, raja värjäymään H304 oli epämääräinen ts. näytti siltä, että jompikumpi värjäymistä olisi rikkonut toisen sitä kaivettaessa. Syvemmälle kaivettaessa kävi ilmi, että välissä oli puhtaan hiekan kannas. Samalla värjäymän rajat tulivat entistä selvemmiksi ja olivat paikoin kuin viivottimella vedetyt. Värjäymä kapeni jonkin verran alaspäin kaivettaessa, pituuden pysyessä jotakuinkin samana. Kun oli kaivettu n. 10 cm, erottui värjäymän eteläsivusta kohti kaakkoa, kapea (n. 5-8 cm) n. 30 cm pitkä uloke, joka hävisi nopeasti (Kartta 8: H303b ja Kuva 15). Heti sen alta tuli näkyviin pyöreähkö, n. 15x10 cm:n likamaaläikkä (KU309). Toinen vastaava oli edellisestä n. 30 cm:n päässä kaakkoon (Kartat 4 ja 8). Nämä pienet likamaakuopat olivat n. 17 cm:n syviä. Kuopat ovat joko myyrien tai puunjuurien aiheuttamia jälkiä. Lähestyttäessä pohjaa, likamaa-alue alkoi keskittyä aluksi alueen länsipäähän muodostaen n. 80 x 30 cm:n alueen, ollen tummintaa keskiosassa (Kuva 16). Itäpäästä likamaa heikkeni ja hävisi. Noin 25 cm:n syvyydessä likamaata oli enää n. 40 x 20 cm:n läikkä keskellä kuoppaa. Koko värjäymän syvyys oli n. 40 cm.

Maa oli värjäymän H303 alueella kauttaaltaan tummanruskeaa/mustaa likamaata, mutta ei nokista. Muutama hiilenpala kuitenkin löytyi. Likamaa oli heikompaa lähempänä pintaa. Syvemmällä aina pohjaan asti, se oli väriltään ”kirjavaa”, sisältäen multamaisia mustia läikkiä. Lisäksi tummassa maassa erottui paikoin myös säännöllisen pyöreitä, n. 2 cm halkaisijaltaan olevia vaaleita läikkiä. Mitään löytöjä ei tullut.

Värjäymän H303 länsipäähän tehtiin koepisto, jonka tarkoituksena oli selvittää punaruskean hiekkakerroksen paksuus. Vielä n. 1,15 m:n (42,89 m mpy) syvyydessä hiekka jatkui, eikä syvemmälle katsottu enää tarpeelliseksi kaivaa.

Värjäymä H304 oli samansuuntainen (lähes länsi-itä) kuin H303, mutta kooltaan se oli vain n. 104 x 51 cm (Kartat 4 ja 9: H304a). Kuten H303:n kohdalla, oli värjäymä pintatasostaan rajoiltaan epämääräisempi ja likamaan väri vaaleampi. Muutaman sentin kaivamisen jälkeen rajat muuttuivat varsin selkeiksi, aluksi länsipäässä, sitten koko alueella. Värjäymä kapeni hieman, pituuden pisyessä suunnilleen samana. Kuten H303:ssa maa oli kirjavaa. Kun värjäymää oli kaivettu n. 20 cm, löydettiin länsipäästä eläimen kallo (Kuva 17). Muutamaa senttiä syvemmältä luujäänteitä tuli näkyviin eri puolilla värjäymää (Kartta 9: H304c ja Kuva 18). Luu oli pääsääntöisesti erittäin huonokuntoista, mutta sitä tallennettiin näytteenomaisesti tunnistusta varten. Luujäänteitä löytyi aina n. 30 cm:n syvyydelle asti. Luujäänteiden tasolla värjäymän rajat olivat erittäin selvästi näkyvissä, ikään kuin ”hiiltyneenä” ja maa oli kauttaaltaan tummaa/mustaa. Alue sekä lyheni että kapeni kohti pohjaa, ollen n. 90 x 30-35 cm:n kokoinen. Kaikki tumma maa kaivettiin pohjaan; hautauksen syvyys oli n. 35-45 cm. Värjäymän alueelta löydettiin jonkin verran hiiltä; seulottaessa löytyi myös yksi pieni pala rautakuonaa (KM 35225:13).

Värjäymä H306 havaittiin aluksi pienenä läikkänä kaakkoisprofiilin vieressä, mutta aluetta laajennettaessa kävi ilmi, että kyseessä oli edellä kuvattujen kaltainen värjäymä, mutta kooltaan suurempi (Kartat 4 ja 10: H306a sekä Kuva 19). Värjäymä oli esiin tullessaan kooltaan n. 175 x 60 cm ja sen suunta oli WSW-ENE. Pinnassa maa oli tummanruskeaa. Jo parin sentin kaivamisen jälkeen alkoi länsipäästä tulla näkyviin hiiltä, joka aluksi näytti muodostavan jonkinlaisen suorakulmaisen (n. 30 x 25 cm:n kokoisen) rakenteen (R308). Hiilikerrokseen oli kuitenkin vain 0,5 – 1 cm:n paksuinen, joten varsinaisesta rakenteesta ei ollut kysymys. Oletetun rakenteen länsipuolella värjäymän katkaisi pieni ojanne; mahdollisesti juuren aiheuttama (Kuva 20). Alueen itäpäädyssä oli savisempi alue, joka oli n. 4,5 cm:n vahvuinen. Itäpäädyn alueella oli myös joitakin kiviä; ympäröivän punaruskeaa hiekkaa oli lähes kivetöntä. Samoin läheltä pintaa alkoi hiiltä tulla melko paljon myös itäpäästä (Kartta 9: H306b ja Kuva 20). Alemmas kaivettaessa havaittiin, että hiiltä/hiiltyneitä puhippuja löytyi pinnasta pohjaan asti, kuitenkin kohti pohjaa vähentyen. Alue lyheni ja kapeni varsin vähän syvemmälle kaivettaessa. Myös tästä värjäymästä (vrt. H303) lähti ”ulokkeita” (Kartta 9: H306c ja Kuva 21), mutta ne näyttäisivät selvemmin olevan juurien / myyrien aiheuttama. Samalla ”tasolla” alkoivat tummimman maan alueet supistua itä- ja länsipäihin, välissä oli ruskean hiekan kannas. Tummimmissa kohdissa hiili muodosti raitoja. Lähellä pohjaa värjäymän eteläseinämän vieressä oli tummareunainen kuvio, joka viittaisi puun juurakkoon (Kuva 22). Ruskean maan kannas värjäymien välillä näkyi selvemmin. Pohjaa kohti tumman maan alueet pienenevät läikiksi. Värjäymän syvyys oli n. 45-50 cm. Löytöinä saatiin pala kvartssia, pari palaa palanutta savea ja useita paloja kuonaa (KM 35225:14-21).

Noin 0,5 metriä värjäymän H 306 kaakkoispuolella havaittiin jo täyttömaakerrosta kaivettaessa muodoltaan pieni alue, jossa maa oli sekoittunutta. Kohta erottui varsin selvästi ympäröivästä hiekkamaasta n. 40 cm:n syvyydessä (Kartta 4). Tummemman maan alue oli muodoltaan pyöreähkö ja halkaisijaltaan n. 60-50 cm. Heti alkuvaiheessa kuoppaa (K307) epäiltiin istutuskuopaksi; vastaavia oli havaittu mm. Muuritutkimuksen aiemmissa tutkimuksissa Halikon Joensuun kartanon alueella. Kuopasta tuli kuitenkin esiin n. 61 cm:n syvyydessä esiin puuta. Syvemmälle kaivettaessa todettiin, että kyseessä on puuastia (Kuva 23), jonka jäänteet olivat kooltaan n. 45x28 cm. Puuta oli säilynyt melko paljon. Lisäksi löydettiin hyvin ohuita, huonokuntoisia rautanauvoja tms., joilla astia oli koottu. Astian sisältä löytyi suuri määrä pieniä tummia / mustia, halkaisijaltaan alle ½ cm olevia ”kikkaroita”. Kentällä niitä arveltiin marjoiksi tms., koska niissä näytti olevan jonkinlaista kuorta. Kuoppa kaivettiin puhtaaseen hiekkaan asti ja sen syvyys oli n. 85 cm nykyisestä maanpinnasta.

4.5. Yhteenveto alueen A havainnoista ja tuloksista

Suurimmalla koealueella A1 ei havaittu mitään rakenteita tms. merkkejä kiinteistä muinaisjäännöksistä. Maakerrokset olivat monessa kohdissa täysin sekoittuneet mm. alueen pohjoisreunalle vedetyn sähkökaapelin vuoksi. Alueen länsipäässä saatiin näkyviin häiriintymätön punaruskean hiekan alue, mutta siinä ei ollut mitään värjäymiä. Seija Sarkin kaivausalueen rajaa ei ehditty kaivaa esiin eikä näin ollen todentaa hänen havaintojaan mahdollisista ruumishautauksista. Alueen itäpäähän avattiin kaksi koekuoppaa (KU1 ja KU2), jotka kaivettiin pohjaan asti. Kiinteitä muinaisjäännöksiä ei havaittu; toisessa koekuopassa läheisen maston maadoituskaapeli oli tuhonnut osan alueesta.

Alueella A2 havaitut kahden kivirakenteen voidaan päätellä olleen nuoria. Rakenne R203 voidaan ennemmin tulkita kivillä ja likamaalla täytetyksi kuopaksi. Kyseessä ei siis olisi tarkoituksella ladottu rakenne esim. liesi tms. Mustaa maata ja palanutta kiviä sisältänyt rakenne R210 alkoi jo täyttömaakerroksesta. Sen muutkin piirteet (ks. edellä 4.3.) puhuvat sen puolesta, että kyseessä on resentti rakenne, ja se liittyy tontilla tapahtuneeseen rakennustoimintaan.

Rakenne R210 oli osittain rikkonut heti täytemaakerroksen alta löytyneen hevosen hautauksen H207; tässä rajapinnassa oli osa hevosen luurangosta palanut. Hevosen hautauksen kontekstin (sijainti lähellä pintaa) sekä luiden kohtalaisen hyvän kunnon perusteella voidaan päätellä, ettei kyseessä ole kovin vanha hautaus. Arkeo-osteologi Auli Tourusen mukaan eläin ei kuollessaan ollut nuori, koska sen hampaat olivat varsin kuluneet. Luiden perusteella eläin on ollut pienikokoinen verrattuna nykyhevoseen. Tämä ei kuitenkaan välttämättä tarkoita hautauksen olevan vanha, vaan Tourusen mukaan eläinten koko oli vielä 1800-luvun lopulla ja 1900-luvun alussakin nykyhevosta pienempi.

Tourunen tutki myös alueelta A3 värjäymästä H304 esiin kaivetusta eläimen hautauksesta säilyneitä luita. Hän tunnisti eläimen vasikaksi, joka oli siis nuori yksilö, mutta ei kuitenkaan vastasyntynyt. Eläimen luut olivat melko kookkaita verrattuna esimerkiksi keskiaikaisista aineistoista tutkittuihin vasikan luihin, joten sillä perusteella ei Tourusen mukaan ole kysymys vanhasta hautauksesta. Haudan ajoituksen varmistamiseksi, vasikan leukaluu lähetettiin radiohiiliajoitettavaksi.

Edelleen voidaan nuorena pitää alueella A3 tutkittua kuoppaa R307. Sitä epäiltiin jo kaivauksen aikana istutuskuopaksi, mutta siitä löydetty puuastian jääne ja siinä ollut suuri määrä marjoja muistuttavia ”kikkaroita” antoi aiheita miettiä myös muita vaihtoehtoja. Istutuskuoppateoriaan voitiin kuitenkin palata, kun jäänteitä näytettiin dosentti Terttu Lempiäiselle. Hän tunnisti niiden olevan kasvin juurinystyröitä; esimerkiksi koristekasvit kuten lupiini tekevät niitä paljon. Löydettyjen juurinystyröiden määrä ja niiden säilyvyyskin voidaan selittää sillä, että koristekasvi on aikanaan istutettu juuri puuastiassa. Astia on suojannut ja säilyttänyt juuria ja ko. juurinystyröitä. Se että puuta oli säilynyt niinkin paljon hyvin läpäisevässä hiekkamaassa, antaa olettaa, että kovin vanhasta istutuskuopasta ei ole kysymys. Tähän viittaavat myös kaivajien havainnot ”löysästä” maasta ts. helposta kaivettavuudesta.

Kahden eläimen hautauksen lisäksi havaittiin kolme selvää, ulkomuodoltaan ruumishautausta muistuttavaa pitkänomaista värjäymää H208, H303 ja H306. Vaikka ne olivat melko lyhyitä, ei se olisi este ruumishautatulkinnalle. Myös niiden suunta olisi sopiva myöhäisrautakautiseksi / varhaiskeskiaikaisiksi hautauksiksi. Sen mukaan, mitä Seija Sarkki on vuoden 1973 kaivauskertomuksessaan kuvannut, on kyseessä samanlaiset ”läikät”, joita Sarkki havaitsi. Mistään

em. värjäymästä ei kuitenkaan löytynyt evidenssiä hautaamisesta esim. jäänteitä vainajasta, arkusta tms. Värjäymää H208 voi vain kuvata sanalla epämääräinen, koska tummimman maan alueet vaihtelivat sijainniltaan voimakkaasti muutaman sentin välein. Eläimen hautauksen H304 vieressä ollut, saman suuntainen H303 oli rajoiltaan ja likamaa-alueeltaan säännöllinen, ehkä eniten ruumishautausta muistuttava. H306:ssa maa oli selkeän hiilipitoista, varsinkin pinnassa. Hiili- ja likamaa-alueet eivät kuitenkaan antaneet aihetta ruumishautatulkintaan, ehkä ennemmin päinvastoin. Värjäymien alueelta tulleet vähäiset löydöt, lähinnä kuona, eivät sulje pois eivätkä todista mitään vaihtoehtoa.

Alueilta A2 ja A3 otetut maanäytteet analysoineen Terttu Lempiäisen antamien alustavien tietojen mukaan yleisin löytö näytteistä oli jauhosavikka (*Chenopodium album*), joka on yleinen asuinpaikkojen rikkaruoho. Näytteissä oli myös aika paljon hiiltä sekä sienten rihmastopakkoja. Näin ollen ei maanäytteidenkään kautta saada selvyyttä värjäymien funktioon.

Kaikilla koealueilla oli havaittavissa pintamaan alla tummanruskea täyttökerros; alueilla A2 ja A3 sitä oli koko koealueella, alueella A1 selvimmin länsipäässä. Kerros voidaan liittää paikalla suoritettuun rakennustoimintaan ts. pihan tasaamiseen. Alueilla A2 ja A3 olleet värjäymät tulivat näkyviin heti tämän kerroksen ja punaruskean hiekkakerroksen rajapinnassa. Osin savipitoisesta täyttömaasta oli värjäymien pintaa osin myös vaikea havaita, saati päätellä missä on ollut alkuperäinen maanpinta ts. oliko sellaista täyttömaakerroksen alla. On varsin mahdollista, että pihaa tasattaessa maata on myös viety paikalta pois. Näin ollen värjäymien alkuperäistä syvyyttä ei välttämättä voida enää tavoittaa.

5. ALUEEN B (KUOPANNEALUE) KARTOITUS JA TUTKIMUKSET

Yttilän Ottan alueella tehtiin toukokuun lopulla yleiskartoitus, jossa saatiin ensimmäistä kertaa kaikki kuopanteet määrällisesti inventoitua ja sijoitettua kartalle. Kuopanteita on kaikkiaan 51 kpl (Kartat 1 ja 11). Kuopanteiden pituus vaihtelee 2-4,5 metrin ja leveys 1-2 metrin välillä. Niiden syvyys vaihtelee n. 15-50 cm:n välillä; useimmat kuopanteet ovat n. 20 cm:n syvyisiä. Paikoin on nähtävissä, että niemeltä on otettu soraa, joten joitakin kuopanteita lienee myös tuhoutunut. Jotkin kuopanteet ovat syvempiä ja mitä ilmeisimmin niihin on kohdistunut myöhempää kaivelua. Kyseessä voi olla edellä mainittu (ks. kappale 3) aarteenetsintä.

Kuopannealueelta etsittiin sopiva koetutkimusalueen kohta yhdessä Museoviraston tutkijoiden kanssa (tutkimusalueen kuvaus ks. kappale 3). Kohta, joka nimettiin alueeksi B, valittiin siten, että sen sisään jäi kaksi kuopannetta; toinen kokonaan, toinen osittain (Kuvat 24 ja 25). Avatun alueen koko oli 5 x 7 metriä. Työhypoteesina oli myös saada selkeää käsitystä kuopanteiden välisestä alueesta. Tarpeen mukaan aluetta olisi voitu laajentaa myös tasatulle alueelle, koska nykyään ei ole havaittavissa, onko myös siellä ollut kuopanteita. Valittu kohde kasvoi tiheää vadelma- ym. pusikkoa, joten alue raivattiin, ja siitä poistettiin turve- ja humuskerros ennen varsinaisen kaivausvaiheen alkua Museoviraston muinaisjäännösten hoitoyksikön työntekijöiden toimesta. Em. pintakerrosta poiston ja alueen siistimisen yhteydessä havaitut löydöt olivat kaikki resentejä: pullonkorkkeja, lasia ym.

Pintakerroksen poiston jälkeen alueella oli näkyvissä ruskeaa hiekkaa, joka paikoin oli vielä humuksensekaista. Havaittavissa ei ollut erityisiä värjäymiä tai likamaa-alueita. Koska alueen A kaivaukset veivät oletettua enemmän aikaa eikä harrastajien määrä edellyttänyt alueen B käyttämistä ”vaihtoalueena”, ei aluetta B ehditty tutkia. Hiekkamaan päälle levitettiin suodatinkangas ja alue peitettiin odottamaan mahdollisia jatkotutkimuksia.

6. KAIVAUKSIIN LIITTYNYT KURSSI JA SEMINAARI

Kesän kaivauksiin valmistautuminen aloitettiin jo maaliskuussa kurssisarjalla ”Köyliön kaivausten teoriaa ja käytäntöä”. Opetuksesta vastasivat Muuritutkimus ry:n tutkijat. Kurssi oli kaikille avoin ja maksuton. Osallistujia oli lähes joka kerralla kolmisenkymmentä henkeä. Luennoilla käsiteltiin mm. rautakauden lopun hautausapoja sekä arkeologista tutkimusprosessia; kerrottiin kaivausten eri vaiheista ja käytännöistä esim. miten ja miksi dokumentoidaan, mitä jälkityövaiheessa tehdään jne. Kaksi kertaa kokoonnuttiin itse Yttilän Ottassa, jolloin tutustuttiin tulevaan työmaahan. Kaikki saivat myös hieman tuntumaa mittausten suorittamiseen takymetrillä. Kaivaukset oli näin helppo käynnistää, koska kurssilla oli saatu jo tietoa monesta käytännön asiasta. Kurssi huipentui retkeen, jossa tutustuttiin Kaarinan Kuusiston linnaan sekä Halikon Rikalanmäkeen.

Köyliö-seura järjesti myös 2.7. seminaarin, jossa käsiteltiin Köyliön menneisyyttä, erityisesti rautakautta monelta kantilta. Yttilän Ottan kaivaustiimi ja muut rautakauden tutkijat käsitelivät Köyliön tutkimustilannetta ja niitä mahdollisuuksia, joita Köyliön menneisyys vielä tarjoaisi tutkittavaksi, Vanhakartanon alueen merkittäviä ruumiskalmistoja sekä tulkintoja merovingiajasta. Seminaarin lopuksi saatiin tietoutta rautakauden lopun aseista, sotakirveistä ja miekoista.

Köyliö-seuran tarkoituksena on edelleen tehdä Yttilän Ottan alueelle kulttuuripolku ja sen myötä alueelle tulee myös informaatiotauluja. Hankkeen yhteydessä on kerätty ja kerätään monipuolisesti tietoa Köyliön menneisyydestä, ja nämä tiedot yhdessä seminaariesitelmien kanssa on tarkoitus julkaista ensi vuoden kuluessa köyliöläisten omassa Köyliist-sarjassa.

Kurssi, kaivaus ja seminaari onnistuivat hyvin. Arkeologia ja esihistoria tulivat monelle köyliöläiselle tutuksi, ja kaivauksilla kävi väkeä joka päivä seuramassa tilannetta. Paikallisia harrastajia oli kaivauksilla ehkä odotettua vähemmän, mutta osallistuneet tekivät työtä sitäkin innokkaammin. Varsinkin kaivauksilla olleet lukiolaiset olivat erittäin ahkeria ja motivoituneita, vaikka löytöjä tuli varsin niukasti.

7. YHTEENVETO JA LOPPUPÄÄTELMÄT

Alueen A tutkimuksissa havaittiin selkeästi ympäröivästä hiekkamaasta erottuvia, ulkonäöltään ruumishautausta muistuttavia värjäymiä kaikkiaan neljä kappaletta. Näistä yhdestä löytyi vasikan luita. Ruumishautatulkintaan olisivat sopineet värjäymien suunta sekä pääsääntöisesti muoto. Sen sijaan värjäymistä ei löydetty mitään evidenssiä hautaamisesta ts. vainajan tai arkun jäänteitä. Värjäymien sisällä olevat tummemman maan alueet olivat pääosin epäsäännöllisiä tai vaihtelivat eri syvyyksissä. Yhdestä värjäymästä löytyi hiiltä ohuina kerroksina pinnasta pohjaan sekä myös joitain kuonanpaloja. Näin värjäymien ”sisältö” puhuu sen puolesta, että kyseessä olisi jotain aivan muuta kuin ruumishautaukset. Tätä kirjoitettaessa eivät radiohiiliajoitusten ja maanäyteanalyysien tulokset ole vielä tulleet.

Alueelta löytyi myös kiveys, josta dokumentoitiin 5 kivikertaa. Osa kivistä oli rapautunut mahdollisesti tulen vaikutuksesta, mutta varsinaista hiili- tai nokikerrosta kivien välistä ei tavattu. Näin sitä ei voida pitää tulisijana tai sellaisen pohjana; kyseessä lienee resentti kuoppa. Uudempia kuopanteita olivat myös hevosen hauta sekä lähes pikimäistä mustaa maata sisältänyt kuoppa, jossa oli myös runsaasti kiviä sekä istutuskuoppa. Lisäksi alueilla havaittiin useampi pienempi

värjäytyneen maan alue / kuoppa, joiden funktio ja/tai ajoitus ovat epäselviä. Todennäköisesti moni resentiksi arveltu yksikkö liittyy tontilla eri vaiheissa tapahtuneeseen rakennustoimintaan.

Löydöt Yttilän Ottan alueelta olivat varsin niukat ja pääosaltaan resenttejä. Koealueelta A1 löytyi – tosin sekoittuneesta maasta – Yttilän Ottan alueen ensimmäinen selvä keramiikan pala, joka ajoittuu rautakauden lopulle tai historiallisen ajan alkuun. Muista löydöistä mainittakoon vielä pari palaa kvartsia, pala piitä sekä useat palat kuonaa ja palanutta savea.

Vesijohtolinjauksen alueella ei kaivausvaiheessa pystytty todentamaan, onko alueella kiinteää muinaisjäännöstä. Vaikka värjäymät antoivat enemmän viitteitä siihen, että kysymyksessä eivät ole hautaukset, ei tätä mahdollisuutta pystytty myöskään täysin sulkemaan pois. Koko vesijohtolinjauksen alue olisi näin ollen pitänyt tutkia ennen rakentamislupaa. Museovirasto päätyikin rakentamisen suhteen kielteiseen päätökseen.

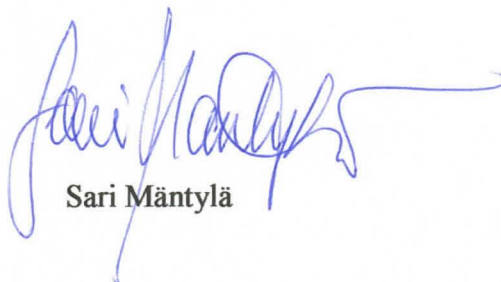
Koska aluetta B ei ehditty tutkia, jäi edelleen varmentamatta, ovatko kuopanteet hautoja vai jotain aivan muuta. Alueella suoritettiin kuitenkin yleiskartoitus, josta on hyötyä tuleville tutkijoille. Toivottavasti kuopanteita päästään joskus tutkimaan myös arkeologisin kaivaustutkimuksin.

Vaikka alueella A havaittujen värjäymien funktio jäikin toistaiseksi epäselväksi, on kyseessä varsin mielenkiintoinen ilmiö. Myös kollegoilta on kuultu vastaavien, ilman selkeää funktiota jääneiden värjäymien havaitsemisesta muilta kaivauksilta. Seija Sarkin havainnot mukaan lukien alueella on havaittu 10 selvää pitkänomaista tumman maan aluetta, joista vain yksi on voitu selvästi tulkita eläimen hautaukseksi. Sarkin tekemä oletus löydöttömistä ruumishaudoista olisi luonteva ja mahdollinen, koska Yttilän Ottan kalmistoksi oletettu kuopannealue on aivan vieressä. Asian tekee monimutkaiseksi se, että kuopannealueenkin tulkinta ja ajoitus on varsin epävarmalla pohjalla arkeologisten kaivaustutkimusten puuttuessa.

Turussa 9.11.2005

Hannele Lehtonen

Sari Mäntylä

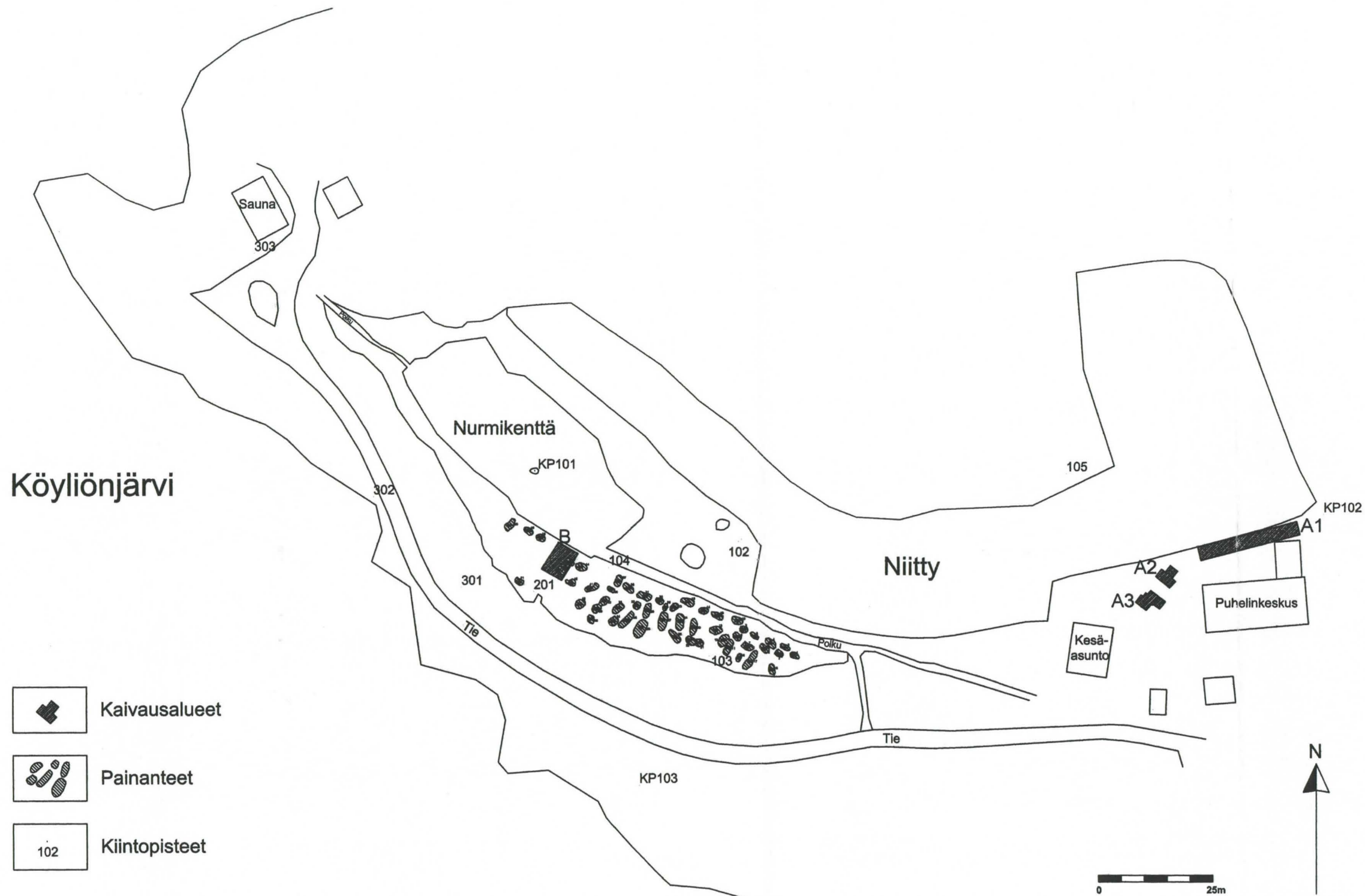

Kari Uotila

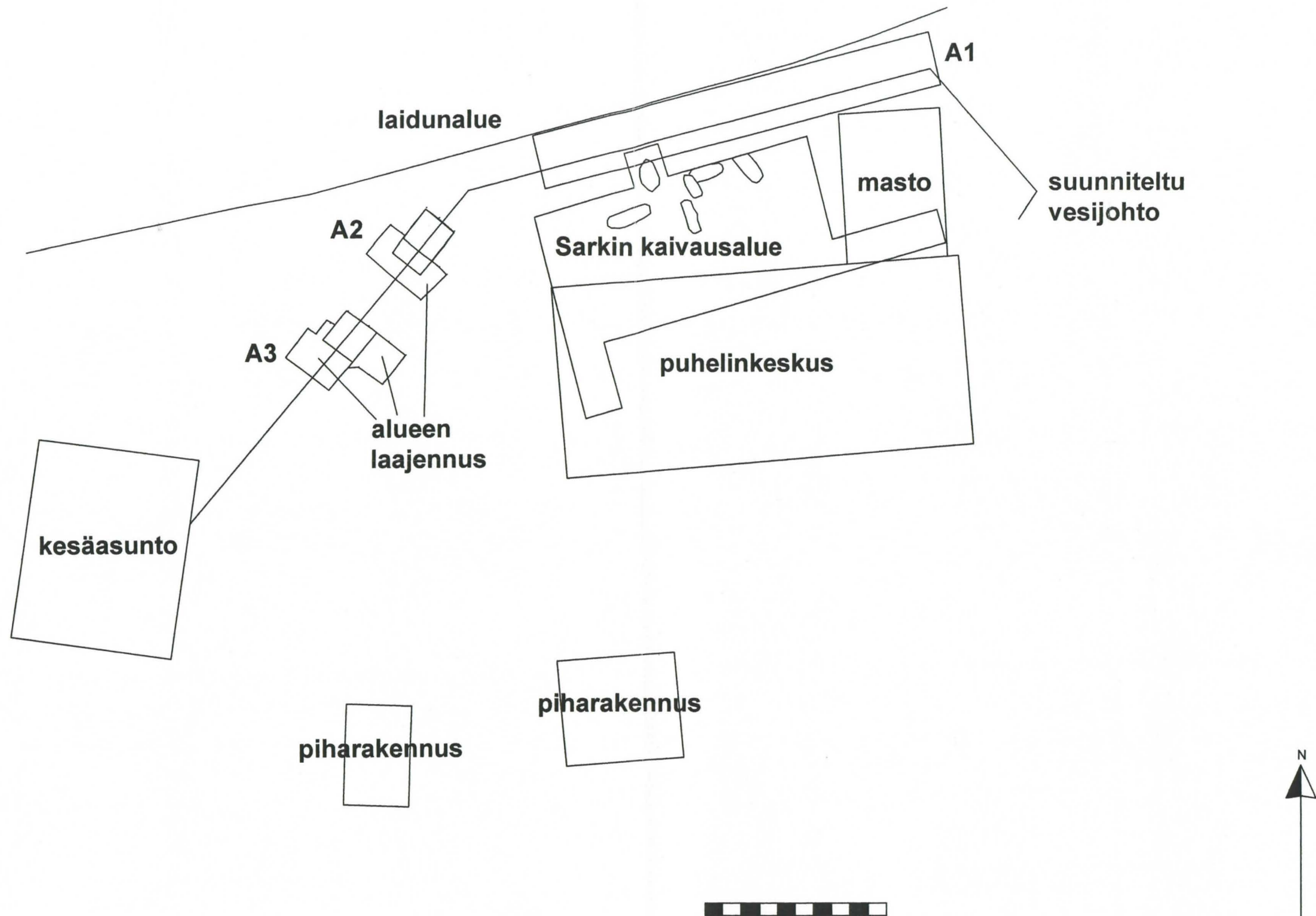
LIITE 1. Luettelo raporttiin liittyvistä kartoista ja kartat

- Kartta 1. Yleiskartta. Yttilän Ottan alue. MK 1:1000.
- Kartta 2. Yleiskartta. Kaivausalueet, suunniteltu vesijohtolinjaus ja Seija Sarkin kaivausalue vuodelta 1973. MK 1:250
- Kartta 3. Alue A1. Aluekartta ja koekuoppien paikat. MK 1:100.
- Kartta 4. Alueet A2 ja A3. Värjäymät ja rakenteet MK 1:50.
- Kartta 5. Alue A1. KU 1, länsiprofiili ja KU2, itäprofiili. MK 1:20.
- Kartta 6. Alue A2. Rakenne R203. MK 1:25.
- Kartta 7. Alue A2. Värjäymät H208 ja H214. MK 1:25.
- Kartta 8. Alue A3. Värjäymä H303 ja KU309. MK 1:25.
- Kartta 9. Alue A3. Värjäymä H304. MK 1:25.
- Kartta 10. Alue A3. Värjäymä H306. MK 1:25.
- Kartta 11. Kuopannekartta. MK 1:250.

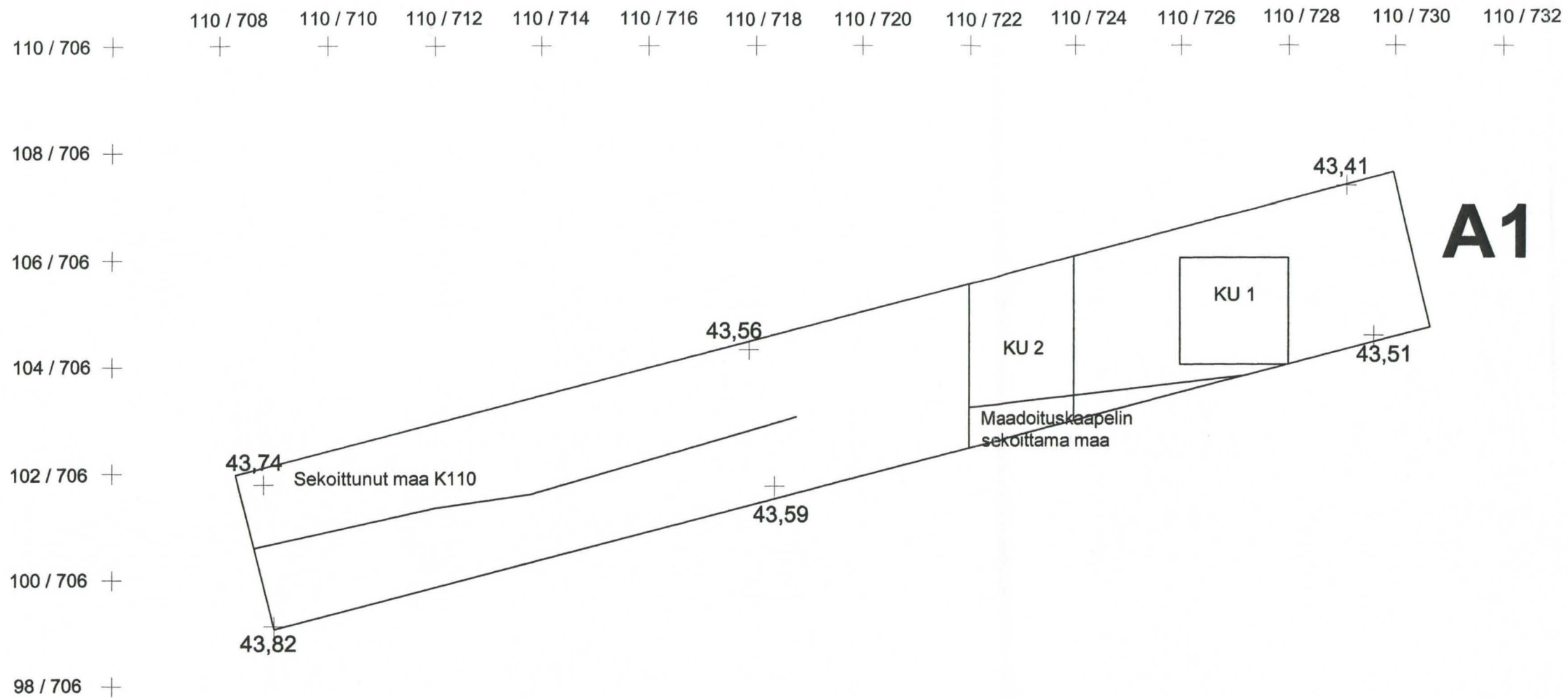
KÖYLIÖ Yttilän Otta Hannele Lehtonen, Sari Mäntylä, Kari Uotila 2005	Yleiskartta Yttilän Ottan alue Mk 1:1000
	MUSEOVIRASTO, ARKEOLOGIAN OSASTO
MITTAUSDOKUMENTOINTI Janne Hymylä, Tuija Väisänen	Kartta 1 Piirtäjä: Janne Hymylä

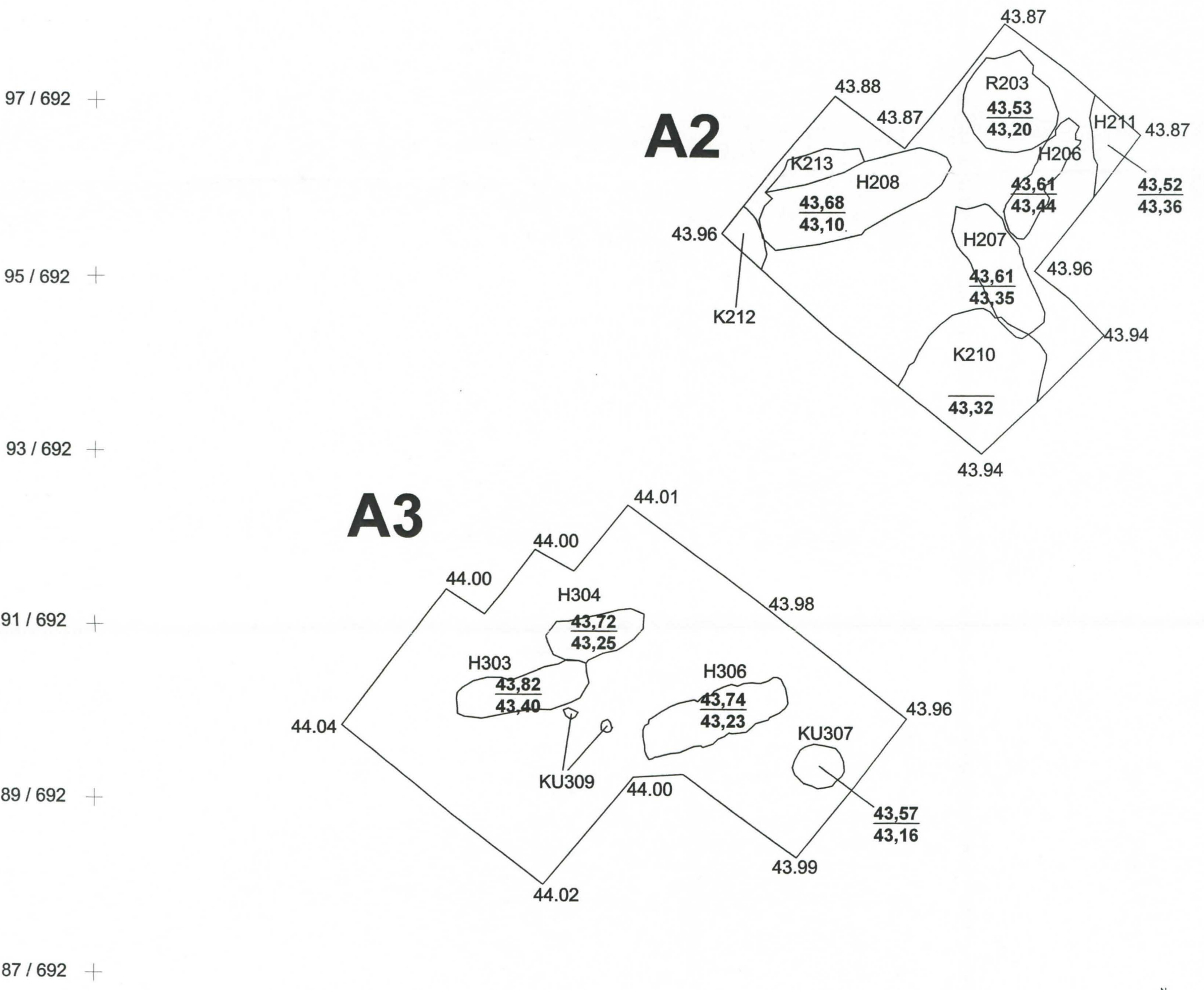
KÖYLIÖ Yttilän Otta Hannele Lehtonen, Sari Mäntylä, Kari Uotila 2005	Yleiskartta Kaivausalueet, suunniteltu vesijohtolinjaus ja Seija Sarkin kaivausalue vuodelta 1973.
	Mk 1:250
MITTAUSDOKUMENTOINTI Janne Hymylä, Hannele Lehtonen, Ulla Moilanen, Timo Muhonen, Johanna Männistö, Tuija Väisänen	MUSEOVIRASTO, ARKEOLOGIAN OSASTO
	Kartta 2 Piirtäjät: Timo Muhonen ja Mikko Moilanen

KÖYLIÖ Yttilän Otta Hannele Lehtonen, Sari Mäntylä, Kari Uotila 2005	ALUE A1 Aluekartta ja koekuoppien paikat
	Mk 1:100
MITTAUSDOKUMENTOINTI Janne Hymylä, Hannele Lehtonen, Ulla Moilanen, Timo Muhonen, Johanna Männistö, Tuija Väisänen	MUSEOVIRASTO, ARKEOLOGIAN OSASTO
	Kartta 3 Piirtäjät: Timo Muhonen ja Mikko Moilanen

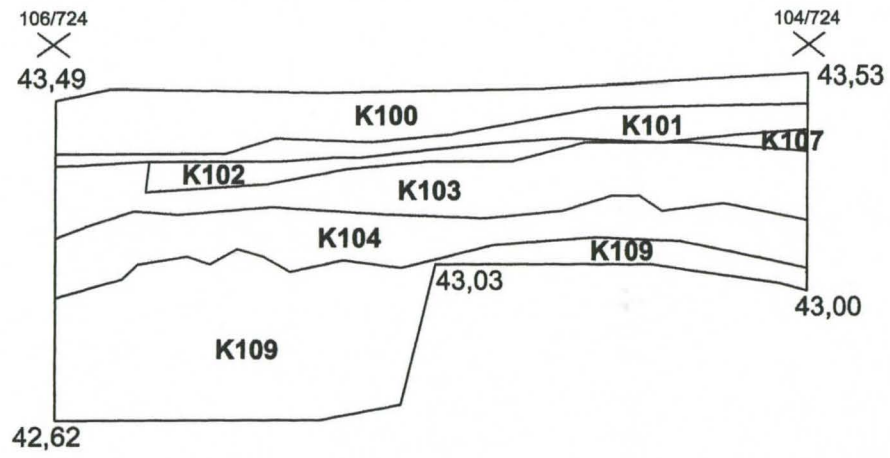
99 / 692 +   99 / 694 +   99 / 696 +   99 / 698 +   99 / 700 +   99 / 702 +   99 / 704 +

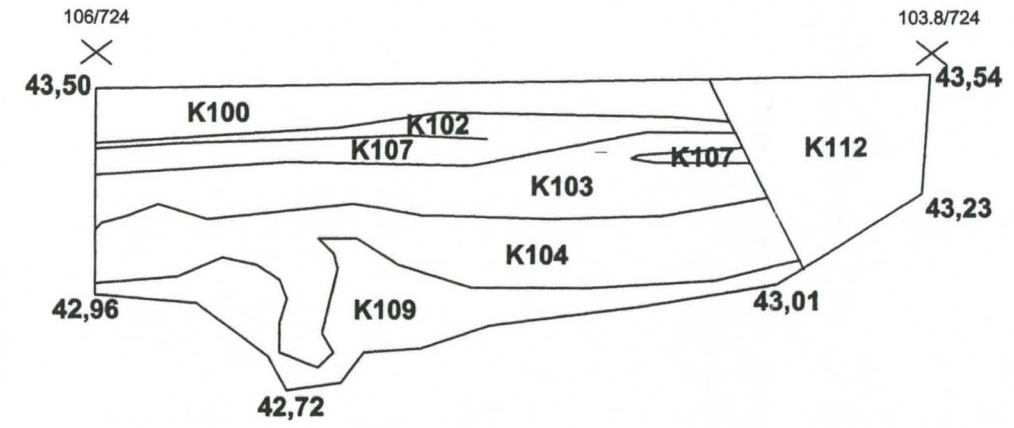
KÖYLIO Yttilän Otta Hannele Lehtonen, Sari Mäntylä, Kari Uotila 2005	ALUEET A2 JA A3 Värjäymät ja rakenteet. Mk 1:50
	MITTAUSDOKUMENTOINTI Janne Hymylä, Hannele Lehtonen, Ulla Moilanen, Timo Muhonen, Johanna Männistö, Tuija Väisänen
Kartta 4 Piirtäjät: Timo Muhonen ja Mikko Moilanen	

KU 1 länsiprofiili

KU 2 itäprofiili

K100	Pintamaa = nurmikko (turve) ja multa/humus
K102	Musta ja tiivis humuskerros
K101	Peltomulta/savi
K103	Tummanruskea hiekka, seassa savea
K104	Punaruskea hiekka
K107	Vaalea, savensekainen hiekka
K109	Hieno savimainen hiekka. Pohja.
K112	Karkea sora (liittyy kaapelin kaivuuseen)

KÖYLIÖ

Yttilän Otta

Hannele Lehtonen, Sari Mäntylä, Kari Uotila
2005

MITTAUSDOKUMENTOINTI

Janne Hymylä, Hannele Lehtonen, Ulla Moilanen,
Timo Muhonen, Johanna Männistö, Tuija Väisänen

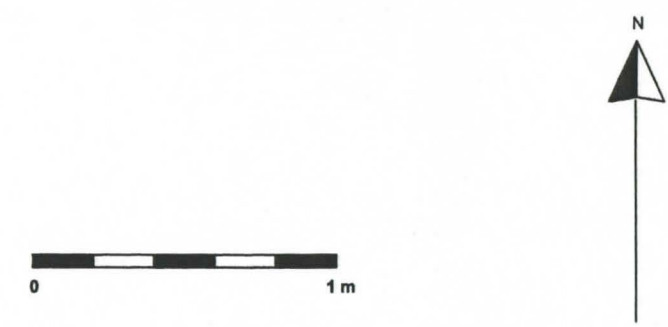
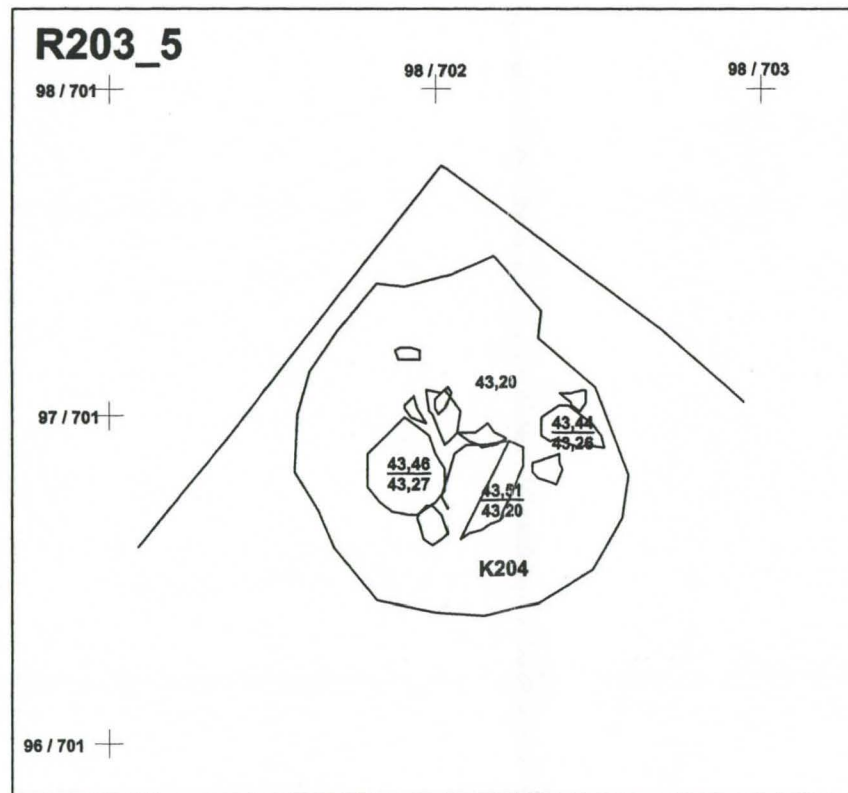
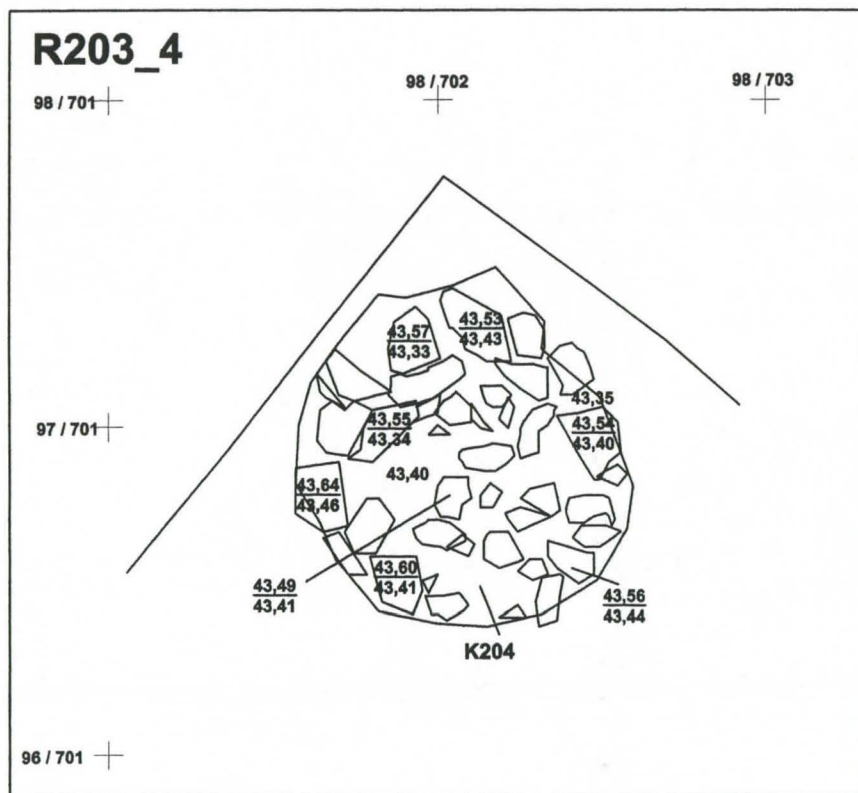
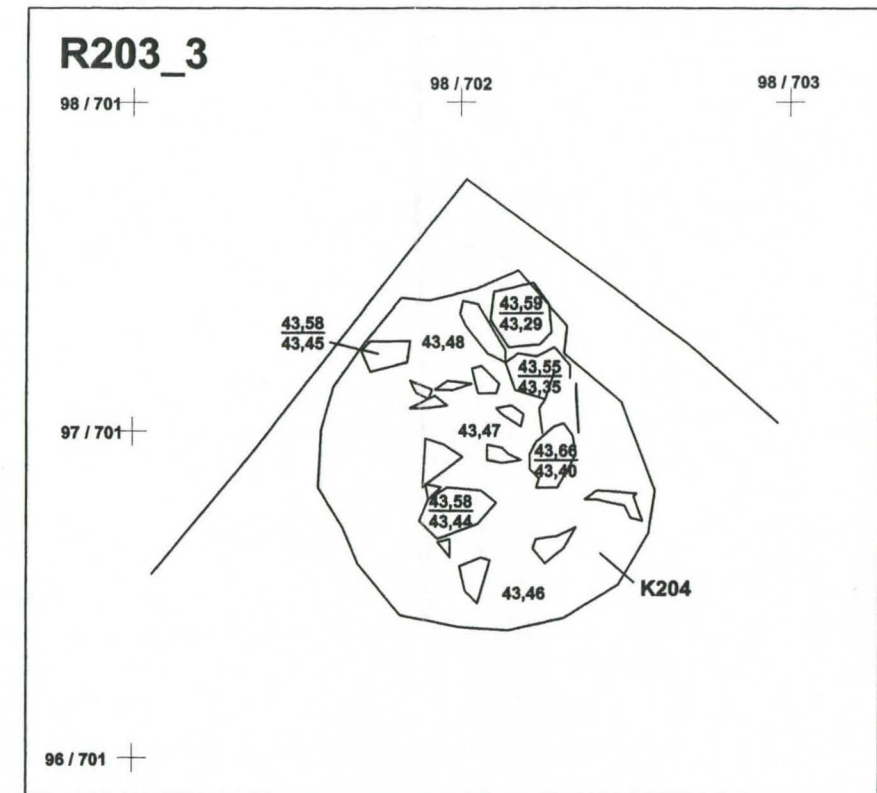
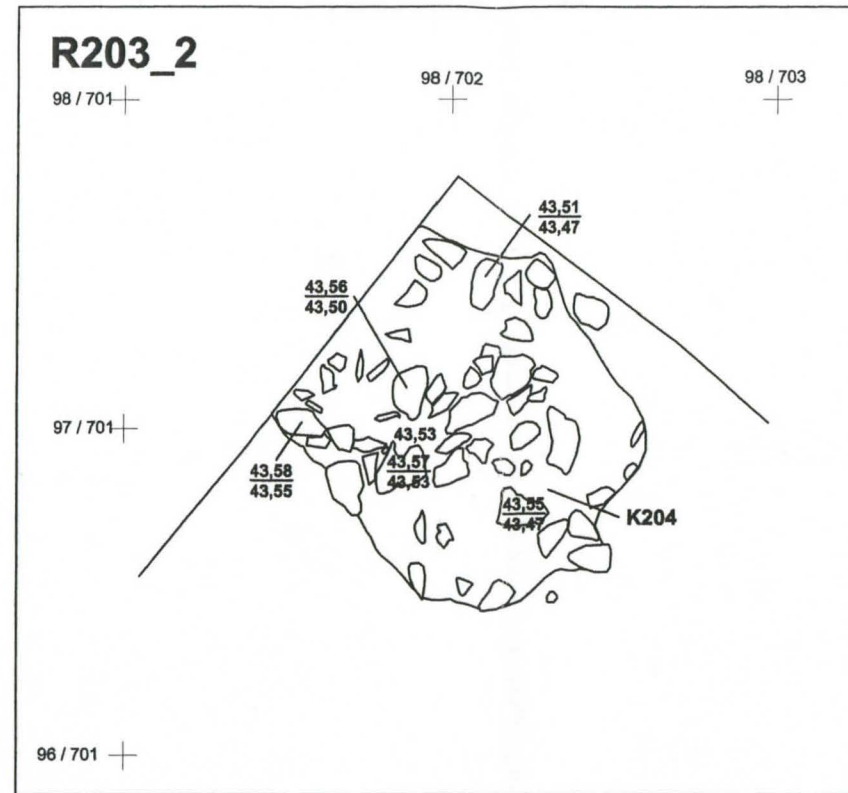
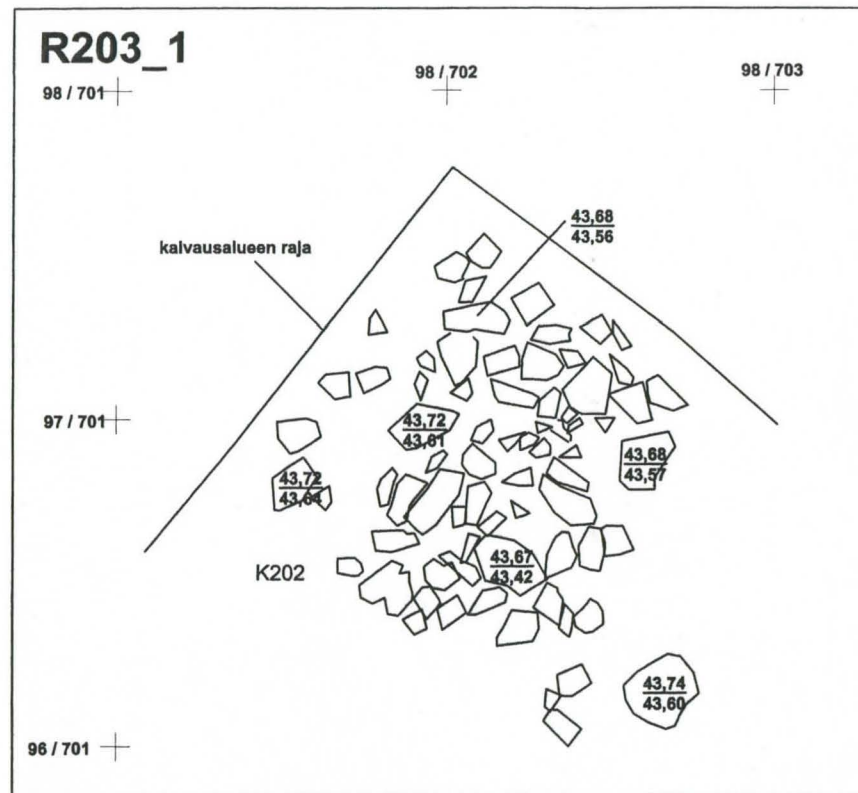
ALUE A1
KU 1, länsiprofiili ja KU 2, itäprofiili

Mk 1:20

MUSEOVIRASTO, ARKEOLOGIAN OSASTO

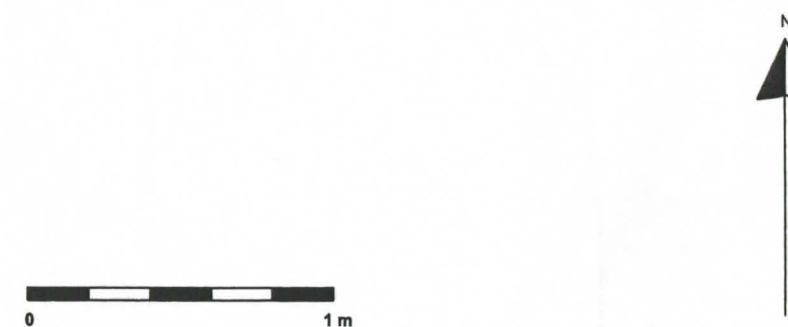
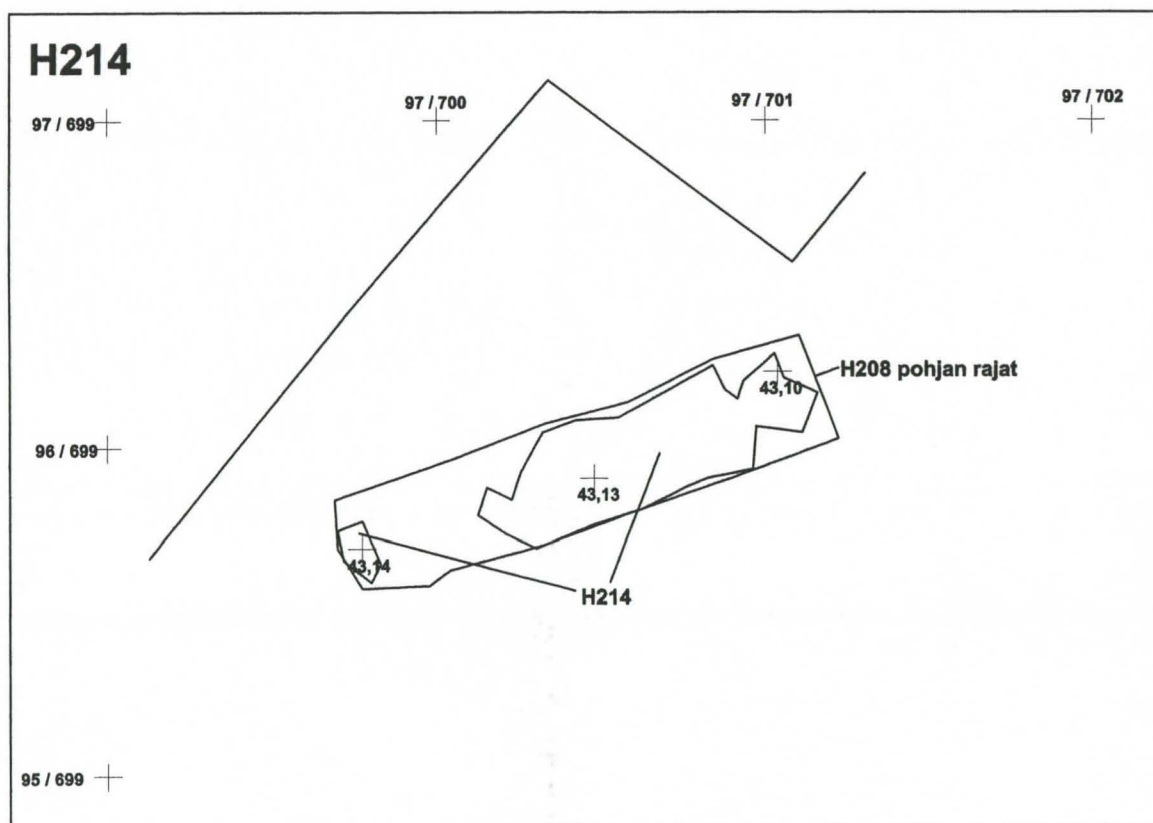
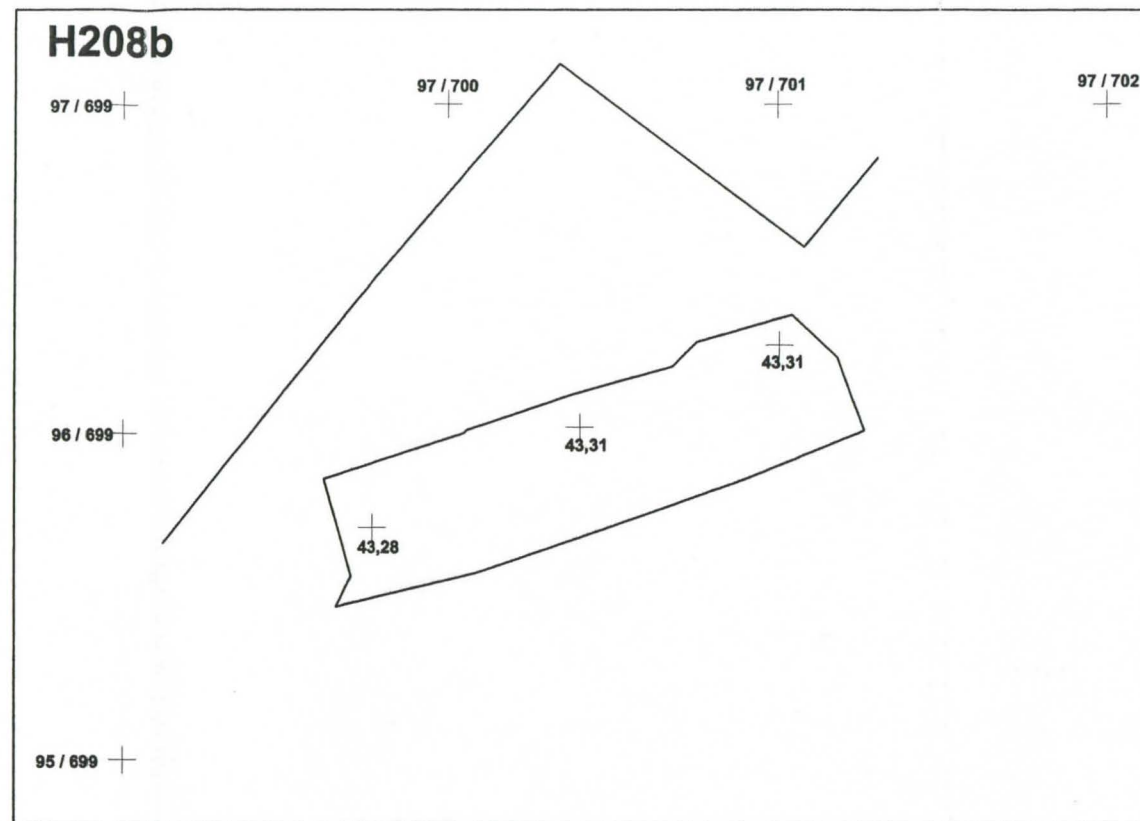
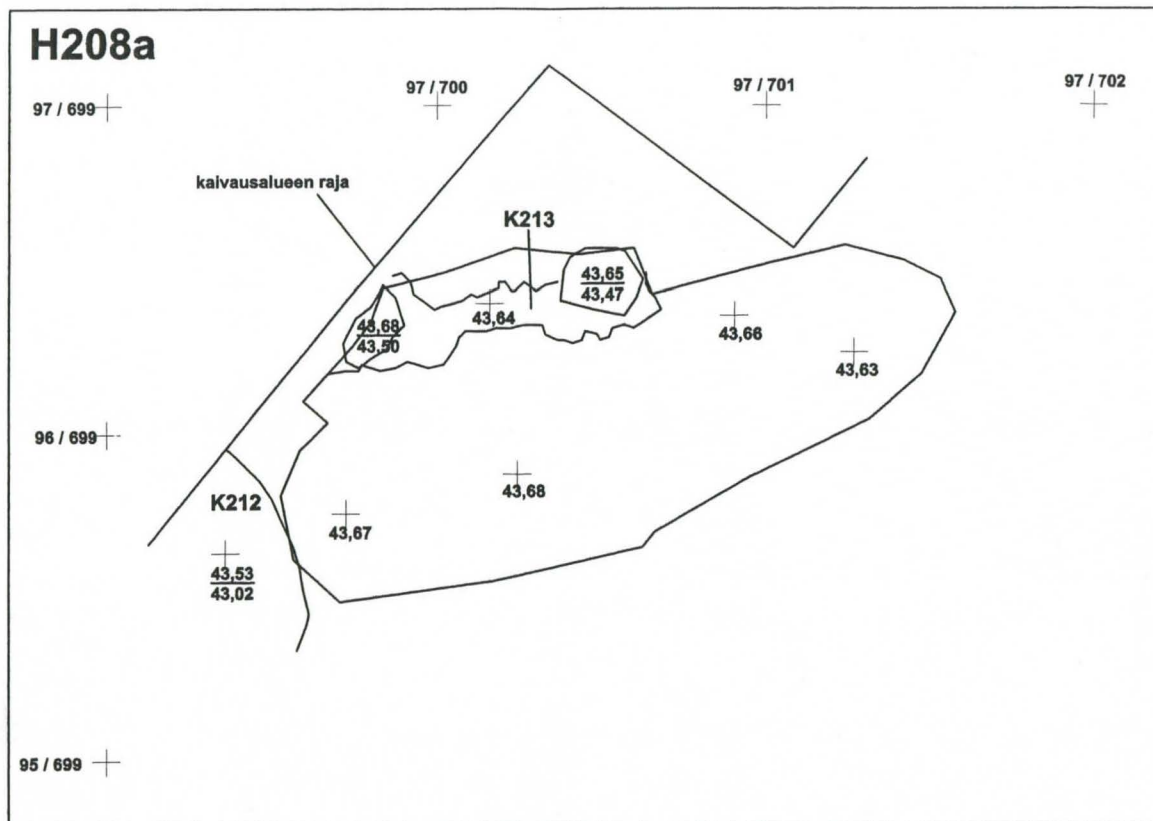
Kartta 5

Piirtäjät: Timo Muhonen ja Mikko Moilanen

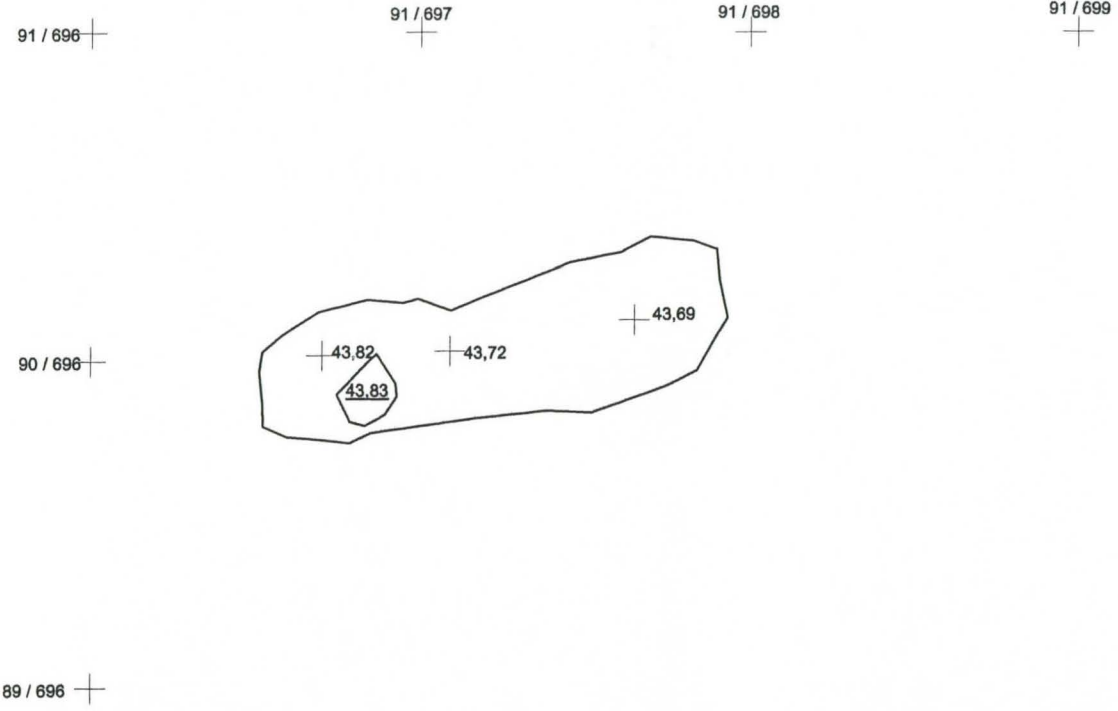
KÖYLIÖ Yttilän Otta Hannele Lehtonen, Sari Mäntylä, Kari Uotila 2005	ALUE A2 Rakenne R203
	Mk 1:25
MITTAUSDOKUMENTOINTI Janne Hymylä, Hannele Lehtonen, Ulla Mollanen, Timo Muhonen, Johanna Männistö, Tuija Väisänen	MUSEOVIRASTO, ARKEOLOGIAN OSASTO
Kartta 6 Piirtäjät: Timo Muhonen ja Mikko Mollanen	

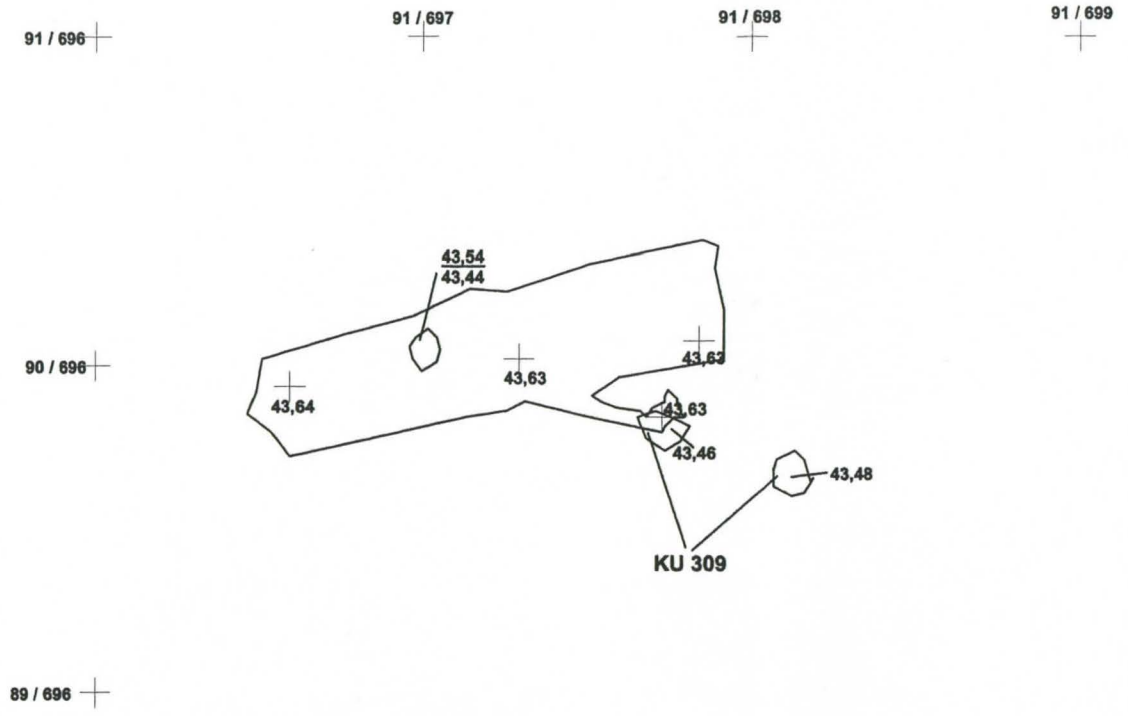

KÖYLIÖ Yttilän Otta Hannele Lehtonen, Sari Mäntylä, Kari Uotila 2005	ALUE A2 Värjäymät H208 ja H214.
	Mk 1:25
MITTAUSDOKUMENTOINTI Janne Hymylä, Hannele Lehtonen, Ulla Moilanen, Timo Muhonen, Johanna Männistö, Tuija Väisänen	MUSEOVIRASTO, ARKEOLOGIAN OSASTO
	Kartta 7 Piirtäjät: Timo Muhonen ja Mikko Moilanen

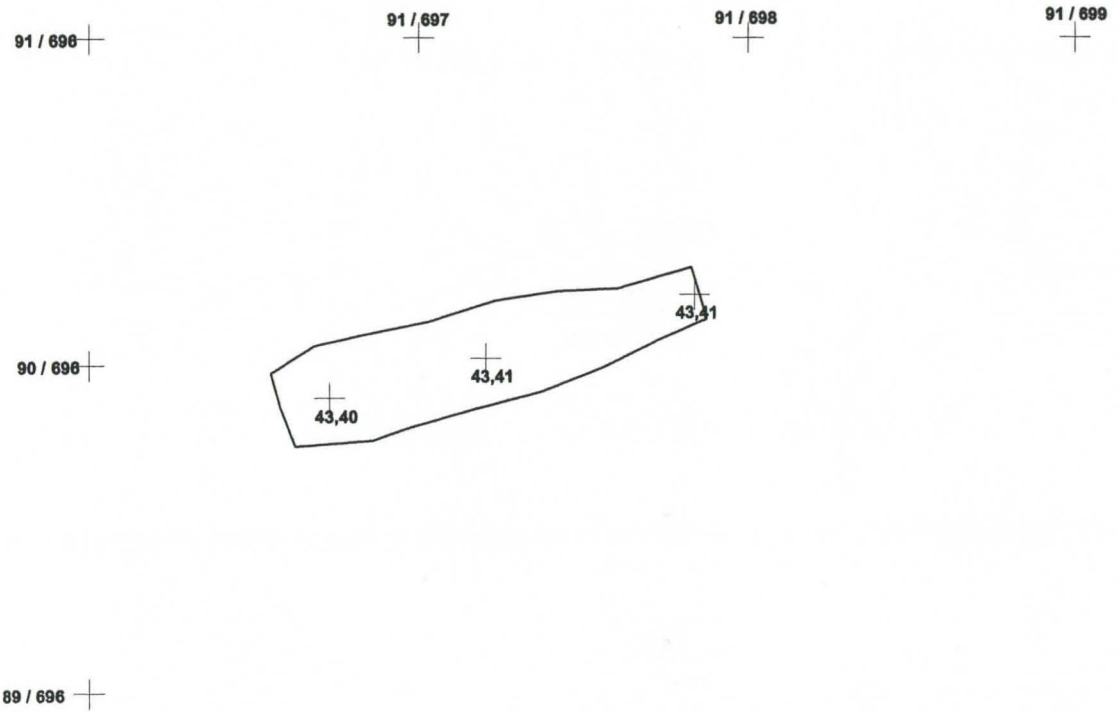
H303a

H303b

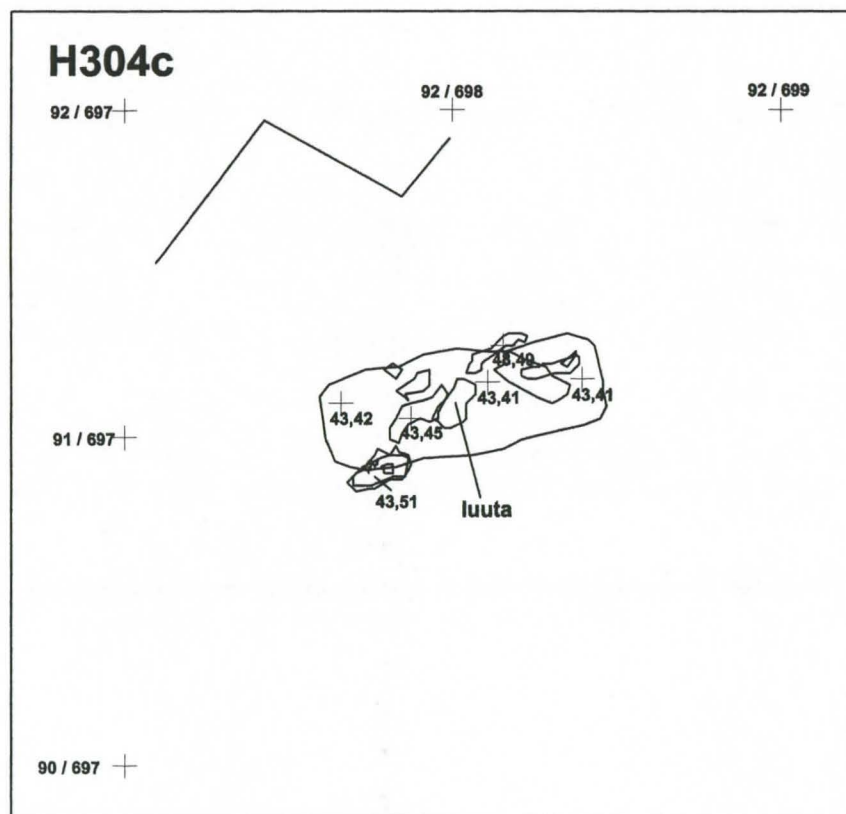
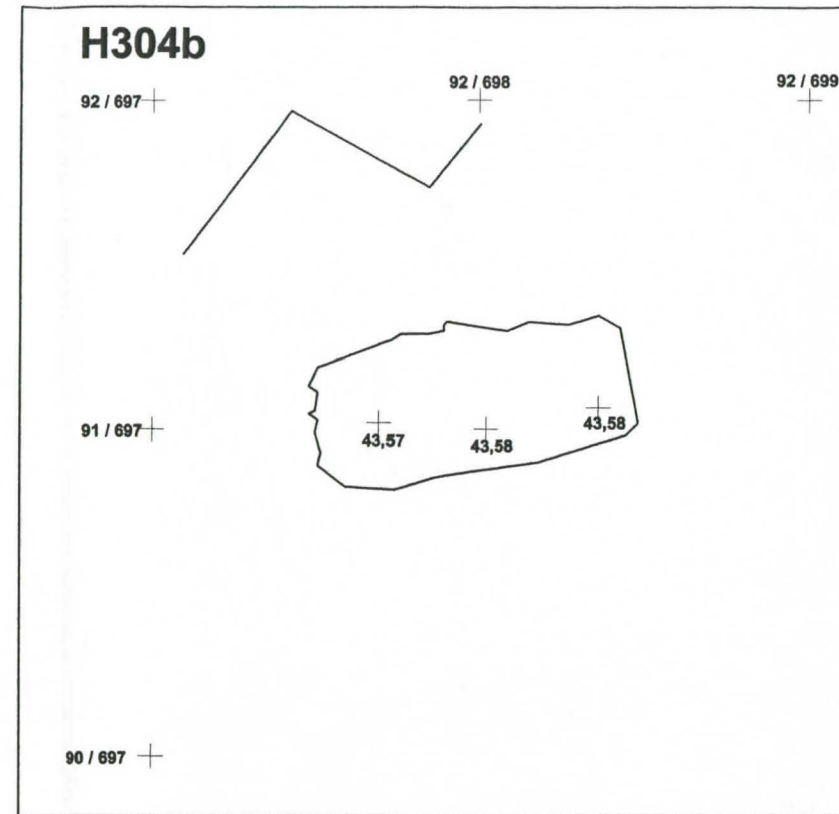
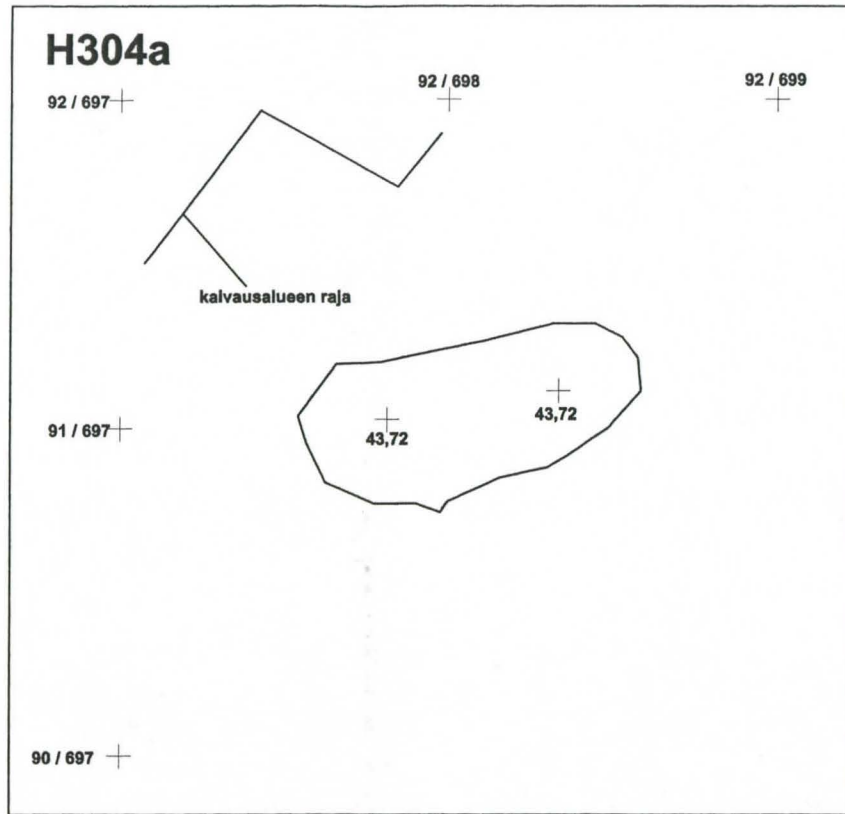

H303c

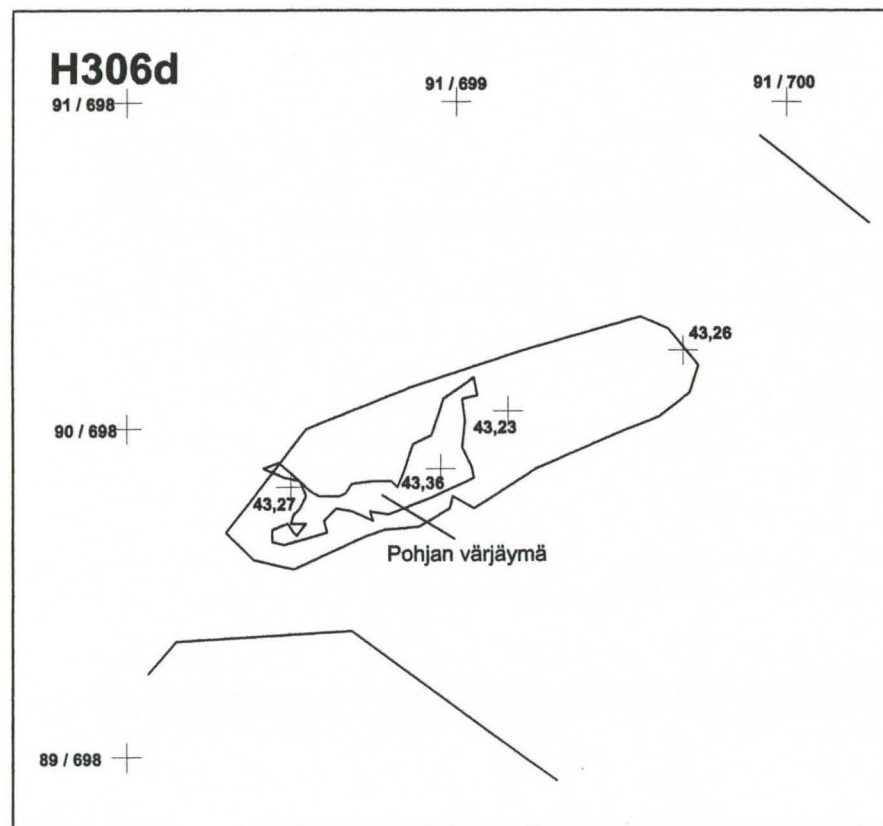
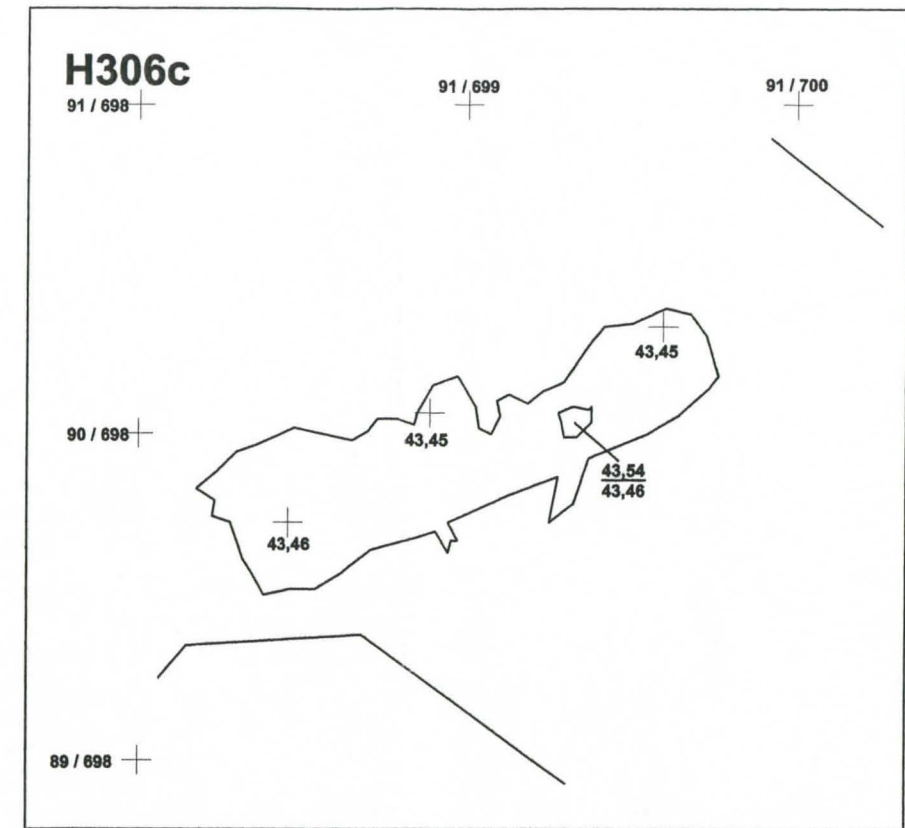
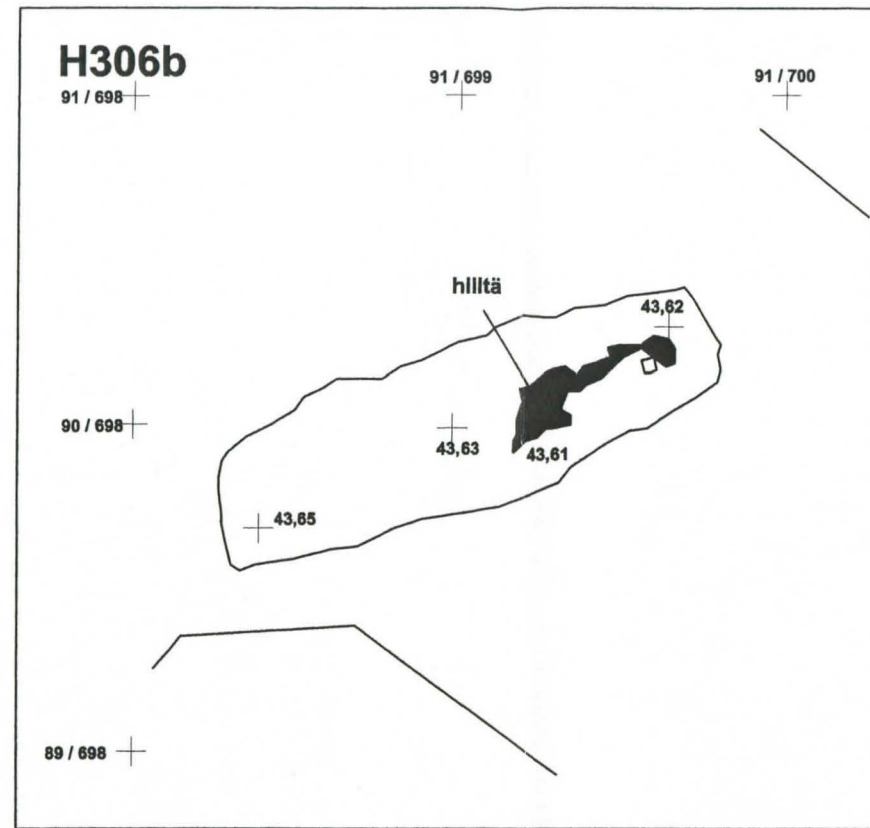
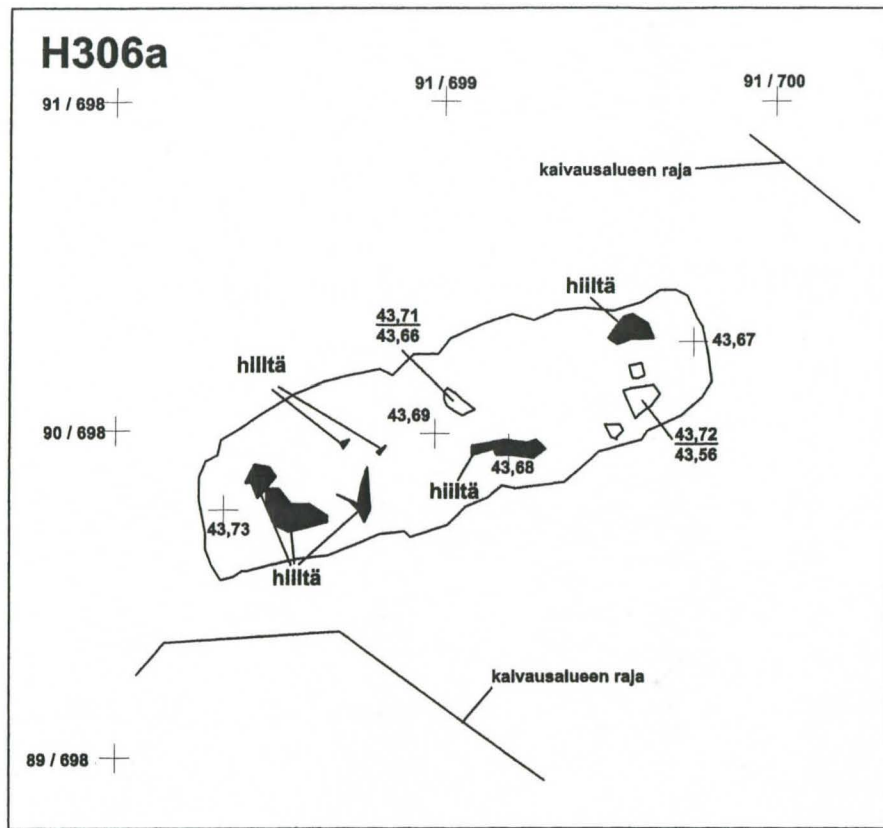

KÖYLIÖ Yttilän Otta Hannele Lehtonen, Sari Mäntylä, Kari Uotila 2005	ALUE A3 Värjäymä H303 kolmessa tasossa ja KU 309
	Mk 1:25
MITTAUSDOKUMENTOINTI Janne Hymylä, Hannele Lehtonen, Ulla Moilanen, Timo Muhonen, Johanna Männistö, Tuija Väisänen	MUSEOVIRASTO, ARKEOLOGIAN OSASTO
Kartta 8 Piirtäjät: Timo Muhonen ja Mikko Moilanen	

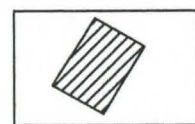

KÖYLIÖ Yttilän Otta Hannele Lethonen, Sari Mäntylä, Kari Uotila 2005	ALUE A3 Värjäymä H304
	Mk 1:25
MITTAUSDOKUMENTOINTI Janne Hymylä, Hannele Lehtonen, Ulla Moilanen, Timo Muhonen, Johanna Männistö, Tuija Väisänen	MUSEOVIRASTO, ARKEOLOGIAN OSASTO
Kartta 9 Piirtäjät: Timo Muhonen ja Mikko Moilanen	

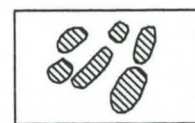

KÖYLIÖ Yttilän Otta Hannele Lehtonen, Sari Mäntylä, Kari Uotila 2005	ALUE A3 Värjäymä H306
	Mk 1:25
MITTAUSDOKUMENTOINTI Janne Hymylä, Hannele Lehtonen, Ulla Moilanen, Timo Muhonen, Johanna Männistö, Tuija Väisänen	MUSEOVIRASTO, ARKEOLOGIAN OSASTO
	Kartta 10 Piirtäjät: Timo Muhonen ja Mikko Moilanen

Kaivausalue

Painanteet

0 5 m

KÖYLIO Yttilän Otta Hannele Lehtonen, Sari Mäntylä, Kari Uotila 2005	Kuopannekartta Mk 1:250
MITTAUSDOKUMENTOINTI Janne Hymylä, Tuija Väisänen	MUSEOVIRASTO, ARKEOLOGIAN OSASTO
	Kartta 11 Piirtäjä: Janne Hymylä

LIITE 2. Yksikkötiedot

KÖYLIÖ YTTILÄN OTTA

Arkeologinen koetutkimus 6.6-22.6.2005

ALUE A1

Yksikkö:	K100
Kerros tai rakenne:	Pintamaa
Alue:	A1
Sijainti:	Koko alueella
Kuvaus:	Pihanurmikkoa ja sen alla olevaa tummaa multa- ja humusmaata
Suhde muihin:	Kerrosten K101, K102, K108, K110 = K111 ja K112 päällä
Löydöt:	
Näytteet:	
Valokuvat:	MV: 1/1=136406, 2/1=136407, 3/1=136408 DIA: 0=55889
Kartat:	2, 3, 5
Muuta:	Poistettu lapiolla

Yksikkö:	K101
Kerros tai rakenne:	Peltomulta (-savi)
Alue:	A1
Sijainti:	Koko alueella
Kuvaus:	Väriltään mustaa peltomultaa, jossa humusta ja savea. Tahmea, kiinteä ja lohkeileva. Homogeeninen. Kerroksen paksuus n. 20 cm. Koekuopan KU1 pohjoisnurkassa pintamullan alla oli n. 90 x 30 cm:n alue karkeaa harmaata soraa, joka on resenttiä.
Suhde muihin:	K100 alla, kerrosten K102, K108, K110 = K111 ja K112 tasolla ja K107 päällä
Löydöt:	
Näytteet:	
Valokuvat:	
Kartat:	5
Muuta:	Poistettu lapiolla. Resentti.

Yksikkö:	K102 (=K101)
Kerros tai rakenne:	Humus
Alue:	Koekuoppa KU2 (alueella A1)
Sijainti:	Koko alueella
Kuvaus:	Väriltään musta, tiivis ja tahmea multakerros. Homogeeninen. Kerroksen paksuus n. 2-5 cm.
Suhde muihin:	K100 alla, kerrosten K101, K108, K110 = K111 ja K112 tasolla ja K107 päällä
Löydöt:	
Näytteet:	
Valokuvat:	
Kartat:	5
Muuta:	Sama kerros kuin K101. Poistettu lapiolla. Resentti peltomulta.

Yksikkö:	K103 (=K105)
Kerros tai rakenne:	Tummanruskea hiekka
Alue:	A1
Sijainti:	Koko alueella
Kuvaus:	Saven sekaista hiekkaa, tiivistä ja tahmeaa. Kerroksen paksuus n. 15-18 cm.
Suhde muihin:	K107 alla ja K104 päällä

Löydöt:	
Näytteet:	
Valokuvat:	
Kartat:	5
Muuta:	Paikalle tuotua täyttö- ja tasausmaata, resentti.

Yksikkö:	K104 (=K106)
Kerros tai rakenne:	Punaruskea hiekka
Alue:	A1
Sijainti:	Koko alueella
Kuvaus:	Hienoa hiekkaa, jossa seassa keskikarkeaa hiekkaa linsseinä. Karkeaa ja irttonaista. Homogeeninen. Kerroksen paksuus n. 9-15 cm.
Suhde muihin:	K103 alla, K109 päällä
Löydöt:	
Näytteet:	
Valokuvat:	
Kartat:	5
Muuta:	Luonnollinen kerros. Muualla havaittua punaruskeaa hiekkaa (K106, K205, K302) hienompaa.

Yksikkö:	K105 (=K103)
Kerros tai rakenne:	Tummanruskea hiekka
Alue:	A1
Sijainti:	Koko alueella
Kuvaus:	Tummanruskeaa hienoa hiekkaa, seassa humusta ja savea. Tiivistä ja tahmeaa. Homogeeninen.
Suhde muihin:	K108 alla, K106 päällä
Löydöt:	KM 35225:1-3
Näytteet:	
Valokuvat:	
Kartat:	
Muuta:	Paikalle tuotua täyttö- ja tasausmaata, resentti. Samaa kuin K103, K202 ja K301.

Yksikkö:	K106 (=K104)
Kerros tai rakenne:	Punaruskea hiekka
Alue:	A1
Sijainti:	Alueen eteläpuoli
Kuvaus:	Hienoa punaruskeaa hiekkamaata. Karkeaa ja irttonaista. Homogeeninen.
Suhde muihin:	K105 alla ja K109 päällä
Löydöt:	
Näytteet:	
Valokuvat:	
Kartat:	
Muuta:	Luonnollinen kerros. Samaa kuin K104, K205, K302.

Yksikkö:	K107
Kerros tai rakenne:	Saven sekainen hiekka
Alue:	A1
Sijainti:	Koko alueella
Kuvaus:	Vaaleaa savea, jonka seassa hienoa hiekkaa. Väri vaaleanruskea / harmaa. Kerroksen paksuus n. 3 cm.
Suhde muihin:	K101 ja K102 alla, K103 päällä
Löydöt:	
Näytteet:	
Valokuvat:	
Kartat:	5
Muuta:	

Yksikkö:	K108
Kerros tai rakenne:	Vaalea hiekka
Alue:	A1
Sijainti:	Koko alueella
Kuvaus:	Vaaleanruskeaa hienoa hiekkaa. Irtonainen ja homogeeninen. Ohut kerros, n. 2-5 cm.
Suhde muihin:	K100 alla, K105 päällä
Löydöt:	
Näytteet:	
Valokuvat:	
Kartat:	
Muuta:	Resentti täyttö- ja tasauskerros. Sama kuin K201.

Yksikkö:	K109
Kerros tai rakenne:	Hieno hiekka (pohja)
Alue:	A1, KU1 ja KU2
Sijainti:	Koko alueella
Kuvaus:	Hienoa hiekkaa, joka melkein ”savimainen”. Seassa punaruskeita hiekkaviiruja ja savilinssejä. Väritään vaalean harmaan ruskea. Tiivis, kostea ja ”lohkeileväinen”. Kerroksen tutkittu paksuus 35 cm.
Suhde muihin:	K104 (=K106) alla
Löydöt:	
Näytteet:	1
Valokuvat:	MV: 26/1=136429, 27/1=136430
Kartat:	5
Muuta:	Luonnollinen hiekkakerros

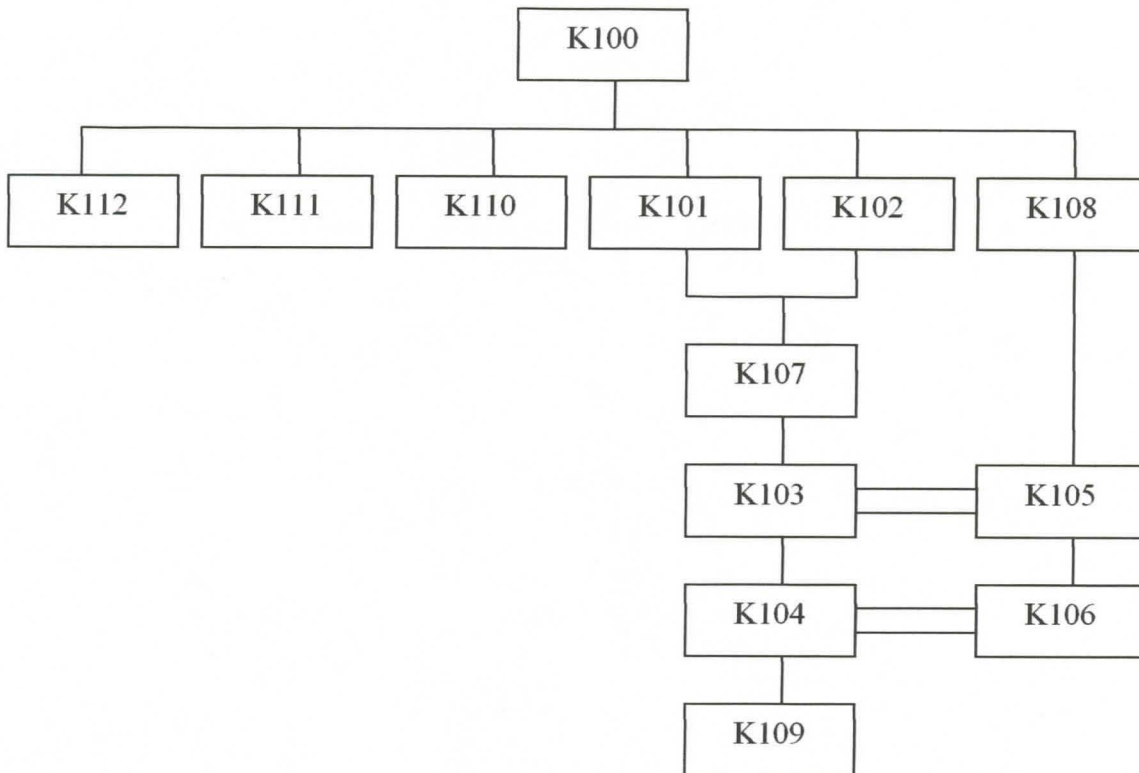
Yksikkö:	K110
Kerros tai rakenne:	Sekoittunut maa
Alue:	A1
Sijainti:	Alueen pohjoisreuna
Kuvaus:	Sekaisin hiekkaa, peltomultaa ja savea.
Suhde muihin:	K100 alla
Löydöt:	
Näytteet:	
Valokuvat:	
Kartat:	3
Muuta:	Resentti kaapelikaivanto. Ei kaivettu pohjaan.

Yksikkö:	K111
Kerros tai rakenne:	Tumma maa
Alue:	A1
Sijainti:	KU2
Kuvaus:	Tummanruskeaa / tummaa hiekkamaata. Sekoittunut maakerros.
Suhde muihin:	K110 vieressä, K100 alla
Löydöt:	KM 35225:4
Näytteet:	
Valokuvat:	
Kartat:	
Muuta:	Koko ruutu sekoittunut. Ei kaivettu pohjaan.

Yksikkö:	K112
Kerros tai rakenne:	Karkea hiekka
Alue:	KU2
Sijainti:	Ruudun eteläreuna
Kuvaus:	Uutta karkeaa hiekkaa/soraa
Suhde muihin:	K100 alla

Löydöt:	
Näytteet:	
Valokuvat:	
Kartat:	5
Muuta:	Resentti kaivanto, liittyy puhelinkeskuksen maston maadoituskaapeliin. Ei kaivettu pohjaan.

Alue A2

Yksikkö:	K200
Kerros tai rakenne:	Pintamaa
Alue:	A2
Sijainti:	Koko alueella
Kuvaus:	Pihanurmikkoa ja sen alla olevaa tummaa multa- ja humusmaata. Kerroksen paksuus oli n. 10 cm.
Suhde muihin:	K201 päällä
Löydöt:	
Näytteet:	
Valokuvat:	MV: 4/1=136409, 6/1=136411, 7/1=136412 DIA: 1=55890
Kartat:	
Muuta:	Poistettu lapiolla

Yksikkö:	K201
Kerros tai rakenne:	Vaalea hiekkakerros
Alue:	A2
Sijainti:	Koko alueella
Kuvaus:	Vaaleanruskeaa hienoa hiekkää. Irtonainen ja homogeeninen. Ohut kerros, n. 2-5 cm.

Suhde muihin:	K200 alla, K202, K210, R203 ja K204 päällä
Löydöt:	
Näytteet:	
Valokuvat:	
Kartat:	
Muuta:	Resentti täyttö- ja tasauserros

Yksikkö:	K202
Kerros tai rakenne:	Tummanruskea hiekka
Alue:	A2
Sijainti:	Koko alueella
Kuvaus:	Tummanruskeaa hienoa hiekkaa, seassa humusta ja savea. Tiivistä ja tahmeaa. Homogeeninen. Kerroksen paksuus n. 15-20 cm
Suhde muihin:	K201 alla, K205, H206, H207, H208, H211, K212 ja K213 päällä
Löydöt:	
Näytteet:	
Valokuvat:	MV: 16/1=136421, 18/1=136422
Kartat:	
Muuta:	Paikalle tuotua täyttö- ja tasausmaata. Resentti. Samaa kuin K103, K105 ja K301.

Yksikkö:	R203
Kerros tai rakenne:	Kivirakenne
Alue:	A2
Sijainti:	Alueen pohjoisnurkassa
Kuvaus:	Kivirakenne, jossa viisi kivikertaa. Päälimmäinen kivikerta oli neliskanttinen ja kiveys jatkui sekä koillis- että luoteisprofiiliin. Alimmat kivikerrat olivat muodoltaan pyöreitä. Rakenne koostui useista pienistä ja keskikokoisista kivistä, joiden halkasija oli noin 5-25 cm. Osa kivistä vaikutti palaneilta, mutta eivät olleet nokiintuneita. Ensimmäisen kivikerran kivien väleissä ja ympärillä oli vaaleaa hiekkaa K202. Toisesta kivikerrasta alkaen kivien väleissä ja ympärillä oli tummaa likamaata K204, joka jatkui aina alimpaan kivitasoon asti. Kivirakenteen pohja rajautuu punaruskeaan hiekkaan K205.
Suhde muihin:	K202 alaosan ja K204 tasolla. K205 päällä.
Löydöt:	
Näytteet:	19
Valokuvat:	MV: 12/1=136417, 13/1=136418, 16/1=136421, 18/1=136422, 20/1=136424, 21/1=136425, 32/1=135434, 33/1=136435, 34/1=136436, MV: 3/2=136438, 4/2=136439, 11/2=136443, 13/2=136445, 26/2=136457, 27/2=136458, 29/2=136460 DIA: 4=55893, 6=55895, 7=55896, 11=55899, 14=55901, 19=55905, 21=55907
Kartat:	4, 6
Muuta:	

Yksikkö:	K204
Kerros tai rakenne:	Tumma likamaa
Alue:	A2
Sijainti:	Alueen pohjoisnurkassa sijaitsevan kivirakenteen R203 kivien välissä ja ympärillä.
Kuvaus:	Tummaa likaantunutta hienoa hiekkaa. Väriltään mustaa tai tumman harmaata. Tahmea ja tiivis. Homogeeninen. Ei sisältänyt hiiltä tai nokea.
Suhde muihin:	R203 kivien välissä toisesta kivikerrasta alkaen
Löydöt:	
Näytteet:	4, 7
Valokuvat:	MV: 20/1=136424, 21/1=136425, 32/1=135434, 33/1=136435, 34/1=136436 DIA: 7=55896, 11=55899, 19=55905
Kartat:	
Muuta:	

Yksikkö:	K205
Kerros tai rakenne:	Punaruskea hiekka
Alue:	A2
Sijainti:	Koko alueella
Kuvaus:	Hienoa punaruskeaa hiekkamaata. Homogeeninen.
Suhde muihin:	K202 alla, R203 ja K204 tasolla
Löydöt:	
Näytteet:	
Valokuvat:	
Kartat:	
Muuta:	Luonnollinen kerros. Samaa kuin K104, K106, K302. Ei kaivettu pohjaan.

Yksikkö:	H206
Kerros tai rakenne:	Tumma hiekkamaavärjäymä
Alue:	A2
Sijainti:	Alueen pohjoisosan kaakkoisprofiilin vieressä.
Kuvaus:	SSW-NNE –suuntainen kapea värjäymä. Värjäymän koko pinnasta oli 150 x 40-25 cm ja syvyys noin 17 cm. Värjäymän rajat olivat epäselvät. Ei rakenteita. Rajoittuu lounaassa värjäymään H207 ja luoteessa kivirakennelmaan R203 ja koillisessa värjäymään H211. H207 on rikkonut värjäymää H206.
Suhde muihin:	K202 alla ja K205 tasolla ja päällä
Löydöt:	KM 35225:5
Näytteet:	
Valokuvat:	MV: 11/2=136443, 12/2=136444, 13/2=136445 DIA: 14=55901
Kartat:	4
Muuta:	

Yksikkö:	H207 (=H209)
Kerros tai rakenne:	Tumma hiekkamaavärjäymä
Alue:	A2
Sijainti:	Alueen itäosassa
Kuvaus:	SSE-NNW suuntainen noin 115 x 55-60 cm kokoinen tumma hiekkamaavärjäymä. Ei rakenteita. Rajoittuu pohjastaan ja sivuiltaan kerrokseen K205, koillisessa värjäymään H206 ja etelässä kerrokseen K210. H207 oli rikkonut värjäymää H206.
Suhde muihin:	K202 alla ja K205 tasolla ja päällä
Löydöt:	
Näytteet:	18
Valokuvat:	MV: 3/2=136438, 4/2=136439, 11/2=136443, 12/2=136444, 13/2=136445, 21/2=136352, 22/2=136453, 26/2=136457 DIA: 14=55901
Kartat:	4
Muuta:	Resentti: hevosen hauta

Yksikkö:	H208
Kerros tai rakenne:	Tumma hiekkamaavärjäymä
Alue:	A2
Sijainti:	Alueen länsireunassa
Kuvaus:	WSW-ENE –suuntainen hiekkamaavärjäymä. Esiin tullessa värjäymän koko oli noin 215 x 70 cm ja rajat olivat epäselvät. Värjäymän päät olivat pyöristyneet. Alempana muoto muuttui suorakaiteeksi noin 170-175 x 60-70 cm kokoiseksi ja rajoiltaan selvemmäksi. Ei rakenteita, mutta värjäymän sisällä oli tummempia maa-alueita ja paikoin myös savilinssejä. Rajautuu hiekkaan K205 ja lännessä K212 ja luoteessa pinnassa K213.
Suhde muihin:	K202 alla ja K205 tasolla ja päällä

Löydöt:	KM 35225:6-12
Näytteet:	26, 27, 33
Valokuvat:	MV: 11/2=136443, 13/2=136445, 5/3=136470, 6/3=136471, 11/3=136476, 14/3=136479, 16/3=136481, 20/3=136485, 21/3=136486, 22/3=136487 DIA: 14=55901, 26=55912, 33=55918, 34=55919
Kartat:	4, 7
Muuta:	

Yksikkö:	H209 (=207)
Kerros tai rakenne:	Hevosen hauta
Alue:	A2

Yksikkö:	K210
Kerros tai rakenne:	Kiveys ja siihen liittyvää mustaa likamaata
Alue:	A2
Sijainti:	Alueen etelänurkassa
Kuvaus:	Runsasti erikokoisia kiviä, jotka eivät muodostaneet mitään selkeää rakennetta. Osa kivistä oli palaneita. Seassa mustaa, pikimäistä maata ja muutama pikipala. Paikoin joukossa nokea ja hiiltä. Rajautuu pohjoisessa hevosen hautaan H207 ja pohjassa K205. K210 oli rikkonut hevosen hautauksen H207.
Suhde muihin:	K201 seasta ja alta, K205 päällä
Löydöt:	
Näytteet:	17, 22
Valokuvat:	MV: 8/3=136473, 9/3=136474, 15/3=136480 DIA: 28=55914, 29=55915
Kartat:	4
Muuta:	Resentti pikimaakuoppa. Liittyy mahdollisesti puhelinkeskuksen rakentamiseen.

Yksikkö:	K211
Kerros tai rakenne:	Värjäytyneen maan alue
Alue:	A2
Sijainti:	Alueen itänurkassa
Kuvaus:	Noin 100 x 50 cm kokoinen, koillis- ja kaakkoisprofileihin jatkuva tumman hiekkamaan alue. Ei rakenteita. Rajautuu kerrokseen K205.
Suhde muihin:	K202 alla ja K205 tasolla ja päällä
Löydöt:	
Näytteet:	
Valokuvat:	
Kartat:	4
Muuta:	

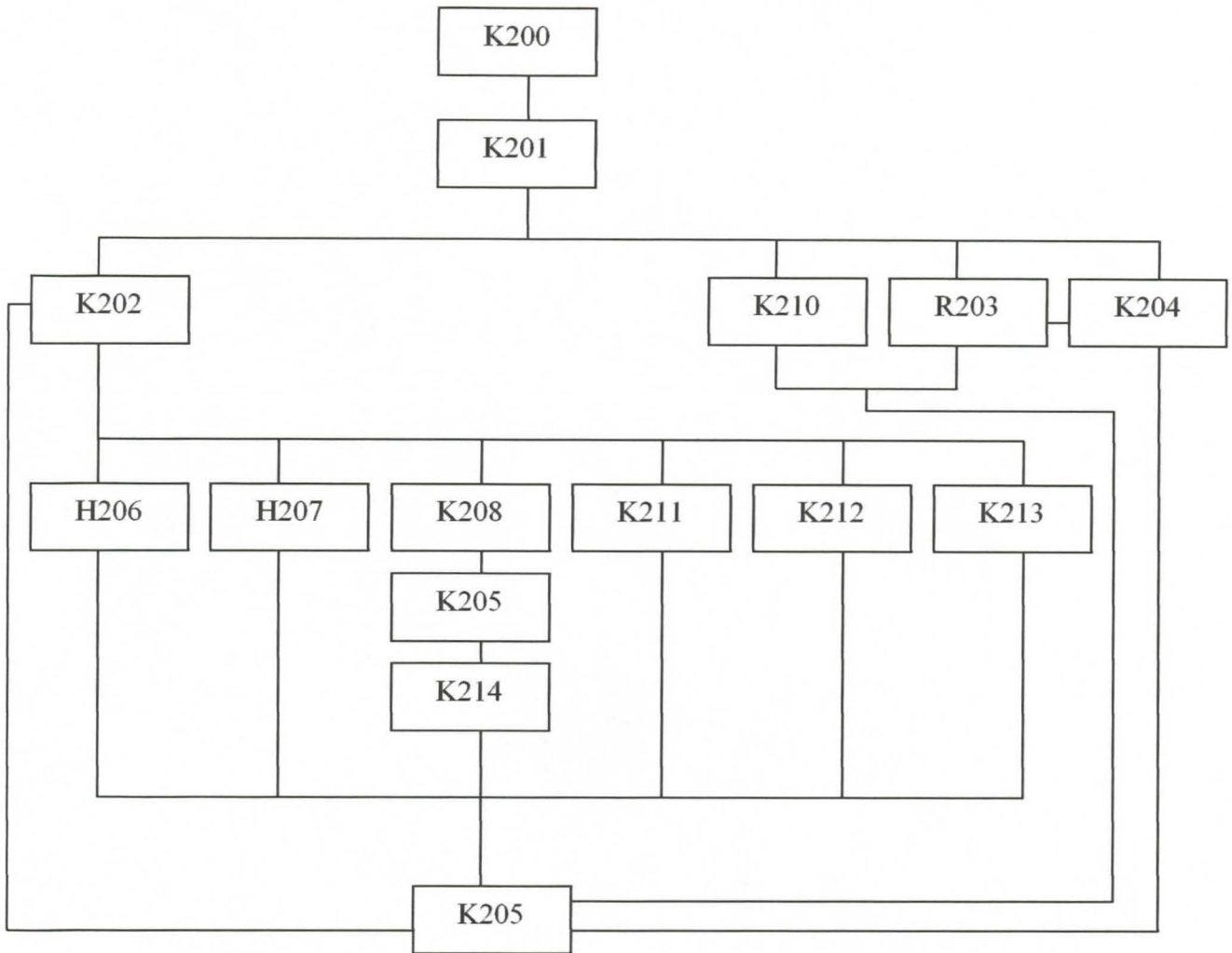
Yksikkö:	K212
Kerros tai rakenne:	Jätekuoppa
Alue:	A2
Sijainti:	Alueen länsinurkassa
Kuvaus:	Styroksia ja erilaista rakennusjätettä sisältävä kuoppa. Rikkoo värjäymän H208 lounaispään.
Suhde muihin:	K202 alta, K205 tasolla ja päällä
Löydöt:	
Näytteet:	
Valokuvat:	MV: 5/3=136470, 6/3=136471,
Kartat:	4
Muuta:	Resentti

Yksikkö:	K213
Kerros tai rakenne:	Värjäytyneen maan alue

Alue:	A2
Sijainti:	Alueen länsiosassa, H208 luoteispuolella
Kuvaus:	Epämääräisen muotoinen värjäytyneen maan alue, joka pinnassa oli osoittain yhteneväinen värjäymän H208 kanssa. Syvemmillä muodostivat kaksi erillistä värjäymää. Värjäymän päissä oli kaksi kiveä. Ohut kerros, vain noin 15 cm. Ei rakenteita. Rajautuu etelässä H208.
Suhde muihin:	K202 alla ja K205 tasolla ja päällä
Löydöt:	
Näytteet:	
Valokuvat:	
Kartat:	4
Muuta:	

Yksikkö:	H214
Kerros tai rakenne:	Värjäytyneen maan alue
Alue:	A2
Sijainti:	Alueen länsiosassa
Kuvaus:	H208 ja K205 alta esiin tullut tumma värjäytyneen maan alue, jonka koko oli noin 120 x 50 cm ja paksuus noin 5-10 cm. Ei rakenteita.
Suhde muihin:	H208 alta ja K205 seasta
Löydöt:	
Näytteet:	
Valokuvat:	MV: 20/3=136485, 21/3=136486, 22/3=136487 DIA: 33=55918, 34=55919
Kartat:	
Muuta:	

Alue A3

Yksikkö:	K300
Kerros tai rakenne:	Pintamaa
Alue:	A3
Sijainti:	Koko alueella
Kuvaus:	Pihanurmikkoa ja sen alla olevaa tummaa multa- ja humusmaata. Paksuus noin 10 cm.
Suhde muihin:	K301 päällä
Löydöt:	
Näytteet:	
Valokuvat:	MV: 5/1=136410, 6/1=136411, 7/1=136412 DIA: 1=55890
Kartat:	
Muuta:	Poistettu lapiolla

Yksikkö:	K301
Kerros tai rakenne:	Tumma hiekka
Alue:	A3
Sijainti:	Koko alueella
Kuvaus:	Tummanruskea hieno hiekka, jonka seassa vähän kiviä ja paikoittain pieniä savilinssejä. Tiivis ja tahmea. Homogeeninen. Paksuus noin 15-20 cm.

Suhde muihin:	K300 alla ja K302 päällä
Löydöt:	
Näytteet:	
Valokuvat:	
Kartat:	
Muuta:	Paikalle tuotua täyttö- ja tasausmaata, resenti. Samaa kuin K103, K105 ja K202.

Yksikkö:	K302
Kerros tai rakenne:	Punaruskea hiekka
Alue:	A3
Sijainti:	Koko alueella
Kuvaus:	Hienoa punaruskeaa hiekkamaata. Homogeeninen.
Suhde muihin:	K301 alla, H303, H304, H306, R307, KU309 tasolla ja alla
Löydöt:	
Näytteet:	
Valokuvat:	
Kartat:	
Muuta:	Luonnollinen kerros. Samaa kuin K104, K106, K205. Ei kaivettu pohjaan.

Yksikkö:	H303
Kerros tai rakenne:	Tumma hiekkamaavärjäymä
Alue:	A3
Sijainti:	Alueen länsiosassa
Kuvaus:	E-W –suuntainen suorakaiteen muotoinen värjäytynyt maaläikkä, jonka koko pinnalla oli noin 151 x 50 cm. Päät olivat pyörityneet. Syvemmällä värjäymän pituus pysyi melko samana, mutta se kapeni jonkin verran. Likamaa oli syvemmällä länsipäässä. Ei rakenteita. Likamaa oli epähomogeenista. Paikoin oli mustia likamaaläikkäitä vaaleamman likamaan seassa. Rajautuu pohjoisessa H304.
Suhde muihin:	K301 alla ja K302 tasolla ja päällä
Löydöt:	
Näytteet:	3, 6, 8, 9, 10, 12, 13, 20
Valokuvat:	MV: 14/1=136419, 15/1=136420, 22/1=136426, 23/1=136427, 36/1=136437, 5/2=136440, 6/2=136441, 16/2=136448, 18/2=136449, 19/2=136450, 23/2=136454 DIA: 5=55894, 8=55897, 12=55900, 15=55902, 16=55903
Kartat:	4, 8
Muuta:	

Yksikkö:	H304
Kerros tai rakenne:	Tumma hiekkamaavärjäymä
Alue:	A3
Sijainti:	Alueen länsiosassa, H303 vieressä
Kuvaus:	E-W –suuntainen suorakaiteen muotoinen värjäymä, joka oli kooltaan noin 104 x 51 cm. Syvemmälle kaivettaessa värjäymä kapeni, pituuden pysyessä samana. Noin 43,50 m mpy syvyydeltä värjäymän länsipäästä löytyi eläimen kallo ja myös muita luunjännöksiä. Värjäymä oli heterogeeninen. Paikoittain hyvin mustaa ”hiilimäistä” vaaleamman värjäymän seassa.
Suhde muihin:	K301 alla ja K302 tasolla ja päällä
Löydöt:	KM 35225:13
Näytteet:	5, 14, 15
Valokuvat:	MV: 14/1=136419, 15/1=136420, 22/1=136426, 23/1=136427, 30/1=136433, 36/1=136437, 9/2=136442, 14/2=136446, 16/2=136448, 18/2=136449, 19/2=136450, 30/2=136461, 31/2=136462, 32/2=136463, 35/2=136465 DIA: 5=55894, 8=55897, 12=55900, 15=55902, 16=55903, 22=55908
Kartat:	4, 9
Muuta:	Vasikan hauta. Ajoitus avoin.

Yksikkö:	K305
Kerros tai rakenne:	Kaivanto
Alue:	A3
Sijainti:	Kaivaualueen läpi itänurkasta länsinurkkaan, H303 ja H304 päältä
Kuvaus:	Suorakaiteen muotoinen, suorassa linjassa kulkeva kaivanto, jonka pituus oli noin 460 cm, leveys noin 13 cm ja syvyys noin 5 cm. Kaivanto oli täytetty ruskealla hiekalla. Samaa hiekkaa kuin K301 eli kaivanto mahdollisesti alkoi jo K301 tasolta.
Suhde muihin:	K301 tasolla
Löydöt:	
Näytteet:	
Valokuvat:	MV: 19/1=136423
Kartat:	
Muuta:	Resentti

Yksikkö:	H306
Kerros tai rakenne:	Tumma hiekkamaavärjäymä
Alue:	A3
Sijainti:	Alueen itäosassa
Kuvaus:	WSW-ENE –suuntainen hiekkamaavärjäymä, joka esiin tullessaan oli kooltaan noin 176 x 61 cm. Värjäymän päät olivat pyöristyneet. Länsipäässä hiiltä = R308. Itäpäässä savisempi alue ja paikoittain myös kiviä ja hiiltä. Värjäymä pieneni hyvin vähän syvemmälle kaivettaessa.
Suhde muihin:	K301 alla ja K302 tasolla ja päällä
Löydöt:	KM 35225: 14-21
Näytteet:	25, 28, 29, 31, 32, 34, 35, 37, 38, 39
Valokuvat:	MV: 15/2=136447, 16/2=136448, 20/2=136451, 24/2=136455, 25/2=136456, 1/3=136467, 2/3=136468, 4/3=136469, 7/3=136472, 10/3=136475, 18/3=136483 DIA: 15=55902, 17=55904, 20=55906, 24=55910, 25=55911, 27=55913, 30=55916, 32=55917
Kartat:	4, 10
Muuta:	

Yksikkö:	KU307
Kerros tai rakenne:	Kuoppa
Alue:	A3
Sijainti:	Alueen itäosassa
Kuvaus:	Pyöreä, halkaisijaltaan noin 60 cm kuoppa. Täyttönä oli sekoittunutta hiekkaa ja humusta. Pohjalla oli jäänteitä puuastiasta.
Suhde muihin:	K301 alla ja K302 tasolla ja päällä
Löydöt:	
Näytteet:	23, 24, 30, 40
Valokuvat:	MV: 3/2=136464, 36/2=136466, 2/3=136468 DIA: 23=55909
Kartat:	4
Muuta:	Resentti istutuskuoppa

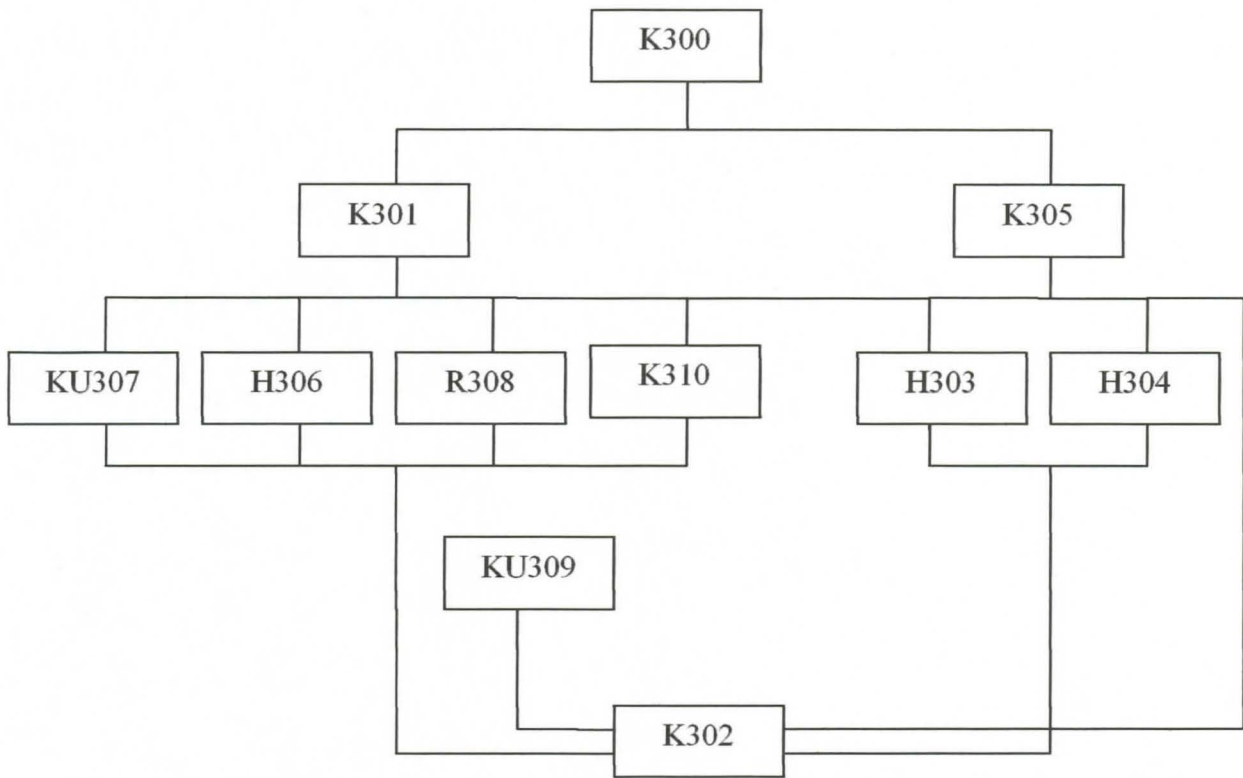
Yksikkö:	R308
Kerros tai rakenne:	Hiiltynyt puurakenne
Alue:	A3
Sijainti:	H306 länsipäädystä
Kuvaus:	Värjäymän H306 länsipäädystä oleva suorakaiteen muotoinen hiiltynyt puurakenne (?), jonka koko oli noin 30 x 26 cm. Hiiltyneen puun leveys oli noin 3 cm. Hiili ulottui ainoastaan noin 0,5-1 cm syvyyteen.
Suhde muihin:	H306 seassa
Löydöt:	

Näytteet:	
Valokuvat:	MV: 28/2=136459,
Kartat:	
Muuta:	Ei rakenne, koska hiili ulottui ainoastaan max 1cm syvyyteen.

Yksikkö:	KU309
Kerros tai rakenne:	Kaksi kuoppaa
Alue:	A3
Sijainti:	Alueen keskellä
Kuvaus:	Kaksi pyöreää kuoppaa, joiden halkaisija oli noin 12 cm. Erittäin selkeärajaisia. Molemmista kuopista lähtee 3-4 leveydeltään noin 5 cm ”sädettä”.
Suhde muihin:	K302 seassa
Löydöt:	
Näytteet:	21
Valokuvat:	
Kartat:	4
Muuta:	Myyrien tai puunjuurien muodostamia jälkiä

Yksikkö:	K310
Kerros tai rakenne:	Harmaa hiekan sekainen savi
Alue:	A3
Sijainti:	Itäkulmassa kaakkoisprofiilissa
Kuvaus:	Harmaa hiekan sekainen savi. Ohut kerros; noin 5 cm.
Suhde muihin:	K301 alla ja K302 päällä
Löydöt:	
Näytteet:	
Valokuvat:	
Kartat:	
Muuta:	Resentti. Kuuluu täyttö- ja tasauskerrokseen K301.

LIITE 3. Luettelo raporttiin liittyvistä mustavalkonegatiiveista

NEG. NRO	AIHE	KUVAUS SUUNTA	PVM	KUVAAJA
136406	Alue A1. Yleiskuva, pintamaa (=turve ja humus) poistettu.	W	6.6.05	H. Lehtonen
136407	Ks. edellinen kuva.	NW	6.6.05	H. Lehtonen
136408	Ks. edellinen kuva	NE	6.6.05	H. Lehtonen
136409	Alue A2. Yleiskuva, pintamaa poistettu.	NE	6.6.05	H. Lehtonen
136410	Alue A3. Yleiskuva, pintamaa poistettu.	NE	6.6.05	H. Lehtonen
136411	Alueet A3 (etualalla) ja A2. Yleiskuva.	SW	6.6.05	H. Lehtonen
136412	Alueet A2 ja A3. Työkuva kaivausten alkuvaiheesta.	NE	6.6.05	H. Lehtonen
136413	Alue B. Yleiskuva, pintamaa (=turve ja humus) poistettu.	N	6.6.05	H. Lehtonen
136414	Alue B. Lähikuva toisesta alueella olevista kuopanteista pintamaan poiston jälkeen.	N	6.6.05	H. Lehtonen
136415	Ks. edellinen kuva.	N	6.6.05	H. Lehtonen
136416	Alue B. Yleiskuva.	W	6.6.05	H. Lehtonen
136417	Alue A2. Rakenteen R203 ensimmäiset kivet kaivettu esiin.	NE	6.6.05	H. Lehtonen
136418	Ks. edellinen kuva.	N	6.6.05	H. Lehtonen
136419	Alue A3. Ympäröivästä punaruskeasta hiekasta (K302) erottuvat värjäymät H303 (vasemmalla) ja H304 tulleet näkyviin.	SE	6.6.05	H. Lehtonen
136420	Ks. edellinen kuva	SE	6.6.05	H. Lehtonen
136421	AlueA2. Rakenteen R 203 ensimmäinen kivikerta; muoto suorakaiteinen. Ympäriällä punertava hiekkakerros (K205)	E	7.6.05	H. Lehtonen
136422	Ks. edellinen kuva.	NE	7.6.05	H. Lehtonen
136423	Alue A3. Resentti kaivanto K305.	E	8.6.05	H. Lehtonen
136424	Alue A2. Rakenteen R203 toinen kivikerta ja kivien välissä olevaa likamaata (K204).	NW	8.6.05	H. Lehtonen
136425	Ks. edellinen kuva.	SE	8.6.05	H. Lehtonen
136426	Alue A3. Aluetta laajennettu. Värjäymät H303 ja H304 kokonaan näkyvissä.	E	9.6.05	H. Lehtonen
136427	Ks. edellinen kuva.	N	9.6.05	H. Lehtonen
136428	Alue A1. Työkuva.	SW	9.6.05	H. Lehtonen
136429	Alue A1. Koekuoppa 1 (KU1) alueen itäpäässä kaivettuna pohjaan.	N	10.6.05	H. Lehtonen
136430	Ks. edellinen kuva.	E	10.6.05	H. Lehtonen
136431	Alue A1. Koekuopan 1 (KU1) länsiprofiili.	E	10.6.05	H. Lehtonen
136432	Ks. edellinen kuva.	E	10.6.05	H. Lehtonen
136433	Alue A3. Värjäymä H304 kaivettu kokonaan esiin.	E	10.6.05	H. Lehtonen
136434	Alue A2. Rakenteen R203 kolmas kivikerta ja kivien välissä olevaa likamaata (K204).	SE	10.6.05	H. Lehtonen
136435	Alue A2. Rakenteen R203 kolmas kivikerta	SW	13.6.05	H. Lehtonen

	ja kivien välissä olevaa likamaata (K204) sekä värjäymä H206 ennen alueen laajentamista.			
136436	Ks. edellinen kuva.	NE	13.6.05	H. Lehtonen
136437	Alue A3. Värjäymien H303 ja H304 likamaa tullut selvemmin näkyviin syvemmällä.	E	13.6.05	H. Lehtonen
136438	Alue A2. Värjäymästä H207 heti ruskean hiekan (täyttökerros K202) alta esiin tulleita luujäänteitä sekä osa rakenteesta R203.	W	13.6.05	H. Lehtonen
136439	Ks. edellinen kuva	W	13.6.05	H. Lehtonen
136440	Alue A3. Värjäymä H303. Lähempänä pohjaa tumma maa alkaa rajoittua länsipäähän.	E	13.6.05	H. Lehtonen
136441	Ks. edellinen kuva	N	13.6.05	H. Lehtonen
136442	Alue A3. Värjäymän H304 länsipäästä esiin tulleet eläimen hampaat.	N	14.6.05	H. Lehtonen
136443	Alue A2. Värjäymät H206 ja H207 kaakkoissivustalla, H208 länsinurkassa sekä osa rakenteen R203 kolmatta kivikertaa.	NW	14.6.05	H. Lehtonen
136444	Alue A2. Värjäymät H206 ja H207 alueen kaakkoissivustalla.	W	14.6.05	H. Lehtonen
136445	Ks. 136443.	E	14.6.05	H. Lehtonen
136446	Alue A3. Eläimen (=vasikan) kallon jäänteet värjäymän H304 länsipäässä.	NW	14.6.05	H. Lehtonen
136447	Alue A3. Värjäymä H306 kokonaan esillä alueen laajennuksen jälkeen.	E	15.6.05	H. Lehtonen
136448	Alue A3. Yleiskuva viimeisen laajennuksen jälkeen. Näkyvissä värjäymät H306, H304 ja H303.	E	15.6.05	H. Lehtonen
136449	Alue A3. H303 lähellä pohjaa ja H304:stä luulöytöjä.	NE	15.6.05	H. Lehtonen
136450	Ks. edellinen kuva	N	15.6.05	H. Lehtonen
136451	Alue A3. Värjäymä H306 kokonaan esillä alueen laajennuksen jälkeen.	E	15.6.05	H. Lehtonen
136452	Alue A2. Värjäymästä H207 paljastunut eläimen luita.	W	15.6.05	H. Lehtonen
136453	Ks. edellinen kuva	S	15.6.05	H. Lehtonen
136454	Alue A3. Värjäymä H303 kaivettu pohjaan.	E	15.6.05	H. Lehtonen
136455	Alue A3. Värjäymän H306 pinnasta tulee esiin hiiltynyttä puuta.	E	15.6.05	H. Lehtonen
136456	Ks. edellinen kuva.	E	15.6.05	H. Lehtonen
136457	Alue A2. Hevosen hautaus H207 ja osa rakenteen R203 neljättä kivikertaa.	SE	15.6.05	H. Lehtonen
136458	Alue A2. Rakenteen R203 neljäs kivikerta.	E	15.6.05	H. Lehtonen
136459	Alue A3. Rakenteeksi (R308) epäiltyä hiiltynyttä puuta värjäymässä H306.	SE	16.6.05	H. Lehtonen
136460	Alue A2. Rakenteen R203 viides kivikerta ts. pohjalla olleet kivet.	NE	16.6.05	H. Lehtonen

136461	Alue A3. Eläimen (vasikan) hautaus H304: osa luujäänteistä.	E	16.6.05	H. Lehtonen
136462	Ks. edellinen kuva	E	16.6.05	H. Lehtonen
136463	Alue A3. Lähikuva eläimen (vasikan) hautauksen H304 luujäänteistä.	NE	20.6.05	H. Lehtonen
136464	Alue A3. Istutuskuopassa (KU307) ollut puuastia.	N	20.6.05	H. Lehtonen
136465	Alue A3. Työkuva. Elina Kynnysmaa kaivaa eläimen hautausta H304.	NE	20.6.05	H. Lehtonen
136466	Alue A3. Istutuskuopassa (KU307) ollut puuastia.	S	20.6.05	H. Lehtonen
136467	Alue A3. Värjäymä H306. Tummin, hiilipitoisin maa keskittyy itäpäähän.	E	20.6.05	H. Lehtonen
136468	Alue A3. Värjäymä H306 ja istutuskuopaksi tulkittu rakenne (KU307).	NW	20.6.05	H. Lehtonen
136469	Alue A3. Värjäymä H306. Tummin, hiilipitoisin maa keskittyy itäpäähän.	E	21.6.05	S. Mäntylä
136470	Alue A2. Värjäymä H208 alueen länsiosassa. Sen WSW-päässä resentti kuoppa KU 212.	E	21.6.05	S. Mäntylä
136471	Ks. edellinen kuva.	E	21.6.05	S. Mäntylä
136472	Alue A3. Värjäymä H306. Tummimman maan alueet vaihtelevat syvemmälle kaivettaessa.	N	21.6.05	S. Mäntylä
136473	Alue A2. Mustaa maata ja palaneita kiviä sisältänyt kuoppa (R210) alueen etelänurkassa.	N	22.6.05	S. Mäntylä
136474	Ks. edellinen kuva.	NW	22.6.05	S. Mäntylä
136475	Alue A3. Värjäymä H306. Hiilipitoisen maan rajat ja värjäymän eteläpuolella olevia ”käytäviä”.	E	22.6.05	S. Mäntylä
136476	Alue A2. Värjäymän H208 sisällä tumman maan alueet vaihtelevat.	E	22.6.05	S. Mäntylä
136477	Alue A1. Ruudun 104/722 SE-profiili.	NW	22.6.05	H. Lehtonen
136478	Alue A1. Ruudun 104/722 NW-profiili.	SE	22.6.05	H. Lehtonen
136479	Alue A2. Värjäymä H208 lähellä pohjaa	E	22.6.05	H. Lehtonen
136480	Alue A2. SW-profiilia ja R210 kaivettuna pohjaan.	NE	22.6.05	H. Lehtonen
136481	Alue A2. SW-profiilia ja värjäymä H208.	NE	22.6.05	H. Lehtonen
136482	Alue A2. NW-profiili.	SE	22.6.05	H. Lehtonen
136483	Alue A3. Värjäymä H306 kaivettuna pohjaan.	W	22.6.05	H. Lehtonen
136484	Alue A3. NE-profiili.	SW	22.6.05	H. Lehtonen
136485	Alue A2. Värjäymä H214 ts. värjäymän H208 ja puhtaan hiekan alta tullut ”kerros”.	W	22.6.05	H. Lehtonen
136486	Alue A2. Värjäymä H208 / H214 pohjaan kaivettuna.	W	22.6.05	H. Lehtonen
136487	Ks. edellinen kuva	E	22.6.05	H. Lehtonen

LIITE 4. Luettelo raporttiin liittyvistä diapositiiveista

DIA	AIHE	KUVAUS SUUNTA	PVM	KUVAAJA
55889	Alue A1. Yleiskuva, pintamaa (= turve ja humus) poistettu.	W	6.6.05	H. Lehtonen
55890	Alueet A2 (etualalla) ja A3. Yleiskuva, pintamaa poistettu.	NE	6.6.05	H. Lehtonen
55891	Alue B. Yleiskuva, pintamaa poistettu.	N	6.6.05	H. Lehtonen
55892	Alue B. Lähikuva toisesta alueella olevista kuopanteista pintamaan poiston jälkeen.	N	6.6.05	H. Lehtonen
55893	Alue A2. Rakenteen R203 ensimmäiset kivet kaivettu esiin.	N	6.6.05	H. Lehtonen
55894	Alue A3. Ympäröivästä punaruskeasta hiekasta (K302) erottuvat värjäymät H303 (vasemmalla) ja H304 tulleet näkyviin.	SE	6.6.05	H. Lehtonen
55895	AlueA2. Rakenteen R 203 ensimmäinen kivikerta; muoto suorakaiteinen.	NE	7.6.05	H. Lehtonen
55896	Alue A2. Rakenteen R203 toinen kivikerta ja kivien välissä olevaa likamaata (K204).	NW	8.6.05	H. Lehtonen
55897	Alue A3. Aluetta laajennettu. Värjäymät H303 ja H304 kokonaan näkyvissä.	E	9.6.05	H. Lehtonen
55898	Alue A1. Työkuva.	W	9.6.05	H. Lehtonen
55899	Alue A2. Rakenteen R203 kolmas kivikerta ja kivien välissä olevaa likamaata (K204).	NE	10.6.05	H. Lehtonen
55900	Alue A3. Värjäymien H303 ja H304 likamaa tullut selvemmin näkyviin syvemmälle kaivettaessa.	E	13.6.05	H. Lehtonen
55901	Alue A2. Värjäymät H206 ja H207 kaakkoissivustalla, H208 länsinurkassa sekä osa rakenteen R203 kolmatta kivikertaa.	W	14.6.05	H. Lehtonen
55902	Alue A3. Yleiskuva. Värjäymät H303, H304 ja H306 alueen toisen laajennuksen jälkeen.	E	15.6.05	H. Lehtonen
55903	Alue A3. Eläimen hautaus H304 (etualalla) ja H303 lähellä pohjaa.	E	15.6.05	H. Lehtonen
55904	Alue A3. Värjäymä H306 kaivettuna kokonaan esiin.	E	15.6.05	H. Lehtonen
55905	Alue A2. Rakenteen R203 neljäs kivikerta ja kivien välissä olevaa likamaata (K204).	E	15.6.05	H. Lehtonen
55906	Alue A3. Värjäymä H306 ja siinä olevaa selvästi hiilipitoista maata.	SE	16.6.05	H. Lehtonen
55907	Alue A2. Rakenteen R203 viides kivikerta ts. pohjalla olleet kivet.	N	16.6.05	H. Lehtonen
55908	Alue A3. Eläimen (vasikan) hautaus H304 ja osa luujänteistä.	E	16.6.05	H. Lehtonen
55909	Alue A3. Istutuskuopassa (KU 307) ollut puuastia.	N	20.6.05	H. Lehtonen

55910	Alue A3. Värjäymä H306. Tummin, hiilipitoisin maa keskittyy itäpähän.	E	20.6.05	H. Lehtonen
55911	Alue A3. Värjäymä H306. Tummimman maan rajat alkavat pienentyä.	E	21.6.05	S. Mäntylä
55912	Alue A2. Värjäymä H208 alueen länsinurkassa. Värjäymän reunat näkyvät vahvoina.	E	21.6.05	S. Mäntylä
55913	Alue A3. Värjäymä H306. Hiilipitoisen maan rajat vaihtelevat edelleen syvemmälle kaivettaessa.	E	21.6.05	S. Mäntylä
55914	Alue A2. Mustaa maata ja palaneita kiviä sisältänyt kuoppa (R210) alueen etelänurkassa.	N	22.6.05	S. Mäntylä
55915	Alue A2. Mustaa maata ja palaneita kiviä sisältänyt kuoppa (R210) alueen etelänurkassa	NW	22.6.05	S. Mäntylä
55916	Alue A3. Värjäymä H306. Hiilipitoisen maan rajat ja värjäymän eteläpuolella olevia käytäviä.	E	22.6.05	S. Mäntylä
55917	Alue A3. Värjäymä H306 pohjaan kaivettuna.	E	22.6.05	H. Lehtonen
55918	Alue A2. Värjäymä H214 ts. värjäymän H208 ja puhtaan hiekan alta tullut ”kerros”	W	22.6.05	H. Lehtonen
55919	Alue A2. Värjäymä H208 / H214 pohjaan kaivettuna.	W	22.6.05	H. Lehtonen

LIITE 5. Luettelo maanäytteistä

Näyttenro	Näytteenottoaika	Päivä
1	A1/KU1, K109; savinäyte geologista tutkimusta varten z= 42,67 m mpy	9.6.2005
4	A2, K204 x=6778097,40 y=1573702,30 z=43,47 m mpy	10.6.2005
5	A3, H304 x=6778090,85 y=1573697,40 z=43,55 m mpy	10.6.2005
6	A3, H303 x=6778090,40 y=1573697,60 z=43,58 m mpy	10.6.2005
7	A2, K204 x=6778097,00 y=1573703,00 z =43,35 m mpy	10.6.2005
8	A3, H303 x=6778090,85 y=1573697,40 z=43,35 m mpy	10.6.2005
9	A3, H303 x=6778090,290 y=1573696,86 z=43,61 m mpy	13.6.2005
10	A3, H303 x=6778090,38 y=1573697,37 z=43,59 m mpy	13.6.2005
12	A3, H303 Pyöreät hiekkaläiskät värjäymän itäpäässä x=6778090,44 y=1573697,45 z=43,54 m mpy	13.6.2005
13	A3, H303 Pyöreiden läikkien vieressä olevasta tummasta maasta x=6778090,51 y=1573697,51 z =43,55 m mpy	13.6.2005
14	A3, H304 x=6778091,08 y=1573697,51 z=43,54 m mpy	13.6.2005
15	A3, H304 x=6778091,04 y=1573697,99 z=43,52 m mpy	13.6.2005
17	A2, K210 x=6778094,51 y=1573702,14 z=43,62 m mpy	14.6.2005
18	A2, H207 Eläimen vatsalaukun kohdalta x=6778095,41, y=1573702,21 z=43,57 m mpy	14.6.2005
19	A2, K204; R203_2 kivien välissä oleva tumma maa x=6778096,94 y=1573702,60 z=43,39 m mpy	15.6.2005
21	A3, K309	16.6.2005
22	A2, K210	16.6.2005
23	A3, R307 x=6778089,58 y=1573700,21 z= 43,40 m mpy	16.6.2005
24	A3, R307; täyttömaa x=6778089,49 y=1573700,27 z= 43,27 m mpy	20.6.2005
26	A2, H208 x=6778095,50 y=1573700,40 z=43,44 m mpy	20.6.2005
28	A3, H306 x=6778090,07 y=1573699,08 z=43,53 m mpy	20.6.2005
29	A3, H306 x1=6778090,14 x2=6778090,17 y1=1573699,69 y2=1573699,71 z1=43,42 m mpy z2=43,52 m mpy	20.6.2005

30	A3, R307 x1=6778089,16 x2=6778090,85 y1=1573699,70 y2=1573698,71 z=43,43 m mpy	20.6.2005
31	A3, H306	22.6.2005
32	A3, H306	22.6.2005
37	A3, H306 pohjalla ollut tumma läikkä x= 6778089,63 y=1573698,54 z=43,34 m mpy	22.6.2005
40	A3, R307 puuastian pohjalta x=6778089,93 y=1573698,68 z= 43,29 m mpy	21.6.2005

LIITE 6. Luettelo hiilinäytteistä

Näyttenro	Näytteenottoaikka	Päivä
3	A3, H303 x=6778090,15 y=1573696,30, z=43,71 m mpy	09.06.05
20	A1, H303 x= 6778090,25 y=1573696,78 z=43,44 m mpy	20.06.05
25	A3, H306	20.06.05
27	A2, H208 x=6778095,48 y=1573700,38 z=43,45 m mpy	20.06.05
33	A2, H208	22.06.05
34	A3, H306 x=6778090,18 y=1573699,59 z=43,34 m mpy	22.06.05
35	A3, H306 x=6778090,19 y=1573699,37 z=43,33 m mpy	22.06.05
38	A3, H306 x= 6778089,95 y=1573698,90 z=43,30 m mpy	22.06.05
39	A3, H306 x= 6778089,95 y=1573698,68 z=43,29 m mpy	22.06.05
	A2, R210, koko alueelta x1=6778093,83 x2=6778094,68 y1=1573701,30 y2=1573702,92 z=n. 43,62 m mpy	22.06.05

LIITE 7. Yttilän Otta tutuksi –hankkeen hankesuunnitelma
(lähde: www.koylio-seura.fi)

YTTILÄN OTTA TUTUKSI –KAIVUHANKE
 ”YOT -hanke”

Toteuttamisaika:
 1.3.2005- 30.11.2005

Yhteyshenkilö:
 Kalevi Salmi
 Leppälinnuntie 3 26100 Rauma
 Puh. 02 8226594 (koti)
 Puh. 02 8352836 (työ)
 Puh. 040 5855292
 Sähköposti kalevi.salmi@fimnet.fi

Yhteenvedo

Hankkeen tavoitteena on Yttilän Ottassa ja 1751 palaneen kirkon tornilla tehtävien koekaivauksien ja asukkaiden aktivointitoimenpiteiden avulla selvittää laajemman, Köyliön arkeologiaan painottuvan, hankkeen toteuttamismahdollisuudet. Hankkeessa selvitetään, löytyykö lisää tutkittavaa ja miten tutkimuksia kannattaa jatkossa tehdä. Tämän esiselvityksen aikana täytyy löytää vastaukset ainakin seuraaviin kysymyksiin:

- Mitä Köyliössä on arkeologisesti tutkittu ja mitkä kohteet olisivat kiireisimmin tutkittava?
- Mitä Yttilän Ottasta ja ”kirkontornilta” löytyy, ja kannattaako siellä jatkaa tutkimuksia?
- Mitä museovirasto jatkossa ylipäätänsä sallii tutkittavan ja kenen toimesta se voi tapahtua?
- Minkälaiset resurssit, rahalliset ja muut, pitää jatkossa löytyä ja löytyykö niitä?
- Löytyykö Köyliöstä jatkossa halua ja valmiutta panostaa arkeologiaan?
- Voidaanko esiselvityksen aikana aktivoida köyliöläisiä kiinnostumaan omasta historiastaan jatkohankkeen edellyttämässä laajuudessa. Hankkeessa on monia osioita, joilla tätä jatkossa tarvittavaa valmiutta ja halukkuutta yritetään selvittää ja myös lisätä. Hankkeessa järjestetään kaivauskurssi, haetaan varsinainen lupa kaivausten tekemiseen, tehdään kaivaukset Yttilän Ottassa, tutustutaan lähialueilla tehtyihin kaivauksiin, perehdytään olemassa olevaan tietoon arkistojen avulla, tehdään kaivauskohteisiin opasteet ja merkitään kulttuuripolku maastoon. Hankkeessa saatava tieto kootaan painovalmiiseen muotoon.

Hankkeen tausta ja tarve

Köyliö-seura on määritellyt tehtäväkseen mm. alueen historian selvittämisen ja kaikenlaisen perinteen keruun. Köyliö-seuran edellinen hanke oli ”Köyliön upea menneisyys” ja tällä hetkellä seuralla on menossa ”Köyliö-taksvärkki” -hanke.

Myöhemmästä projektista tulee - mikäli se tämän esiselvityksen perusteella osoittautuu mahdolliseksi - monin verroin kalliimpi ja yhteistyötahoja ja paikallista talkootyövoimaa sekä myös paikallista omaa rahaa runsaasti enemmän tarvitseva. Tämän vuoksi on tärkeää saada alueen asukkaat laajasti mukaan hankkeeseen ja kiinnostumaan omasta historiastaan.

Suomen kirjoitettu historia alkaa Köyliöstä vuonna 1156. Tätä taustaa vasten tuntuu oudolta, miten vähän kaivauksia on Köyliössä tehty ja miten pintapuolisiksi selvittelyt ovat osoittautuneet. Museovirasto

määrittää tiukasti kaivauksiin liittyvät asiat ja myös sen mitä kohteita sen nimissä kaivetaan ja minkälaisia kohteita voidaan selvittää museoviraston ulkopuolella toimivien arkeologien johtamilla projekteilla. Tähän hankkeeseen liittyvien kaivausten johtajana toimii dosentti Kari Uotila Turun yliopiston arkeologian laitokselta oman yhtiönsä Muuritutkimus ky:n kautta.

Tällä esiselvityshankkeella Köyliö-seura haluaa luoda kokonaiskuvan siitä, mitä Köyliössä on kaivettu, mitä löydetty ja minkälaisiin jatkoselvittelyihin ja -kaivauksiin on käytännön mahdollisuuksia. Esiselvityksen tuottama aineisto saatetaan painovalmiiseen muotoon. Hankkeessa mukana olevat tahot voivat suoraan hyödyntää sitä omissa mahdollisissa esitteissään ja painotoissään.

Tavoitteet

Päätavoitteena on kartoittaa mahdollisuuksia myöhempisiin laajempiin kaivauksiin: mitä alueelta mahdollisesti olisi löydettävissä ja miten löydöt liittyvät lähiseudun muihin löytöihin ja historiaan. Kaikki alempana luetellut tavoitteet tähtäävät tähän päämäärään.

- Tavoitteena on luoda luotettava ja laajahko yleiskuva Köyliössä tehdyistä kaivauksista. Tähän pyritään mm. järjestämällä 2.7.2005 "Köyliön kaivaukset" – seminaari.
- Tavoitteena on selvittää Yttilän Ottan kokonaistilanne ja suorittaa parin viikon kaivaus alueella pääasiallisena tavoitteena hautausmaahan sijaintia.
- Tavoitteena on lyhyellä, parin päivän kaivauksella selvittää 1751 palaneen kirkon ja siihen liittyneen hautausmaan sijaintia.
- Tavoitteena on kiinnostuksen herättäminen Köyliössä sen omaan historiaan. Tätä tavoitetta tukee mm. Kaivaus-seminaarin järjestäminen ja mahdollisuus päästä tutustumaan muiden alueiden kaivauksiin ja niiden hyödyntämiseen.
- Tavoitteena on merkitä maastoon "kulttuuripolku", jota seuraamalla voi todeta "mitä Yttilän Otta voi kulkijalle tarjota".
- Tavoitteena on kartoittaa Köyliön muidenkin kaivausten maastoon merkitsemisen tilanne ja tarvittaessa suorittaa viitoitus.
- Tavoitteena on hankkeella avata mahdollisuuksia alueelle suuntautuvaan kulttuurimatkailuun ja matkailuyrittämiseen.
- Tavoitteena on kaivauksista saatavan tiedon lisäksi etsiä kaikki informaatio Köyliön alueen vanhoista hautausmaista ja niihin rajoittuvista kirkkorakennuksista. Näin kertyvä tieto saatetaan painovalmiiseen muotoon.

Hankkeen kuvaaminen/toimenpiteet

Kaivausta suunniteltaessa Museovirastolle on aina toimitettava kaivausselostus, jonka Kari Uotila tässä tapauksessa on lähettänyt 20.10.2004 (Liitteenä). Tämän perusteella kaivaukselle on haettu alustava kaivauslupa, joka tässä tapauksessa on saatu. Vasta kun kaivausrahoitus on selvä, voidaan hakea lopullista lupaa, jonka Museovirasto useimmiten siinä vaiheessa myöntää. Siihenkin on varauduttava, ettei lupaa tulla saamaan. On myös varauduttava siihen, että vaikka lupa kaivauksiin onkin saatu, voi Museovirasto milloin hyvänsä ilmoittaa, että kaivaukset on lopetettava. Tällainen tilanne voi syntyä esim. silloin, jos kaivauskohteesta tulee esille asioita tai esineitä, joita ei oletettu kohteesta löytyvän.

Suunnittelun viime vaiheissa päädyttiin lisäämään hankkeeseen kahden päivän kaivaukset, joiden aikana Kirkkosaarella selvitetään 1600-luvulta olevan puukirkon tornin ajoitusta ja kirkon rakennetta muutokin. Kirkko paloi 1751 ja sen torni kaatui järveen. Järven pintaa on myöhemmin laskettu ja maa on kohonnut, jolloin tornin jäänteet näyttäisivät nyt sijaitsevan maalla. Kirkko on merkittävä kaivauskohteena, sillä vastaavaa 1600-luvun puukirkkoa ei Suomesta löytyne. Tästä tehdään myöhemmin erikseen vielä selostus Museovirastolle kaivausluvan saamiseksi. Vaikka hanke luokin kokonaiskuvaa Köyliön kaivauksista, konkreettiset kaivaukset on ollut pakko kustannussyistä rajata minimiin. Rajauksia on täytynyt tehdä myös Museoviraston asettamien ehtojen vuoksi. Niinpä valitut kaivausalueet keskittyvät hautaamiseen ja kirkkoon.

Koululaisten ja harrastajien saaminen kaivauksiin on tärkeätä, sillä näin säästetään mm. palkkakustannuksissa ja lisätään innostusta arkeologiaan ja oman kotiseudun tuntemiseen. Kaivauksiin liittyy ja niitä edeltää Köyliön kaivausten teoriaa ja käytäntöä – kurssisarja - yhteensä 7 kahden tunnin

luentoa -, jolla luodaan yleiskuva siitä, mitä kaivauksilla käytännössä tapahtuu. Kurssi on tarkoitettu kaikille asiasta kiinnostuneille, mutta kaivauksiin mukaan tulevien edellytetään käyvän kurssin. Kurssi on maksuton.

Hankkeen aikana selvitetään Köyliössä tehdyistä kaivauksista ne, joiden merkitseminen maastoon tuntuu tärkeältä. Silloin hankitaan opasteet ja kohteista kertovat opastetaulut. Lisäksi Yttilän Ottassa merkitään maastoon kulttuuripolku, jonka varteen pystytetään kohteista kertovat opastustaulut.

Tältä pohjalta hankkeeseen palkataan tutkija/tutkijoita keräämään kaivauksista saatavan tiedon lisäksi kaikki arkistoissa oleva tieto Köyliön hautausmaista ja kirkkorakennuksista, mikäli ne ovat rajautuneet hautausmaihin. Koko materiaali kootaan ja saatetaan valokuvoin täydennettynä painovalmiiseen muotoon. Tiedon kerääminen yksiin kansiin helpottaa mahdollisuutta tutustua arkeologisiin taustoihin ja siten Köyliön historiaan. Mikäli vain tehtäisiin kaivaukset ja "jossain lehdessä hiukan" kerrottaisiin, että on siellä tehty kaivauksia ja jotain löydettykin, niin asia jäisi varmasti puolitiehen ja pian unohtuisi. Tarvitaan tiedon saattamista paperille, kirjalliseen muotoon.

Kohderyhmät, kohdealue ja yhteistyötahot

Hanke on suunnattu Köyliön historiasta kiinnostuneille. Se pyrkii tavoittamaan myös ne lähinnä köyliöläiset, joilla kiinnostus kotiseutuun on vielä piilevänä.

Köyliö-päiviin liittyvän "Kaivausseminaarin" kohderyhmänä ovat lisäksi kaikki päiville saapuvat Köyliöstä lähtöisin olevat ja lähialueiden asukkaat. Erityisesti seminaarilla pyritään tavoittamaan myös yliopiston tutkijoita, sillä luennoitsijat edustavat alansa parasta tietämystä.

Hankkeen kaivausosuudesta ja muustakin sen vastuualuetta sivuavasta seikasta antaa toteutusohjeet Museovirasto, jota edustaa Leena Koivisto.

Mukana hankkeessa ovat lisäksi mm. Köyliön seurakunta, Köyliön kunta, Köyliön kyläyhdistykset ja järjestöt sekä Köyliön Lions-klubi ja sen ladyt.

Muuritutkimus/Kari Uotila huolehtii kaivausselvitysten teosta, lopullisen kaivuluvan hakemisesta ja käytännön kaivausten johtamisesta. Hän myös neuvottelee näistä asioista suoraan Museoviraston kanssa.

Yhteistyötä teemme mm. Lapin, Eurajoen ja Euran kuntien kanssa, sillä näillä alueilla on viime aikoina tehty mittavia kaivauksia.

Toteutus ja toimenpiteiden aikataulus

- Köyliön kaivausten teoriaa ja käytäntöä – kurssisarja järjestetään maaliskuun-toukokuun aikana. Osana kurssia käydään myös tutustumassa yhdellä tai kahdella kaivausalueella.
- *Kurssipäivät ovat 8.3. ja 15.3. ja 5.4. ja 12.4. ja 19.4. ja 26.4. sekä 4.5.
- *Kurssipaikkana on Kepolan koulu ja aika kello 18–20.
- *Kaksi viimeistä kertaa ovat tutustumisia kaivausalueisiin, toinen Yttilän Ottaan ja "kirkontornin" kaivausalueelle sekä toinen myöhemmin tarkemmin määriteltävään kaivausalueeseen.
- Huhtikuussa 2005 mitataan ja kokonaiskartoitetaan Yttilän Otta.
- Kesäkuussa suoritetaan Yttilän Ottassa parin viikon mittainen kaivaus, jossa 4 arkeologiasta kiinnostuneelle koululaiselle tarjotaan mahdollisuus palkalliseen kaivaustyöhön.
- Kesäkuussa tutkitaan v. 1751 palaneen kirkon tornia parin päivän pikakaivauksella.
- Köyliö-päivien oheisohjelmana järjestetään 2.7.2005 "Köyliön Kaivaukset" -seminaari, jonka yhteydessä on mahdollisuus tutustua myös Yttilän Ottan kaivausalueeseen.
- Yttilän Ottan ja mahdollisesti muidenkin Köyliön kaivausalueiden merkitseminen suoritetaan syksyllä 2005.
- Syksyllä 2005 järjestetään matka Köyliön ulkopuolella sijaitsevaan tarkemmin sovittavaan arkeologiseen kohteeseen. Matkan tarkoituksena on muiden vastaavien

kohteiden näkemisellä edelleenkin vahvistaa syntyneitä kiinnostusta oman seudun historiaan.

– Loka-marraskuussa saatetaan hankkeen aikana syntyneet kirjallinen materiaali painovalmiiseen muotoon.

Tiedottaminen

Tiedotus tapahtuu järjestettävissä lehdistötilaisuuksissa. Köyliö-seuran kotisivut saatetaan näiltä osin tiedottamista palvelevaan muotoon. Alasatakunta- lehden kanssa on neuvoteltu ajatuksesta tehdä sisäistä ja ulkoistakin tiedottamista palvelemaan yksi tai kaksi "Köyliö-numeroa", joissa käsiteltäisiin hankkeen ajankohtaisia asioita. Lehdet jaettaisiin kaikkiin Köyliön koteihin.

Hankeorganisaatio

Hanketta on työstänyt Köyliö-seuran Perinnejaosto. Hankkeen johtajana toimii Kalevi Salmi ja hanke tullaan jakamaan toiminnan osa-alueisiin, joihin kuhunkin nimetään vastuuhenkilö. Hankkeen luonteen vuoksi tullaan tarvitsemaan erilaisia suunnittelutyöryhmiä, jotka nimetään tarvittaessa.

Hankkeen ohjausryhmän muodostaa Kari Uotila kaivauksista vastaavana, Leena Koivisto Museovirastosta, fil. maisteri Sirpa Wahlqvist, Köyliön kunnan nimeämä edustaja, TE -keskuksen ja Pyhäjärvisseudun Kehittämisyhdistyksen nimeämät edustajat sekä hankkeen johtaja. Hankkeen johtaja vastaa muiden yhteistyötahojen kanssa käytävästä suunnitteluprosessista ja informoinnista.

Ohjausryhmän avuksi ei palkata hankesihteeriä. Tämän tyyppisiä työsuorituksia kuitenkin jossain mitassa tarvitaan, joten ne pyritään ostamaan "aina tilanteen sitä edellyttäessä" köyliöläisiltä tai muilta toimijoilta.

Rahoitus- ja talkootyösuunnitelma

Köyliö-seura perustaa erillisen tilin tätä hanketta varten ja siirtää tälle tilille hankkeen alkaessa omarahoitusosuutta vastaavan summan. Lyhyen hankkeen isohkon kokonaisbudjetin kattamiseksi Köyliö-seura on sopinut lainan ottamisesta. Lainasumman pitämiseksi mahdollisimman pienenä anotaan heti hankkeen alussa maksimimäärä ennakkoa ja mahdollisesti vielä kerran maksatusta hankkeen aikana ennen loppumaksatuksen hakemista.

Budjetin talkootyön kokonaissumma on 4.996, joka koostuu alustavan arvion mukaan muun muassa alla luetelluista talkoeristä.

1. Vapaaehtoisten kaivajien työn osuus: 3 kaivuapulaista x 96 tuntia x 13,50 e/tunti(edellytetään kurssin käyntiä)	3.888
2. Hankkeen johtajan laskuttamattomat matkakulut: 100 km x 15 matkaa x 0,38e/km	570
3. Hankkeen johtajan muu ilmaistyö: 100 tuntia x 8.50 euroa	850
4. Opastetaulujen pystytys, kaivausseminaarin 2.7.2005 talkootyöt sekä muu talkootyö: 64 tuntia x 8.50 e/tunti	544
5. Traktorityö mm. Yttilän Ottassa : 16 tuntia x 25 e/tunti	400
Yhteensä	6.252

Hankintasuunnitelma

Museovirasto antaa ohjeet siitä, miten kaivaukset tulee suorittaa ja minkälaista henkilökuntaa pitää työssä olla mukana. Kaivausten maksajan velvollisuus on myös huolehtia löytöjen konservointien ja muun jälkityön kuluista. Museovirasto on myös erityisen tarkka sen suhteen, kenelle laitoksensa ulkopuoliselle arkeologille se kaivausten johtamisen sallii, sillä jokaiseen kohteeseen haetaan periaatteessa Suomen paras juuri tuon kohteen hallitseva arkeologi. Kaivausten johtajaksi tuli siis valita museoviraston suosittelema Kari Uotila, jonka kanssa päästiin myös sopimukseen siitä, että Köyliö-seuralle ei missään oloissa automaattisesti tule ylimääräisiä konservointikuluja yli tuon kokonaislaskutuksen.

Köyliön kaivausten teoriaa ja käytäntöä – kurssisarjan luennoitsijat ostetaan ostopalveluna

yksinkertaisuuden vuoksi Muuritutkimus kyltä ja tämän sopimuksen mukaan luennoitsijoiden palkkiot määräytyvät niiden taksojen mukaan, joita kansalaisopistot käyttävät.

Samalla periaatteella maksetaan palkkiot Köyliön kaivaukset -seminaarin luennoitsijoille, mutta seminaarin hallinnointi hoidetaan itse hankkeen piirissä.

Kaikki luennoitsijat tulevat olemaan akateemista Suomen alan huippua, joille Akavan suositusten mukaan maksettavatluentopalkkiot olisivat selkeästi nyt maksettavaksi ajateltuja korkeampia. Kunkin kohteen asiantuntijan saaminen luennoimaan on välttämätöntä ja toisaalta tätä pienemmällä palkkiolla ei voi kuvitella luennoitsijoita saatavan.

Osana kirjallista materiaalia ovat myös kohteisiin liittyvät aiemmat valokuvat, jotka ostetaan valokuvaaja Jaakko Ojalalta. Muilta niitä ei ole saatavissa.

Kohdealueiden merkitseminen maastoon ja kyltitys kilpailutetaan, mikäli se museoviraston antamien ohjeiden perusteella on mahdollista.

Hankkeeseen palkattavia tutkija-kirjoittajia tulee olemaan useita, joista kukin kirjoittaa vain oman osuutensa, siis sen jonka paras asiantuntija hän on. Tietojen etsiminen eri puolilla Suomea olevista arkistoista ei ole tunneissa etukäteen arvioitavissa. Tutkija-kirjoittajat ja hankkeen johtaja neuvottelevat työhön tarvittavan kokonaistyöajan pohjalta palkkion ja tässä pyritään kokonaistaloudellisesti edullisimpaan vaihtoehtoon.

Hankkeen aikana syntyvän kirjallisen materiaalin taitto kilpailutetaan, samoin hankkeeseen liittyvät kuljetuspalvelut.

Kirjanpito- ja kassapalvelut ostetaan laskun mukaan Tmi Tilistö Seppo Luodolta. Seppo Luoto on laatinut paljon hankkeiden kirjanpitoja ja hallitsee tällä alueella parhaiten näihin liittyvät erityispiirteet. Muita pienempiä hankintoja tehdään TE -keskuksen yleisohjeiden mukaan.

Liitteenä Kari Uotilan museovirastolle tekemä kaivausselostus

Köyliön Yttilänotan arkeologiset koetutkimukset v. 2005

Köyliö-seuran edustaja Kalevi Salmi on ollut yhteydessä v. 2004 aikana eri arkeologisiin toimijoihin tavoitteena järjestää v. 2005 aikana Köyliössä pienimuotoiset arkeologiset kaivaukset osana Köyliössä tapahtuvaa 850-vuotisjuhlaa. Tätä hanketta lähdettiin FT Kari Uotilan johdolla suunnittelemaan kesällä 2004 ensin Köyliön Vanhankartanon Lallin kellarin alueelle, jossa olisi tehty kellarissa ja sen läheisyydessä pienimuotoisia kaivauksia. Tämän suunnitelman kariuduttua etsittiin yhteistyössä Museoviraston tutkija Leena Koiviston kanssa ns. Yttilänotan kalmisto Köyliönjärven itärannalta.

Tutkimuskirjallisuuden ja inventointiraporttien perusteella kohde on vielä suurelta osin kartoittamatta ja tutkimatta ja se valittiin v. 2005 tutkimuskohteeksi. Tässä vaiheessa kyseessä on lähinnä yksivuotinen hanke, mutta mahdollisesti kaivaustulosten perusteella hanketta voidaan laajentaa tulevina vuosina.

Tutkimukset on tarkoitus toteuttaa niin, että huhti - toukokuussa koko muinaisjäännösalue kartoitetaan tarkkaan ja alueesta tehdään kartta ja kolmiulotteinen malli, jotka ovat jatkossa Museoviraston suunnittelun ja hoidon käytössä. Tämän jälkeen itse paikalla määritetään kaksi koetutkimusaluetta, joiden koko on alustavasti 3-4 x 3-4 m niin, että ne kattavat mahdolliset hautakuopanteet kokonaan. Kaivausalueista A sijoitetaan nyt näkyvään osaan kuopannealuetta ja alue B viereiselle niitylle, jossa selvitetään muinaisjäännöksen laajuus niityn suuntaan. Samalla aluetta B pidetään varsinaisen kaivausalueen vaihtoasemana.

Kaivaukset suoritetaan yksikkökaivauksena soveltuvan paksuisissa (2-5 cm) kerroksissa ja kaikki maa-aines seulotaan 5 mm:n kuivaseulalla ja koko kaivaus dokumentoidaan takymetrillä mitaten tarkkuuden ollessa 2-5 mm:n luokkaa. Kaikki esiin tulleet maakerrokset (yksiköt), mahdolliset rakenteet ja löydöt kartoitetaan takymetrillä. Yleisemmin kaivausten dokumentoinnissa noudatetaan Museoviraston ohjeita sekä kenttä- että jälkitöissä. Kaivauksilla otetaan kaikki tarpeelliset ja suositeltavat näytteet ja

erityisesti mahdolliset C14 -näytteet valitaan huolellisesti ja toimitetaan analysoitavaksi HY: n ajoituslaboratorioon.

Kaivaustilanteessa maasta ylösnostetut mahdolliset metalli-tekstiilijäänteet siirretään pakastukseen ja konservointiin heti kaivamisen yhteydessä. Ensimmäisten haulalöytöjen yhteydessä löydöstä informoidaan heti Museovirastoa ja päätetään kaivausten jatkotoimista. Esiin tulleet löydöt dokumentoidaan ja sen jälkeen päätetään kohteen kaivamisesta loppuun/ peittämisestä.

Kaivausten kustannuksista vastaa Köyliö-seura, joka hakee hankkeen rahoitukseen alueellista maaseudun kehittämisrahoitusta.

Kaivausten henkilökuntana toimii kaivausten vastuullinen johtaja FT Kari Uotila ja muut arkeologit ovat FM Janne Hymylä ja HuK Hannele Lehtonen, mahdollisesti myös FM Jouko Pukkila. Hankkeen aikana on varauduttu keskustelemaan kaivauskysymyksistä TY:n arkeologian oppiaineen tutkijoiden (esim. FL Henrik Asplund) kanssa. Kaivausten kaivajina on 3-4 Köyliön alueen koululaista ja 4-6 harrastaja-arkeologia, joille kerrotaan kaivauskohteesta ja arkeologisista menetelmistä kevään 2005 aikana järjestettävällä kansalaisopiston kurssilla. Kurssin vastuullisena opettajana toimii Kari Uotila.

Tutkimukset jakaantuvat kahteen osaan, joista ensin toteutetaan alueen takymetrimittaukset ja muu kartoitustyö huhti - toukokuussa 2005. Työvaiheen kesto on n. 5 kahden tutkijan työpäivää (2 x 5 päivää + jälkityöt). Tämän osan kustannukset ovat: 1 kk:n tutkijan palkka (3 000) + matka- ja päivärahakulut + materiaalikulut = 1500 eli yhteensä 4500. Mittaustyön aikana pidetään osa edellä mainitusta kurssista.

Varsinainen kaivausvaihe tapahtuu touko -kesäkuussa 2005, jolloin n. 10 päivän kaivauksilla työskentelee kolme arkeologia (johtaja+piirtäjä+harrastajien ohjaaja). Tämän vaiheen kustannukset ovat yhteensä: 3 kk palkkakulut = 3 x 3500 = 10 500 euroa. Päiväraha- ja matkakulut + majoituskulut + suorat materiaalikulut ovat 2000 euroa.

Tämän lisäksi budjettiin varataan 3 000 mahdollisiin konservointikuluihin ja näiden kulujen mahdollisesti jäädessä pienemmiksi jäljelle jäänyt osa tästä rahoituksesta käytetään kohteen radiohiili- + muihin vastaaviin näytteisiin ja ajoituksiin. Mikäli konservointi-/näyterahoitus loppuu kesken, neuvotellaan Köyliö-seuran kanssa jatkorahoituksesta.

Tutkimuksen kokonaisbudjetti on 20 000 (+22 % alv).

Yhteenveto:

Köyliön Yttilänotan v. 2005 kaivauksilla on tarkoitus dokumentoida ja kartoittaa tarkasti laaja muinaisjäännösalue, tehdä siellä paikallisten harrastajien kanssa yhteistyössä pienimuotoiset tutkimuskaivaukset ja ajoittaa kohde mahdollisuuksien mukaan. Hanke voi olla laajemman kaivaushankkeen alku tai sitten päättävä vuoden kenttätöiden jälkeen.

LIITE 8. Valokuvat

KÖYLIÖ YTTELÄN OTTA 2005

Kuva 1. (neg. nro 136412) Alueet A2 ja A3. Työkuva
kaivausten alkuvaiheesta. Kuvattu koillisesta,
kuvaaaja H. Lehtonen, 6.6.2005

Kuva 2. (neg. nro 136411) Alueet A3 (etualalla) ja
A2, yleiskuva. Kuvattu lounaasta, kuvaaaja
H. Lehtonen, 6.6.2005.

KÖYLIO YTTILÄN OŦTA 2005

KUVA 3, (neg. nro 136407) Alue A1. Yleiskuva, pinta-
maa (= turve ja humus) poistettu, kuvattu luoteesta.
Kuvaa ja H. Lehtonen. 6.6. 2005.

KUVA 4, (neg. nro 136409) Alue A2. Yleiskuva, pinta-
maa poistettu, kuvattu koillisesta. Kuvaa ja
H. Lehtonen 6.6. 2005.

KÖYLIO YTTILÄN OTTA 2005

KUVA 5. (neg. nro 136435) Alue A2, Rakenteen R 203 kolmas kivikerta ja kivien välissä olevaa likamaata (K 204) sekä värjäymä H 206 ennen alueen laajentamista. Kuvattu lounaasta, Kuvaaaja H. Lehtonen 13.6.2005.

KUVA 6. (neg. nro 136460) Alue A2, Rakenteen R 203 viides kivikerta ts. pohjalla olleet kivet. Kuvattu koillisesta. Kuvaaaja H. Lehtonen 16.6.2005.

KÖYLIÖ YTTILÄN OTTA 2005

Kuva 7. (neg.nro 136439) Alue A2. Värjäymästä H 207 heti ruskean hiekan (täyttökerros K202) alta esiin tulleita lujäänteitä sekä osa rakenteesta R 203. Kuvattu lännestä. Kuvaaaja H. Lehtonen 13.06.2005.

Kuva 8. (neg.nro 136457) Alue A2. Hevosen hautaus H207 ja o:an rakenteen R203 y.kin kerrosta. Kuvattu kaakosta. H. Lehtonen 15.6.2005.

" " " " " "
KÖYLÖ YTTILÄN OTTA 2005

KUVA 9. (neg. nro 136471) Alue A2. Värjäymä #208 alueen länsi osasta. Sen WSW-päässä resein ti kuoppa KU 212. Kuvattu idästä. Kuvaaja S. Mäntylä 21.6.2005

KUVA 10. (neg. nro 136479) Alue A2. Värjäymä #208 lähellä pohjaa. Kuvattu idästä. Kuvaaja H. Lentonen 22.6.2005.

KÖYLIO YTTILÄN OTTA 2005

KUVA 11. (neg. nro 136485) Alue A2.
Värjäymä H214 ts. värjäymän H208
ja puintaan hiekan alta tullut "kerros".
Kuvattu lännestä. Kuvaaaja H. Lehtonen 22.6.2005.

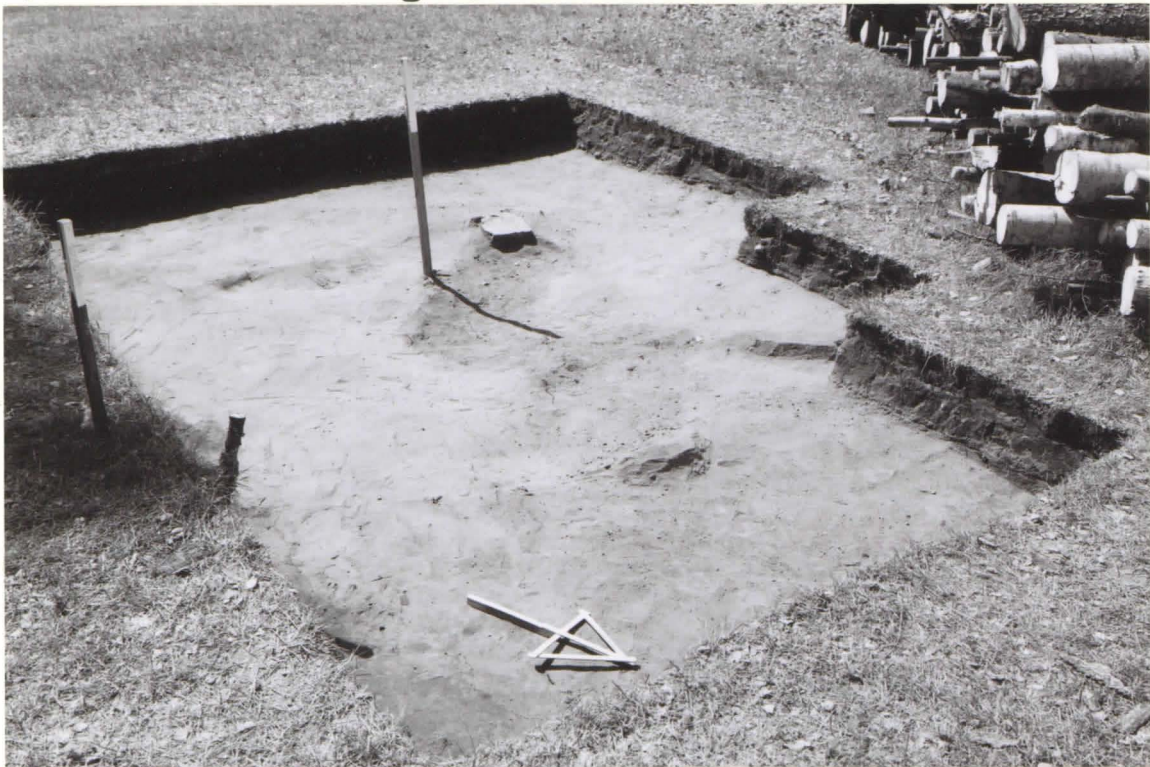
KUVA 12. (neg. nro 136473) Alue A2. Mustaa maata
ja palaneita kiviä sisältänyt kuoppa (R210)
alueen etelänurkassa. Kuvattu pohjoisesta.
Kuvaaaja S. Mäntylä 22.06.2005.

KÖYLIÖ YTTILÄN OTTA 2005

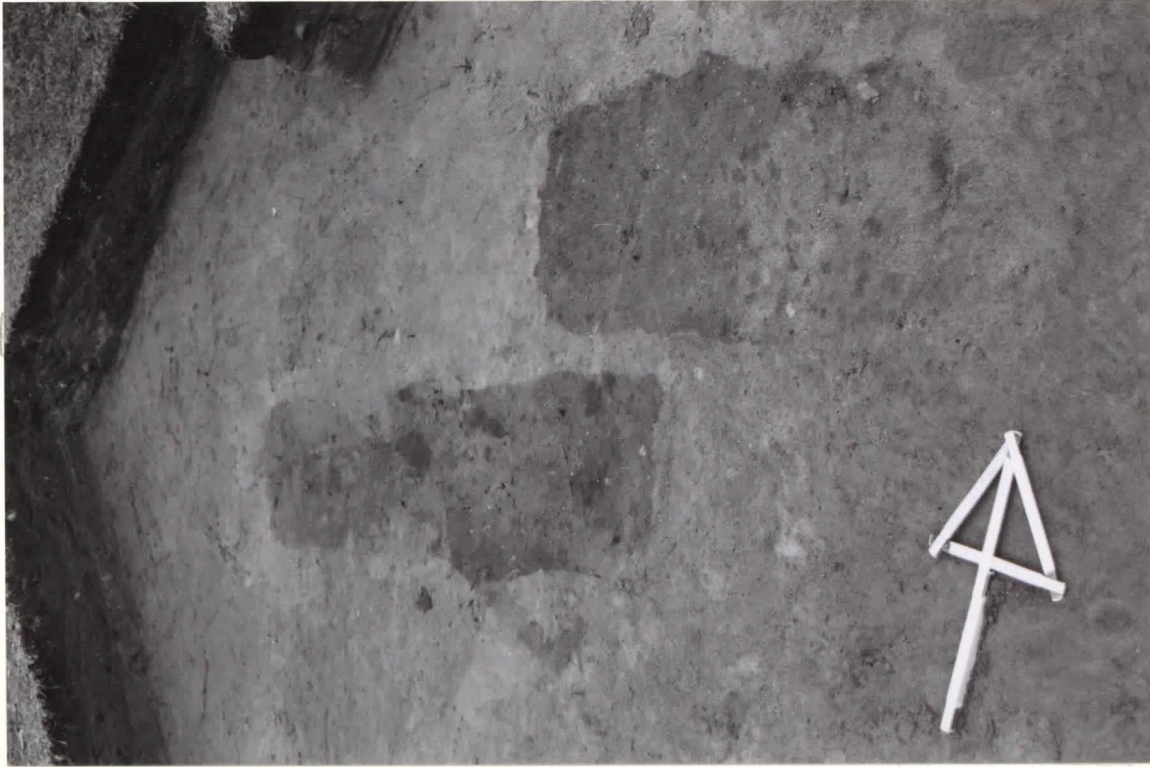
KUVA 13. (neg. nro 136420) Alue A3. Ympäröivästä punaruskeasta hiekasta (H302) erottuvat värjäymät H303 (vasemmalla) ja H304 tulleet näkyviin. Kuvattu kaakosta. Kuvaaaja H. Lehtonen 6.6.2005.

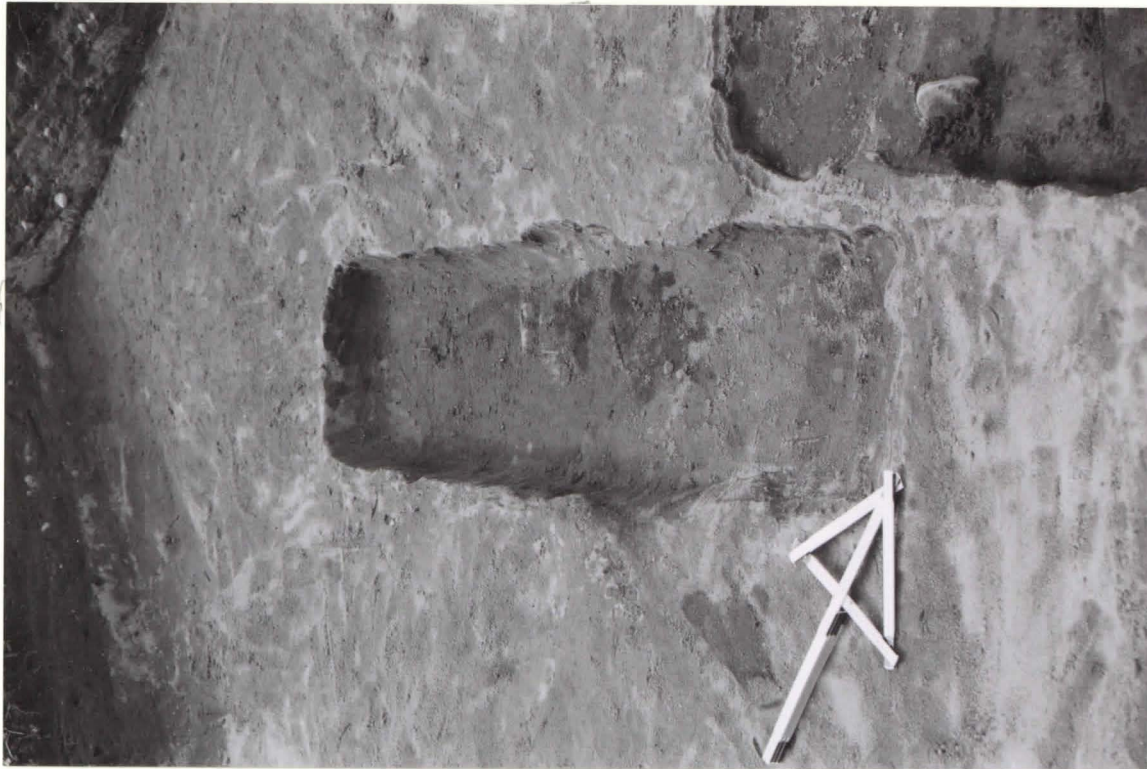
KUVA 14. (neg. nro 136426) Alue A3. Aluetta laajennettu. Värjäymät H303 ja H304 kokonaan näkyvissä. Kuvattu idästä. Kuvaaaja H. Lehtonen 9.6.2005.

KÖYKIÖ YTTILÄN OTTA 2005

KUVA 15. (neg. nro 136437) Alue A3.
Värjäymien H303 ja H304 liika maan-
tullut selvemmin näkyviin syvennällä.
Kuvattu idästä. Kuvaaja H. Lehtonen 13.6.2005

KUVA 16. (neg. nro 136440) Alue A3.
Värjäymä H303, lähempänä pohjaa
tumma maa alkaa rajoittua länsipäähän.
Kuvattu idästä. Kuvaaja H. Lehtonen 13.6.2005

KÖYHIO YTTILÄN OTTA 2005

KUVA 17. (neg. nro 136446) Alue A3, Eläimen (=vasikan) kallon jäänteet värjäymän H 304 länsipäässä, kuvattu luoteesta, Kuvaaaja H. Lehtonen 14. 6. 2005.

KUVA 18. (neg. nro 136465) Alue A3, Työkuva. Elina Kynnysmaa kaivaa eläimen hautausta H 304, kuvattu koillisesta, Kuvaaaja H. Lehtonen 20. 6. 2005.

KÖYLIO YTTILÄN OTTA 2005

KUVA 19. (neg. nro 136451) Alue A3.
Värjäymä H306 kokonaan esillä
alueen laajennuksen jälkeen.
Kuvattu idästä. Kuvaaja H. Lehtonen 15.6.2005.

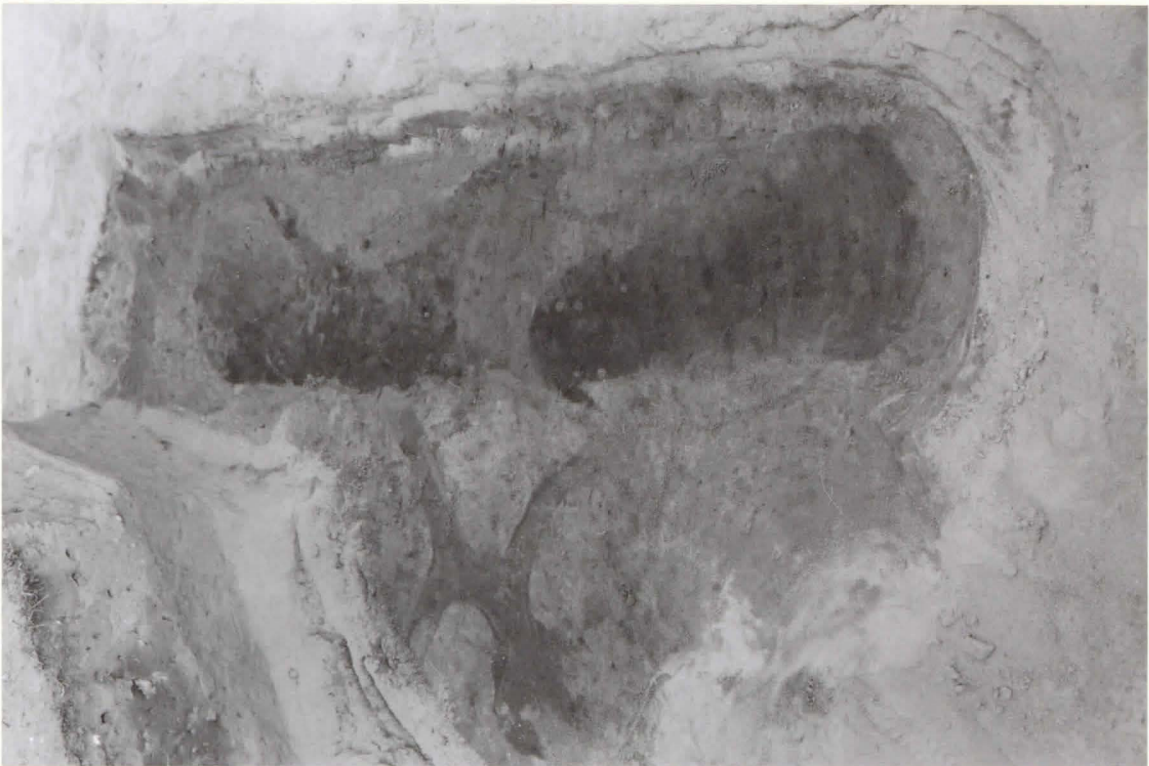
KUVA 20. (neg. nro 136459) Alue A3. Rakenteeksi
(R308) epäiltyä hiiltynyttä puuta värjäymässä H306.
Kuvattu kaakosta. Kuvaaja H. Lehtonen 16.6.2005.

KÖYLIO YTTILÄN OŦTA 2005

KUVA 21. (neg. nro 136472) Alue A3. Värjäymä #306. Tumminnan maan alueet vaihtelevat syvemmälle kaivettaessa. Kuvattu pohjoisesta. Kuvaaaja S. Mäntylä 21.6.2005.

KUVA 22. (neg. nro 136475) Alue A3. Värjäymä #306. Hiipiteisen maan rajat ja värjäymän eteläpuolella olevien ikäytänä. Kuvattu idästä. S. Mäntylä 22.6.2005.

KÖYLIÖ YTTILÄN OTTA 2005

KUVA 23. (neg, nro 136466) Alue A3. Istutuskuo-
passa (KU 307) ollut puuastia. Kuvattu etelästä.
Kuvaaaja H. Lehtonen 20.6.2005.

KÖYLIÖ YTTILÄN OTTA 2005

KUVA 24. (neg. nro 136413) Alue B. Yleiskuva, pinta-
maa (=turve ja humus) poistettu. Kuvattu pohjoisesta.
Kuvaaja H. Lehtonen 6.6.2005.

KUVA 25. (neg. nro 136415) Alue B. Lähikuva toisesta
alueella olevista kuopanteista pinta-
maan poiston jälkeä. Kuvattu pohjoisesta. Kuvaaja H. Lehtonen
6.6.2005.